

PRAMENY K HOSTIVICKÉ HISTORII

Řada A: Staré publikace

Svazek č. 2

PAMĚTI
farní osady Hostivické

Josef Ptáček

Praha, 1915

Hostivice, prosinec 2014

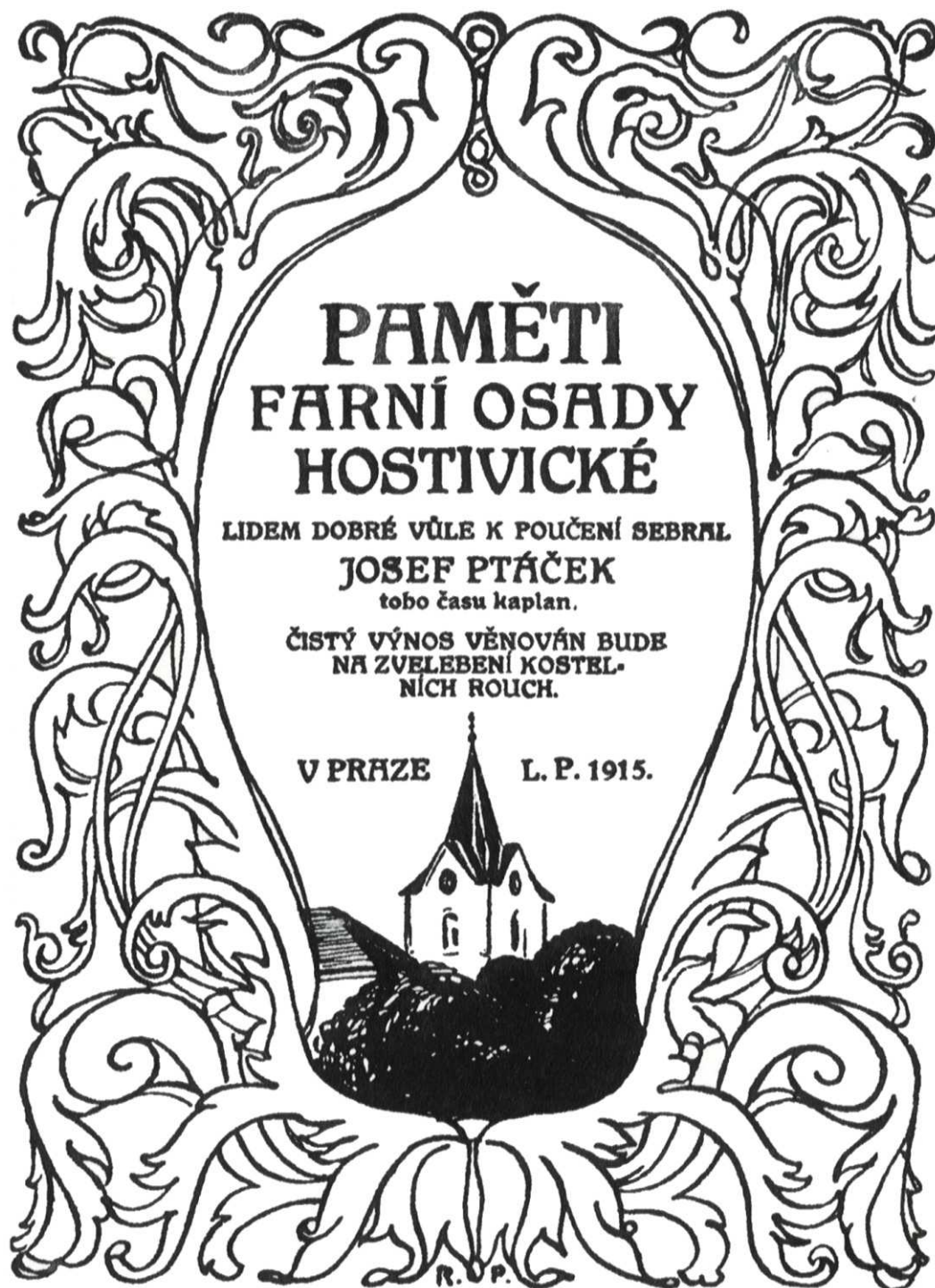
[Přepis z ledna 2008 byl graficky upraven](#)

Čísla stránek v textu přepisu odkazují na stránkování originálu

Přepis zpracovali Josef Kučera, Alena Kučerová a Jiří Kučera

Aktuální poznámky pod čarou doplnil Jiří Kučera

Upraveno pro zmenšování při tisku na formát A5

Krámská cena 80 h.

PAMĚTI FARNÍ OSADY HOSTIVICKÉ

LIDEM DOBRÉ VŮLE K POUČENÍ
SEBRAL JOSEF PTÁČEK
TOHO ČASU KAPLAN

ČISTÝ VÝNOS VĚNOVÁN BUDE NA ZVELEBNÍ KOSTELNÍCH ROUCH.

V PRAZE 1915

TISKEM ČESKOSLOVENSKÉ TISKÁRNY V PRAZE, SPÁLENÁ 15. NÁKLADEM VLASTNÍM.

Nihil obstat.

Franciscus Štědrý,
censor.

Imprimatur.

Ex archiep. Ordinariatu Pragae, 2. Decembris 1914.

Dr. Joannes Sedlák,
vic. generalis.

Vysoce váženému Pánu

panu Ivanu Arhovi,

dvornímu radovi, řediteli c. a k. soukromých a rodinných statků v Praze atd.

a jeho zástupci na panství Tachlovickém

velectěnému Pánu

panu Václavu Rosamovi,

c. a k. hospodářskému radovi v Jenči,

věnováno.

Na místě předmluvy.

Přebíraje se ve zdejších farních knihách, našel jsem tak mnohou zajímavou věc, o které jsem se domníval, že by nebylo dobře, aby zůstala v archivu utajena. Ať poučí se i jiní, zvláště v době naší, nábožensky lhostejné, a ať zvědí, jak zde po stránce náboženské i hospodářské i sociální kdy bývalo. Jsem si vědom nedostatků dílka, vědom, že řada pramenů mohla býti důkladněji vyčerpána, ale necht' laskavý čtenář uváží, že to píše prostý venkovský kaplan, který nemá prostředků ke koupi nákladných pomůcek, ani místa k jejich přechování, ani příležitosti k ježdění po archivech. Ani nedostal hmotné podpory od kohokoliv. Knížka nečiní nároků vědeckých, chce být populárním vodítkem milých farníkův.

Hostivice, 7. prosince 1914.

AUTOR.

FARNÍ OSADA HOSTIVICE.

V mírném úvale na západní straně od Prahy, asi 1 hodinu pěšky od světoznámé Bílé Hory, leží farní ves Hostivice. Drahou buštěhradskou (Praha – Kladno – Cheb) lze z Prahy snadno Hostivice*) dostihnouti (drahou asi 17 km).

Nejnovější průvodcové výletní doporučují i blízký Unhošť s Nouzovem k shlédnutí, i Kladno, avšak dosud ne Hostivice.

Bílá Hora svým úpatím přechází v rovinu u Zlejšína a Sobína a poslední svůj výběžek vysílá směrem k Hostivicům. Tento výběžek u t. zv. Peterkova mlýna (jenž tvoří teď rozhraní mezi hejtmanstvími: Kladenským a Smíchovským), padá pod 330 m nadmořské výše, a začíná tím náhorní rovinu Litovickou, zaujímavější východní část hejtmanství Kladenského. Rovina tato vystupuje u stanice Litovic na 385 m. Protéká ji potok zvaný Litovický (také Rusýňský, i Šárecký), jenž vzniká u Litovic, pojí se v Hosti-

*) Starší nápisy na hrobech i občané užívají slova: Hostivice v jedn. čísle žens. rodu. Tak i Melichar (Paměti okresu unhoštského str. 183.). Emler však a Tomek praví, že se má užívat slova toho v množ. čísle. Spor však trvá v praxi dále.

vicích s potůčkem Jenečským a teče směrem východním k Peterkovu mlýnu, za nímž už opouští půdu hejtmanství Kladenského a teče klikatě krásnou Šárkou a u Císařského mlýna spojuje se s Vltavou.

Partie z rybníka na Břvech.

Jiných vrchů tu není, kromě Malivy (375 m), kde lid říká i „u hruštiček“, na severovýchod od stanice dráhy buštěhradské. Středem osady vede c. k. teď erární karlovarská silnice od Prahy k Unhošti, bezprostředně kolem osady vede zmíněná buštěhradská železnice, jejíž stanice v místě jest. Kdo vystupuje z nádraží a je cizinec, nejlépe učiní, když si všimne věže chrámové – široké – jako prst ukazující, a směrem k té věži, ať už uličkou mezi domy, nebo silnicí zatáčející kol nových kasáren se dá. Kostel

stojí na mírném návrší (340 m nad mořem). V obci je úřad poštovní, i na stanici dráhy telegrafní, spojení telefonní má c. a k. velkostatek s okolními dvory, a je zde i stanoviště c. k. bezpečnostní stráže.

Škola je tu pětiletá se 4 pobočkami, v přífařené Jenči škola trojtřídní. Obyvatelstva dle sčítání lidu 1910 pouze v obci 1 586, bydlí ve 163 domech; celá farnost má asi 3 718 duší (z nich 3 691 katolíků).

Letní idylla v rybníce u Hostivic. Krahulov.

Kromě několika statků a usedlostí nalézá se zde rozsáhlý dvůr c. a k. soukromého statku Jeho Veličenstva, s bývalým ovčínem,¹ jenž zabírá značnou část veškeré půdy zdejší. Velká „stará škola“,² kostel a fara i zámek tvoří střed osady; místo či náves, ohraničená těmito budovami, posázena je lipami, olšemi, akáty a jinými stromy, takže tvoří malý obecní sad. Nové ulice tvoří se právě u nádraží a stavební úřad dbá teď i na jakýsi regulační plán.

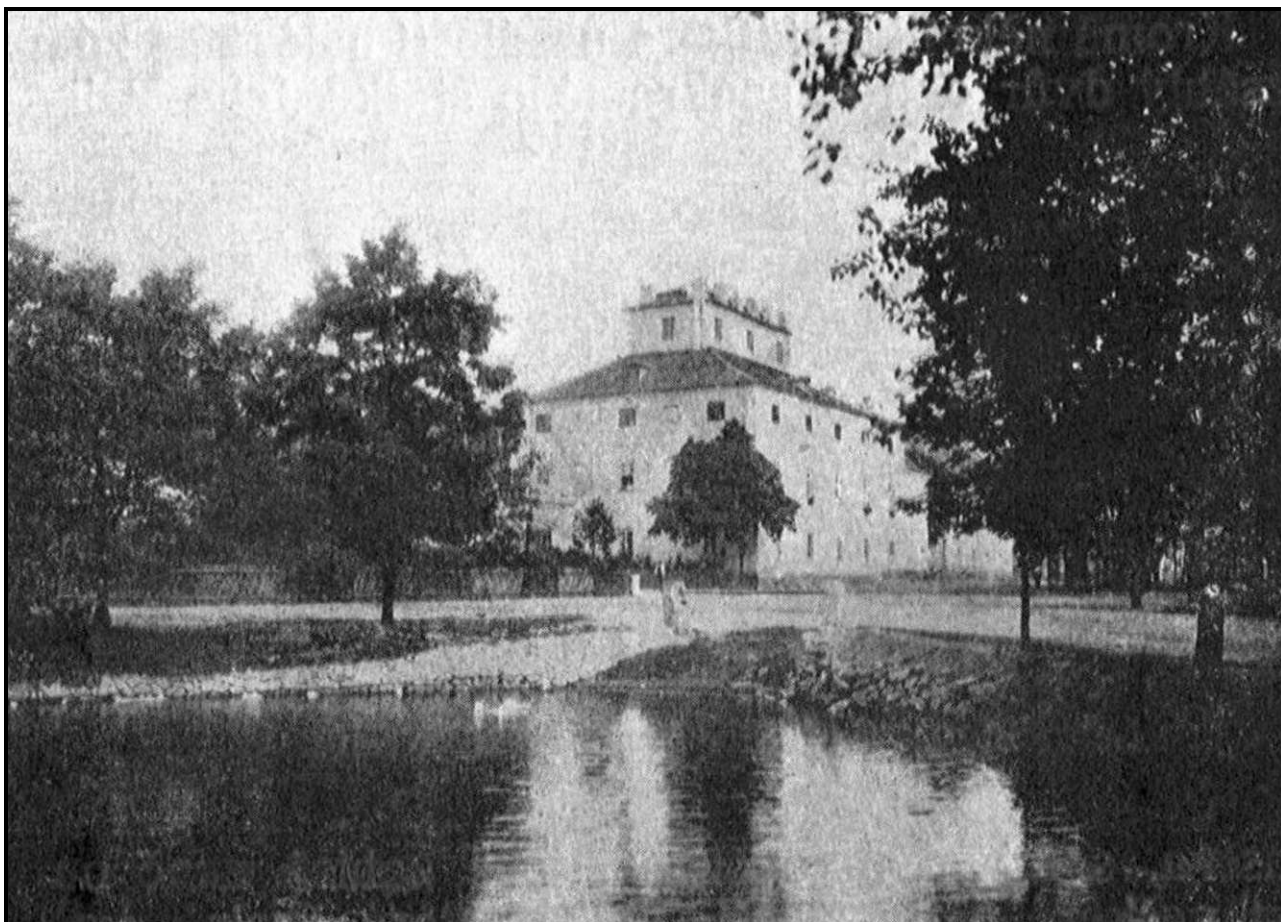
Obyvatelstvo žíví se prací v továrně firmy Staněk na šrouby (asi 140 dělníků),³ v panském dvoře zde i v Litovicích, u dráhy buštěhradské i státní; ovšem jsou zde zastoupena i nejpotřebnější řemesla.

¹ Nyní areál PREX, a. s., na rohu ulic Čsl. armády a Cihlářská

² Husovo náměstí čp. 59, nyní dům služeb

³ Nyní firma Jaga

Hostivice tvoří samy pro sebe katastrální i politickou obec. (K politické obci H. patří i část Jenečka, t. j. asi 148 obyvatel, 13 čísel.)

Zámek v c. a k. dvoře, v popředí panský rybníček.

Druhá hlavní obec politická i katastrální je Jenč (dle němec. Gross-Jenč = Velký Jenč, také „ta“ Jenč). Leží při téže c. a k. erární silnici karlovarské, s více velkými statky a poplužním dvorem Jeho Veličenstva, i parostrojním c. a k. pivovarem, se sladovnou. V tomto císařském dvoře je i vzorný kravín, souvisící se závody dětské moučky „Astry“ na Královských Vinohradech (Čelakovského ulice). Ve zvláštním křídle jest kravín a v něm stojí asi 54 krávy plemene montavonského a vorarlberského, nejlepší kusy. Je to spíše kravský salon než chlév,

chodby a stání dlážděny jsou šamotkami, žlaby jsou cementovány, uvnitř na spodině skleněnými plotnami vyloženy. Ventilace kravína výborná, moderní: upotřebený vzduch odvádí se stropními otvory, pod žlaby přivádí se čerstvý. Na moderní tento kravín i mlékárnu (nejnověji vyrábí i „Joghurt“) přicházejí se dívat i četné výpravy zemědělských škol.

Na návsi nalézá se pěkně upravená kaplička, vlastně zvonička, s železným křížem z roku 1881. na památku sňatku korunního prince Rudolfa postavená a malou zahrádkou slušně obklíčena. Stavěna vlastně na dvakrát: roku 1881. zahrádka a křucifix. a roku 1903. zděná zvonička, jak hlásá nápis ve vnitř zvoničky: Zbudováno nákladem podílníků kontribučenského fondu v Jenči roku 1903.

V Jenči je obyvatel asi 1 024. Obyvatelstvo živí se dílem prací polní, dílem u dráhy, dílem hledá výdělků v továrně Hostivické, i v „rudě“ Nučické.⁴ Poštu a dráhu má Jenč v místě. Náleží rovněž jako Hostivice do soudního okresu Unhošťského a politického okresu Kladenského.

Celá farní osada, obsahující obce: Hostivice, Břve (Brve, staročesky tolik co „caver-nae“, vulgo: kaberny, snad dle velikého rybníka uprostřed), Jeneček, Litovice, Sobín, Jenč Velký se samotou Koníček (v tak zvaném Dolíku), má slušný farní chrám sv. Jakuba, čítá 3 718 farníků, něco židů (12), něco evangelíků (6) a asi 19 lidí bez všeliké víry. Patronem kostela je Jeho Veličenstvo císař František Josef I.

Nyní chceme podati některé pamětihodnosti dějepisné i místopisné této farní osady, a to:

- A. Dějiny obce Hostivic,
- B. dějiny farního chrámu a popis jeho, něco o záduší,

⁴ Těžba železa byla v Nučicích ukončena v 60. letech 20. století a do současnosti z ní nezůstaly prakticky žádné stopy

- C. zprávy o faře zdejší a o duchovních, kteří osadu zdejší spravovali,
- D. zprávy o škole zdejší i Jenčské,
- E. zprávy o železnicích zde probíhajících,
- F. dějiny stručné ostatních přifařených obcí,
- G. zprávy o jiných posvátných místech a sochách místních a jiné. –
Za příčinou přehlednosti rozdělíme látku v četné pododstavce.

A) DĚJINY OBCE HOSTIVIC.

I. Nejstarší zprávy o jméně obce, obci.⁵

Název osady zdejší odvozoval se dříve (dle Hájka, viz Holub: „Odkryté poklady“, str. 104.⁶) od Hostivíta, známého posledního pohanského knížete českého z rodu Přemyslova.*) Holub, duchovní správce u sv. Markéty v Břevnově („Odkryté poklady“, 1893), však míní, že vesnice tato vznikla nejspíše r. 1264, kdy Přemysl Otakar II., král český, vraceje klášteru břevnovskému Řepy, připojil ke zmíněnému klášteru také některé pozemky, jež drželi v téže vsi (Řepích) lidé královští, k stolu královskému náležející, „kteří vůbec hostivci se nazývají“. Hostivci ti museli opatřovati stůl královský zvěří a jinými potřebami. Dle toho výkladu znamená tudíž Hostivice místo osazené hostivci královskými.**) Jiní,

*) Též pamět. k. zdej. z r. 1836. (třetí) praví: Hájek (kronikář) založení zámku prvotního knížeti Hostivítovi, otci vévody Bořivoje, v 9. století připisuje. Farní pak kostel táž pamětní kniha klade do doby Karla IV. dle zprávy Beneše z Veitmíle (l. P. 1368).

***) Jména vesnic v Čechách svým tvarem vykazují takovou bohatost obsahu, že již z pouhého jména lze souditi o způsobu založení a prvotní způsobě, ano někdy i o době vzniku. Původem dělí se místní jména na tři řady: jména obyvatel, jména od zakladatelů vzatá, jména vzatá od místní povahy před založením. K takovým místním jménům první řady patří Hostivice. Někde rozhodovalo místo, kde se lid usadil, na př. dle řeky Řečaná (Říčany), dolu Dolané atp. Jiní se jmenovali dle pánů vesnice: na př. Mnichovici (poddaní mnichů), Popovici (poddaní popů = kněží), Opatovici atp. Dle jiných známek na př. dle živnosti, které se sousedé většinou oddali, dostali jména: Rataji (= oráči). Koloději (koláři), Senohrabi, Pnětluci (tlouci pně), Hostivici (pomocníci stolu králova) atp.

⁵ V současnosti považujeme za nejstarší zprávu o Hostivici listinu vztaženou k roku 1277, kterou Ptáček rovněž zmiňuje v části B

⁶ Svazek č. 11 řady A PRamenů k hostivické historii

na př. Melichar (Paměti okresu Unhošťského, 183) myslí, že vesnice ta vznikla již r. 1257, když Přemysl Otakar II., zakládaje v podhradí pražském nynější Malou Stranu, vykázal některým měšťanům zde pozemky.*)

II. Obec za doby kmenového rozdělení Čech.⁷

Za doby kmenového rozdělení Čech byla zdejší krajina od Kladna na východ ku Praze osazena kmenem Čechů, od nich na severozápad byli Lučané; o těchto kronikář Hájek vypravuje, že r. 858 „plundrovali“ ves Kladno. (Rozumí se, že zprávu tuto nutno s výhradou za pravdu bráti.) V době té stávaly Nučice, Chrustenice (r. 894) a Kladno. Byla tedy obydlena pouze jižní část okresu, nyní kladenského, ostatní část od Hostivic počínaje na západ byla nezalidněna.**)

*) Král Přemysl Otakar I. dí v listině 10. Mart. 1222: „Svolujeme, aby lidé církevních osob a kostelů, unikající povinné kostelům robotě, od královských zemanů (a villicis regalibus) neb jiných laických osob nebyli přijímáni.“ (Palac. VI. d. str. 110.)

***) O původu Kladna není žádné určité zprávy, první zmínka o vsi farní Kladně činí se r. 793. (Viz Škorpil, Popis hejtmanství kladens., 1895.)

⁷ Údaje uváděné v této kapitole je třeba vnímat jako dokument doby vzniku knihy, nikoliv jako reálné líčení dějů v popisovaných časech

III. Obec za hradského rozdělení.⁸

Když vniklo křesťanství do zemí českých, zřídil první pražský biskup Dětmar hned od počátku dozorné kněze nad duchovenstvem, které zatím sídlilo jen v nejdůležitějších obcích. Nad několika župami (politickými okrsky, to jest nad soukrajím) měl dohled jeden, zvaný arcijáhen, protože nebylo třeba, aby pro každou župu byl pro dozor určen zvláštní kněz. Když pak ve století jedenáctém Čechy podrobně byly rozděleny na župy, tu na nově zřízené župy dosazeni noví církevní dozorcí, děkanové, kteří byli podřízeni svým arcijáhnům, přednostům celého soukrají. Takové župě říkalo se též kraj dotyčného děkana, aneb děkanství to a to. (Na př. Vyšehradské.) Uzemí děkanů nazývá Palacký též poprava (I. díl, V. kn. str. 342). V Čechách byla tato soukrají či provincie (světské): Pražsko (mělo 9 žup, kromě Prahy), Bechyňsko, Kouřimsko, Hradecko, Boleslavsko, Litoměřicko, Bělínsko, Žatecko, Horšovsko a Plzeňsko (počtem 10). Každé soukrají spadalo v jedno s církevním arcijáhenstvím, a každá župa spadala až na nepatrné výjimky s územím děkana čili dekanátem. V soukrají pražském bylo ve XII. a XIII. st. devatero žup čili dekanátů:*) pražská (dek. pražský a ořechovský), vyšehradská (dekanát říčanský), benešovská, Tetínsko (dekanát podbrdský), Rokytensko (= později Rakovnicko), Dřevícko (dekanát slánský), Řípsko, Meziříčí (dekanát chlumínský) a Boleslavsko (dekanát brandýsský). Dekanát pražský byl spojen s ořechovským a tvořily spolu župu pražskou.

*) Dovolávám se i proti jinému mínění Palackého. (1. díl, V. kniha, č. 3. Přehled krajů a žup čes. nn.)

⁸ Údaje uváděné v této kapitole je třeba vnímat jako dokument doby vzniku knihy, nikoliv jako reálné líčení dějů v popisovaných časech

Rozdělení na dekanáty pochází nejméně z XII. století.

Tedy dekanát ořečovský (dle místa Ořechov = Ořech) prostíral se na levém břehu Vltavy a obsahoval tato farní místa (ve XIII. stol., tedy po roce založení Hostivic, 1257): Slapy, Chuchle, Hostivice, Tuchoměřice, Třebotov, Žepy, Šárka, Tachlovice, Sv. Havel u Zbraslavě, Hořelice, Hostouň, Černěšice, Stodólky, Kopanina, Černomice, Zlechov, Mokropsy, Středokluky, Dobřichovice, Radotín, Ořech, Unhošť, Reporyje, Krteň, Loděnice, Úhonice, Svárov, Liboc, Železná, Butovice, Sv. Kilian na Ostrově, sv. Ivan (Spelunca), Slivnec, Léštnice, Jíloviště, Trnová, Karštein, Mořiny.*) (Palacký, op. c. VI.).

Hostivice tedy patřily církevně k dekanátu ořečovskému, politicky a vojensky k župě pražské. V arcidiecési pražské bylo tehdy (kromě prelátů, kanovníků, altaristů, ministrů kostelů kollegiát.) 1 884 plebánů. (Pam. kniha.) Za Karla IV. bylo v celých Čechách více far než teď, asi 2 100. (Borový, Děje diecése pražské.)

Takových žup bylo v Čechách 55, dekanátů 51 (Palacký, příloha D). V listině z r. 1239. dovídáme se cosi o Jenči, stála tedy dříve než Hostivice. V této listině (již uvádí Palacký, 1. c. I. díl, str. 444) kladou se in provincia Pragensi statky kláštera Kladrubského do těchto míst: „Sbraslau, Widim, Zabroutesci, Ciruisici, Cirnilce, Sciben, Lahouici, Ger-

*) Palacký shledává tedy plebanií 38, pamětní kniha zdejší fary, díl II., počatá farářem Grimem, vypočítává při r. 1384 dle manuscriptu: Decimae ecclesiasticae Anni 1384 plebanií 34. Jsou to tytéž, která má Palacký, jenom ony 4, proloženým tiskem vyznačené, v Palackém jsou na konci a pamětní kniha jich vůbec k dekanátu Ořečovskému nepočítá.

chas, Gence et Wisocene villae", kterážto jména Palacký vykládá těmito: Zbraslav, Vidim (?), Žabovřesky, Černošice, Černilce (?), Libeň (Sciben), Lahovice, Jerčany, Jeneč a Vysočany.*)

IV. Obec za krále Přemysla Otakara II.⁹

Hranice mezi župou pražskou a dřevíčskou tvořily následující pohraniční osady v župě dřevíčské: Kralovice (nyní Vřetovice) a Vrapice, Buštěves, Lidice a Družec. Táhla se tedy hranice od Středokluk severně Unhoště, jižně Družce k Bratronicům a odtud přímo na jih až k Berounce.

Život hradecký v době XII. a XIII. století rychle se šířil v Čechách a šlechta počínala si dle západní Evropy. V té době zakládala se hojně města a stavěly se hrady a tvrze; staré české hrady, ležící víc v rovině, nezdály se v oné době pokročilého umění válečného dosti bezpečny a proto šlechta a panovníci zakládali osady pevnější, na skalách pokud možno.

Tak i v kraji zdejších postaveny tvrze na Kladně (dvě), v Hostouni (tři), v Chrášťanech, v Jenči (dvě), Litovicích, Svárově, Tachlovicích a jinde.

V listinách XIII. století uveden kromě předchozích též Valov u Hostivic, a v tomtéž století zalidněna králem Otakarem II. krajina naše, Hostivice a rovina na západ až za Unhošť. V listinách ze XIV. století uvádějí se mezi osadami s tvrzí i Hostivice,

*) Při tom podotýkáme, že, kdežto Pal. o něco výše má u jmen: na Litově a na Nevidi otazník (?) (str. 444), lze dobře bráti o Litovicích, a Ne-ideku, dvoru, který stával jižně od Hostivic. (Škorpil, 97.) Nebo: Nabdin (?) s kostelem?

⁹ Aktuální poznámka: Údaje uváděné v této kapitole je třeba vnímat jako dokument doby vzniku knihy, nikoliv jako reálné líčení dějů v popisovaných časech

Hradisko, Chejň, a bez tvrzí: Jenč Malý, Neidek, Sobín.

Ve XIII. století bylo obyčejem, že se novým měšťanům vyměřily polnosti v blízkém okolí města, kteří svobodným držením těchto pozemků rozeznávali se od poddaného lidu venkovského a platili jen jistý plat čili „šos“ ke komoře královské.*)

Takové pozemky „šosovní“ mělo v Hostivicích, v Unhošti a Jenči v této době i Malé město pražské (= Malá Strana) a vykázány mu byly dle Tomka (D. m. Pr. I. 327) hned při založení města od Otakara II. (1257), a proto Hostivice náležely pod právo konšelů malostranských; tak povstalo zde několik dvorů; jejich majitelé jsou lidé svobodní řídili se ve všem rychtářem a později i knihami Malého města pražského.

Biskupem pražským v té době byl Jan III. z Dražic, jehož bratr Řehník právě v té době 1264 zakládal u Jizery hrad Dražice.

V. Obec za Lucemburkův Jana, Karla IV. a Václava.

Králové čeští drželi kromě pozemků šosovních v Hostivicích**) ještě mnohé pozemky a lesy a přenechávali je svým lidem k užívání. Tak na př. Jindřich Korutanský dal krejčímu novoměstskému Rudlínovi tři lány lesa, řečeného Hostivec, „aby sobě to vyplanil a vyklučil“. Toto darování i Jan Lucemburský potvrdil. (Viz níže 1. dvůr!) L. P. 1315 král

*) Slovo „Schoss“ v jazyku němec. dodnes značí dávku, plat, sebrané peníze.

**) Holub, 1. c. 105.

Jan dal dvorskému písaři svému Janovi z Kamenice 6 lánů porostlin v lese Hostovci*) u vsi Hostivice, aby v role je obrátě jich užíval a v právních věcech se spravoval rychtářem Nového Města pod hradem pražským (nynější Malé Strany). [Dle Melichara tak vznikl druhý dvůr! Viz čl. „Přehled majitelů velkostatku“.]

R. 1325. týž král Jan stvrdil prodej pozemků v Hostivicích, učiněný Baudinem z Arezza, bývalým lékárníkem královským, Mikuláši Hildebrandovi, měšťanu pražskému. Tyto pozemky, jež zmíněný lékárník byl kdysi obdržel od krále Jana za prokázané služby, držela najaté vdova po Oldřichu Bavorovi Ermigardis a jakýsi Ondřej Pražský. Téhož r. 1325. král Jan svolil k prodeji 6 lánů zdejších, který Jan z Kamenice, písař dvorský, sjednal s Gottfriedem, mistrem královny kuchyně, a Hoyerovi (= Ojířovi) bratru jeho. Témuž Gottfriedovi a dědicům jeho, jakož i měšťanům Menšího města pražského, král Jan odpustil r. 1331. daně z jednoho lánu v Hostivicích. Zajímavost, že tento Gottfried stal se praotcem či zakladatelem rodu s přídomkem „z Hostivic“. Držel druhý dvůr a později přistavěna tvrz.

Ač během století XIII. počet žup v Čechách klesl na 29, ježto mnoho pánů, klášterů, kollegiatních kostelů, hradů královských, měst (jako Unhošť) i vesnic vyňato bylo z moci soudce župního, trvala přece župa Pražská dále.

Za Karla IV.***) soustava župní vrůstem feudalismu zašla a nastoupilo zřízení krajské. Čechy r. 1352. rozděleny ve 12 krajů; v každém byli

*) I dle tohoto lesa možno, že obec vzala jméno!

**) V této době k Hostivické farnosti patřila kromě 6 nyní stávajících obcí ještě Cheyň (= Chýň, Kaym ve st. list.) a Hradiště.

dva hejtmani jmenováni. Okolí Kladna náleželo ke kraji Slanskému.

Z doby krále Václava IV. (1378–1419) zaznamenal farář Grim v pamětní knize zdejší (II. od r. 1773) tuto zprávu o Hostivické plebanii: R. 1384 náležel hostivický farní kostel k tehdejšímu Wořešskému Vikariátu (plebanie děkanstva ořešského) a farář byl povinen 18 grošů českých (patrně grošů Václava II.)* platiti na slavný vjezd do Říma zvoleného římského císaře Václava IV. (čes. krále). Známo totiž z Palackého (II., kn. X. str. 374 nn.), že papež tehdejší Urban VI., r. 1378 zvolený a korunovaný, (Klement VII., protipapež v Avignonu), zprvu byl ode všech kardinálů bez výjimky (i od těch, kteří zůstali v Avignonu)**) uznán a že titíž kardinálové o jeho

*) V orig. pam. k. stojí: certum numerum Sexagenarum Grossorum Bohemorum. Král Václav II. zavedl v Čechách jednotnou měnu. R. 1300. za pomoci mužů zkušených počal raziti, vlastně kladivy tepati, první groše české či pražské, z pěkného stříbra kutnohorského. Byly velmi úhledné, z jedné hřivny stříbra (= 280 668 g) razilo se 60 čili kopa grošů. Lid těmto grošům přezděl „zmrzlíkům“ pro jejich pěknou, bílou barvu. Groše ty pravé dobré nazývali se kopové (lat. sexagenarius Gross) na rozdíl od pozdějších, méně cenných. Již totiž Václav II. sám razil 64 groše a po něm Jan Lucemburský i Karel IV. dal z jedné hřivny též 64 groše raziti, avšak již s příměsí mědi. Nynější cena Václavs. grošů obnášela by 20 kr., tedy 41 hal. za kus. Horšení zrna grošů pokračovalo v té míře, že, kdežto zrno kopových grošů bylo: 915 : 1 000, za Karla IV. již jen 850 : 1 000 a za Václava IV. 600 : 1 000. Pražský groš Karla IV. byl pěkný peníz, asi jako naše dvoukoruna; na jedné straně měl nápis: gross + pragensis + se znakem lva českého uprostřed a na druhé: Karolus Primus + Dei Gratia Rex Bohemiae (=Karel I. z Boží milosti král český) a s korunou českou uprostřed.

***) Přehled rozkolu:

Avignon:
Klement VII.

Řím:
Urban VI.

Pisa: (1409)
Alexander V.

zvolení i korunování císaři Karlu bullami vlastnoručně podepsanými dali oznámení (r. 1378). Ale maje nástupce Karlův Václav příbuzenstvo Lucemburské a Valeské ve Francii, k vůli nim počal opouštět Urbana VI. a jsa takto na vahách, kterého vlastně papeže se přidržeti, nedbal na ustavičné zvaní papeže (Urbana) a knížat italských, aby urovnal domácí jejich sváry a nepřítelů ze země vyhnal a aby za to z rukou náměstka Kristova přijal nejvyšší na zemi čest, císařskou korunu Římskou. Konečně však sliboval (promiserat, pam. kn. 23.), že v dubnu r. 1383 z Čech vytáhne a nastoupí cestu císařskou do Říma. Ale poměry v Němcích mu tu cestu toho roku nedovolily, a ač, jak vidno z řečeného nařízení o církevních příspěvcích (desátcích), tam aspoň v letech následujících zajeti vskutku zamýšlel a za tím účelem od papeže povolení k vybírání desátku obdržel, přece malé moha nadíti se podpory z Němec na cestu, tam r. 1384 nejel, nýbrž v Heidelbergu (26. července) mezi knížaty a městy zjednal jednotu. – A hned na to Václav z Heidelbergu odešel do Lucemburska, uvázat se u vévodství a též ke svým zarýnským přátelům. Na to vypukly spory mezi bratrem Václavovým markrabětem Sigmundem a Eliškou, královnou uherskou, a i ty Václav rovnati musil, a tak se vůbec za života papeže Urbana VI. do Říma nedostal. Palacký příčinu toho shledává hlavně v přirozené jeho netečnosti, pak v působení dvoru Franského, a konečně v osobní nechuti Václavovy obcovati s papežem tak pánovitým a osuhle přísným, jakým byl právě Urban VI. Pisatel pamětní jmenované knihy praví, snad poněkud příkře soudě: (iter promiserat =) „cestu byl slíbil, ač později všechnu naději zklamal a doma zůstal jsa zapleten do domácích vášní“. A dodává: „A snad to je ze starobylosti české církevní jediný

doklad desátků církevních, neboť jinak od dávné paměti klerus český byl prost všeho přispívání.**)

VI. Obec za krále Sigmunda a husitských válek.

Král Václav zemřel 16. srpna r. 1419. na zámku Kunratickém u Prahy, raněn byl mrtvicí. Pochován byl v klášteře Zbraslavském a brzy na to, 10. srpna r. 1420., v klášteře tomto hrob jeho i králů českých zhanoben od Táboritů; vyzdvihli pakami těžké kameny, do hrobů se vedrali, co do sebe mělo cenu, zloupili a kosti králův rozházeli, zvláště pak z lebky Václava IV. smích si tropili a konečně klášter zapálili.**)

Po smrti Václava IV. zdědil trůn český jeho bratr Sigmund (1419–1437), jenž Husity, kteří ho za krále uznati nechtěli a po celé zemi města a hrady, kostely a kláštery plenili a bořili, mocí válečnou potlačit usiloval. „Potom zbořili Břevnov, Strahov, Plasy u Prahy, velmi krásné kláštery.“ (Palacký, Staří letopisové čeští, str. 27.)

V této době Husité srovnali se zemí i tvrz Hradiště zde a Valov, vesnici směrem k Dobrovízi, kde dosud se říká: „na Valových“, jak o tom ještě v části F. promluvíme. V době té uvádějí se v děkanátu Ořechovském tyto fary: Hořelice, Hostivice, Hostouň, Svárov, Tachlovice, Úhonice, Unhošť a Železná. (Tachlovice, Hořelice, Úhonice, Železná teď k vikariátu Berounskému, Hostouň, Svárov a Unhošť

*) Tato zpráva musí se bráti „cum grano salis“, neboť dle pamětní knihy zdejší je jisto, že r. 1352 za Karla IV. též odváděl zde farář papež. desátek, a též r. 1367. 1369 a 1385.

**) Dr. Borový, Děje d. p.

ted' ke Slánskému.) V děkanátu Slanském tyto fary: Buštěves, Družec, Kladno, Kralovice, Lidice, Vrapice.

R. 1434 uzavřeno na sněmu, by každý kraj volil své hejtmany ze středu stavů kraje svého, a to jednoho z rodu panského, druhého ze stavu rytířského n. vladyckého (zemanského).

Tak byl Jiří Žďárský ze Žďáru zvolen v l. 1564–1571 za hejtmana kraje Slanského s Jiřím Zajícem z Hasenburka.*)

VII. Přehledný nástin historický další.

Koncem stol. XV. nastoupilo rozdělení v 14 krajů. V tomto století objevuje se ponejprv zmínka o vesničce naší Brzve-Břve, a připomíná se u ní tvrz.¹⁰

Ve století XVII. založen blízký Hájek. V XVI. století byly Hostivice majetkem král. komory. Rozdělení krajské ze století XV. trvalo do r. 1714., kdy bylo 12 krajů, při čemž Slansko a Rakovnicko sloučeno v kraj Rakovnický.

R. 1751. nastoupilo rozdělení na 16 krajů a místo dvou hejtmanů dosazen hejtman císařský ze stavu kteréhokoliv.

Poslední rozdělení trvalo téměř 100 let – až do r. 1849, kdy zrušeny byly úřady vrchnostenské a městské správní úřady.

Posledním dnem r. 1849. přestala t. zv. gubernia a dnem 15. ledna 1850 nastoupily vlády krajské v 7 krajích Čech. Hostivice patřily k podkrají Smíchovskému.

*) Podotýkáme jen proto, že po bezdětném Zdeňkovi ze Žďáru majitelem Kladna r. 1557 stal se Jiřík, a to od r. 1557 do r. 1574. Za něho povýšeno Kladno 1561 na městečko.

¹⁰ V současnosti považujeme za prokázanou existenci Břvů od 12. století

Dne 17. června 1850. otevřen c. k. okresní soud v Unhošti, který přidělen k c. k. trestnímu a krajskému soudu v Praze.

Dne 7. března 1849. vydán řád obecní a zároveň zrušeny úřady rychtářské, od vrchnosti potvrzované.

Na to r. 1854. země rozdělena na 13 krajů a zřízeny c. k. úřady smíšené s mocí soudní a politickou.

R. 1868. oddělena moc politická od soudní a země rozdělena v 89 hejtmanství.

Okres Unhoštský přidělen k hejtmanství Smíchovskému.

Konečně dnem 1. října 1893. odděleny okres Kladenský a Unhoštský od c. k. hejtmanství Smíchovského a správa politická přenesena na nově zřízené c. k. hejtmanství v Kladně.

VIII. Přehled majitelů velkostatku.

Po založení obce bylo tu několik dvorů. R. 1309. se připomíná určitě první, 1315 druhý,*) 1375 třetí. Tento třetí dvůr byl za Jana Očka z Vlašimi, arcibiskupa Pražského, nadáním špitálu pro chudé kleriky a žáky na Hradčanech. Dvůr ten dán byl pod „šos“ jakémusi Prokopu Leškovi. Ale r. 1410 Miran (čili Miranda, viz níže str. 101.), kanovník Mělnický s vědomím kapituly jej prodal Čeňkovi, kraječi suken ze Starého města Pražského, za cenu trhovou 170 kop grošů, a odtud dle „Čeňka“ slul „Čeňkovský“. Tento dvůr tedy přikázán byl po jistý čas za obročí kapituly mělnické (nyní zaniklé).

*) Tento druhý dvůr pravděpodobně měl brzy tvrz a z něho povstala živnost Chrzovská, a z té vlastní „panský“ dvůr.¹¹

¹¹ Chrzovský statek (spolu s dalším) se nacházel na místě nynějšího zámeckého dvora. Spojení údajů o Chrzovském dvoru ze 17. století s ojedinělými zprávami ze 14. století je dosti odvážné

Z tohoto dvora šlo ročně „šosu“ (= platu) na Malou Stranu 3 kopy grošů.*) Král Zikmund dal ho v zástavu Peškovi z Kunvaldu; dědici jeho prodali ho Sekerkovi, panoši ze Sedčic, za 66 kop grošů. (To není mnoho, srovnej 1657 „krčma“ prodána za 300 kop, str. 30. t. dílka.) Sekerkův pak syn Beneš I. 1462. dal postup na dvůr panošům Martinovi z Drženic**) a Zikmundovi z Libědic a Jenče. Konečně pak Hanuš z Kolovrat, probošt pražský, dvůr zas vykoupil, což potvrdil král Vladislav r. 1483.

O čtvrtém dvoru poznamenáno je v archivu metr. kapitoly pražské toto: Měšťan Starého města Pražského Václav Brabec držel zde dvůr „za kostelem“ a r. 1445 prodal jej Bavorovi z Měrunic (Meronitz, ves v okrese Bílina) za 150 kop. (Tedy byl větší než Čeňkovský!) R. 1456 Škonka z Hostivice učinila synovi svému poručníka Jindřicha z Moravěvsí. (M. = Mora-věwes, ves v Čechách, okres Most.) R. 1464 Hilarius, děkan kapitoly pražské, stvrdil smlouvu, kterou Václav ze Skuhrova (ze Sk., starý panský rod na Moravě, ve 14. a 15. st. i v Čechách) Jindřichovi z Moravěvsí postoupil dvůr kapitolní za kostelem s dvěma podsedy a lesem. Tak praví Fr. Zoubek. („O zakládání měst v Čechách ve 13. stol.“)

Dle „Slovníku naučného“ (X. 249.) spojen dvůr Čeňkovský se dvorem „za kostelem“ roku 1464 hned, jak jej Jindřich z Moravěvsí koupil.

Pátý dvorec náležel Jiříkovi, měšťanu pražskému, a r. 1454 Děpoldovi z Rízenburka.

*) Dle Tomka (Dějiny města Prahy I.) viz Melichar, 184.

**) Držemberk, nyní zříceniny hradu u pohoří Žbánu u Mutějovic. Možno též, že Drženice rovná se Drzewnice, a pak by to byly dnešní Řevnice.

Šestý dvůr byl 1408–1410 dán věnem Kateřině Drabnicové z Prahy, provdané za Marka ml., syna bohatého a mocného měšťana pražského Marka Čotra (nebo Schotra), jehož život spadá do druhé polovice 14. století. R. 1409. koupil pražský klášter slovanský dvůr v Čakovících, severně od Prahy, u Vysočan, od zemana Herše Masáka z Vrutice (u N. Benátek) výměnou za dvůr s 5 lány v Jenči.

Ponenáhu asi bývalé svobodné dvory (či allodialní, zpupné, deskové, to jsou takové, které jsou zcizitelné, t. j. jich majitel mohl s nimi volně nakládati a je i prodati) dostaly se všechny v majetek jedné vrchnosti. Snad v době ustavičných válek, nejprv husitských*) a pak třicetileté. Vždyť na příklad grunty menší, jako roku 1622. tak zvaný Kobylůvský (dle Jana Kobyly), prošacovaný za 250 kop grošů, na nějž ještě za prudké války r. 1631 složil Kobyla poslední peníze, kdy ještě choval naději jej výnosným učinit, tento grunt po válce 30leté měl jen 1 lán, byl pustý a role ladem. Neměl nikdo do něho peníze. A tak lze souditi, že různí zemané pomalu skupovali všechny takové dvorce a grunty, na nichž se hospodářům nezamlouvalo se dříti.

Ba, je ještě jedno vysvětlení a přirozenější možné! A s tím vysvětlením souvisí i odpověď na otázku, proč najednou v polovici 16. století ocítá se ves Hostivice i s právem podacím kostelním v rukou komory královské? Dějepisec Arnošt Denis (Konec samostatnosti čes., přel. Vančura, Matice lidu 1909) vypravuje: Po bitvě u Mühlberka (kde potřen byl Šmalkaldský spolek) 1547 král Ferdinand I. projevil

*) Na př. při roce 1456 má Jindřich z Moravěvsí i „dvory manské“.

velmi nepřátelské smýšlení proti městům. Jejich zástupci nebyli obesláni do Litoměřic. Poselstvo Pražanů nebylo přijato. Psali králi list prosebný: on jim odpověděl pošlucím svého vojska, jež osadilo výšiny nad městem a části položené na levém břehu Vltavy. Strana mírnější přiměla obec, že se podrobila králi bez podmínky (v červenci 1547). Pražané museli zrušit zápis jednoty a vydat všechny spisy k němu se vztahující – postoupit králi statků obecních a všech důchodů městských, předložili všechna privilegia, která měli od předešlých králů, k přehlédnutí... Stav městský utrpěl škodu na svém jmění zákazem nabývat statků svobodných!“ – „Moc podkomořího přešla ve skutečnosti na komoru královskou, jež měla své zástupce v městech, rychtáře královské, kteří si osobili nejvyšší správu věcí politických...“ „...Města jsou komorou královskou...!“ – A když tedy si vzpomeneme, že a) měšťané malostranští to byli, kteří v Hostivici vykázali lidu pracujícímu pozemky, b) že oni to byli, kteří většinu dvorců zdejších drželi, a c) že Přemysl Otakar II., král, to byl, jenž šosovní pozemky měšťanům zde daroval, a i ještě jiné pozemky a lesy v držení měl, a tím též původně měl právo podací ke kostelu hostivickému: pak se nepozastavíme nad tím, že energický a neúprosný král Ferdinand I. stará svá práva, snad zapomenutá, si vyhledal, osobil a „šos“ či plat roční od svobodných statků hostivických přiřknul jako důchod komory královské. Ostatně též možno, že rodiny vymíraly, a takový statek co odúmrtí spadl na krále. A i právo podací jistě že vykonával, aneb je přiřknul některému svému oblíbenému pánu. A šlechta se těšila, že statky městské dostane lacino. – A vskutku r. 1561. daroval Ferdinand I. statky zdejší

Janovi a Zdislavovi Bezdrůžickým z Kolovrat. Na to koupí přešly Hostivice, Malá Jenč, tvrz Hostivická se 2 dvory, pustá ves Hradiště a pustý dvůr Neidek na Evu ze Štampachu, ovdovělou Žďárskou na Červeném Újezdě. Syn této – Jindřich postoupil je sestře Ludmile, provdané Vřesovcové z Vřesovic.

Po katolické reformaci držela je rodina Žďárských,*) a při dělení statků r. 1688 připadly Johanně Barboře hraběnce Karetto-Milesimo, která je 1697 (Holub, str. 108, udává 1702 – toho r. 1702 přikoupil Breda Litovice a Horní Ptíče!, ale správný je rok 1697) prodala Karlu Jáchymu hraběti Bredovi. (Byly to tenkrát jen dva dvory, nejspíš Chrzovský se dvorem „za kostelem“)**)

Od Karla Bredy koupila pak toto zvětšené panství Tachlovické (totiž Tachlovice, Nučice, Jinočany, Hostivice, Zlejčín a Řepy) r. 1732 Anna Marie velkovévodkyně Toskánská, po jejíž smrti r. 1741 dědila vše ovdovělá dcera Marie Anna Karolina, vévodkyně bavorská. Syn její Klement František odkázal vše strýci Maxmilianu Josefovi, kurfirstu bavorskému; jím vymřel rod tento r. 1777. Panství a tudíž i patronát kostelní přešly na Karla II. Augusta, vévodu Zweibrückenského, který roku 1784 prodal vše Kristiánu Augustovi, knížeti Valdeckému. R. 1790 obdržel Karel statky zpět a po jeho smrti r. 1795 dostal panství toto bratr jeho, Maxmilian Josef, kurfirst

*) Znak pánů těch je viděti na náhrobku ve staré hřbitovní zdi, viz část G. – Florián Jetřich Ž. jmenován 1628 reformačním komissařem v kraji Slánském, prováděl bedlivě reformaci na svých panstvích. Založil kapli Hájeckou a byl povýšen za hraběte.

***) Že dvůr „za kostelem“ (v místě asi nynějšího č. 4.) byl panský r. 1794, výslovně se dříve zmíněno o ohni ve zd. zád. knize z r. 1795 k roku 1802! Srovnej i údaj Slov. nauč, zde str. 25.¹²

¹² Poznámka o panském dvoru u kostela v záznamech o požáru v roce 1794 je málo srozumitelná. Všechny dvory (statky) kolem kostela (čp. 1, 2, 3, 4 a 21) byly poddanské a mají zapsány majitele v purkrechtních knihách

bavorský, který po míru Vídeňském r. 1805 postoupil své statky v Čechách arcivévodovi Ferdinandovi, tehdy kurfirstovi solnohradskému, a od r. 1814. velkovévodovi toskánskému, ježto sám (Maxmilián) se stal králem. Po Ferdinandovi dědil syn jeho Leopold, arcivévoda rakouský a velkovévoda toskánský.*) Dne 17. prosince 1847 připadlo pak rozsáhlé panství Tachlovické co soukromé jmění Jeho Veličenstvu císaři Ferdinandu Dobrotivému a po jeho smrti 29. června 1875 J. Vel. panujícímu císaři a králi Františku Josefovi I.

Ve válce 30leté tyla tvrz zdejší rozbořena, ale r. 1662 zase vystavěna, avšak r. 1734 načisto zbořena a vystavěn nynější zámek. (Viz oddíl G.)¹³

IX. Závěr. Vzdělání obce.

Rozvoj obce jde pomalým tempem, ale přece ku předu. Ves Hostivice v prvních stoletích jistě nebyla velikou. S počátku byly to vlastně dvorce kmetců, t j. selské, ale takových sedláků, kteří vzdělávali pole zemanské (zde měšťanské) a užívali ho za jisté poplatky, ouroky a služby, kterými byli povinni pánům svým (v Hostivici králi a pak měšťanům pražským.) Jinak s počátku bylo zde plno širých lesů. Teprve pomalu dalo se kácení a obracení půdy v role. Mezi nejstarší domy patřil kostelík a fara. Číslování domů, ač zajisté původu pozdějšího (1770 za Marie Terezie), začalo směrem od Prahy, či od t. zv. hořejší krčmy na vršek ke kostelu, na jih ke staré škole, faře a dále na jih k č. 7, 9, 10, 11 do kruhu. Možná ovšem, že tato hořejší krčma proto též dostala č. 1, že ví-

*) Toskánu, v nyn. Itálii, dostal ponejprv František Štěpán vévoda lotrinský, r. 1738., když byl postoupil Lotrinsko Stanislavovi Lesczyňskému. Dle nařízení císaře němec. Františka I. připadla domu habsburskému.

¹³ Zámek vystavěla jako jednopatrový hraběnka Caretto-Millesimová, zatímco Anna Marie Toskánská ho kolem roku 1734 přestavěla

tala jako první stavení od Prahy jdoucí a proto že nepochybně byla t. zv. podsedčím*) dvorem, jenž náležel od r. 1375. ke dvoru řečenému: „za kostelem“.

Postupně probereme několik nejstarších gruntů, abychom mohli sledovati vzrůst obce.¹⁴

„Hořejší“ krčma („superior popina“ pam. kn.) **č. 1** (Nyní majitelka pí. Čermáková)

Grunt tento velmi starého původu a jak už řečeno, původně dvorec či chalupa podsedková. Jako krčma přichází teprv v listinách na počátku 16. století. A jmenuje se krčma hořejší na rozeznání od krčmy dolejší. (Dolejší stávala v č. 17, dodnes.) K r. 1530. uvádí se Jíra, krčmář zdejší, za svědka, když farář Hostivický, jménem Jiřík, svou poslední vůli dělal. (Borový, sub utraque II.) Že by však tehdyž krčma ta Jírovi vlastně náležela, lze pochybovati, ježto r. 1558. obě krčmy hostivické byly panské, t. j. kdo z pánů držel tvrz a Neidek dvůr, byl spolu vlastníkem krčmy; krčmář pak byl toliko nájemcem gruntu a výčepu piva. Poměr trval ten až do r. 1630. Rokem však 1630. byla vojskem rozbořena a vypálena, načež zůstala pustou. Po bitvě na Bílé Hoře prodal p. Florian Jetřich Žďárský ze Žďáru krčmu tu Matějovi Šafaříkovi, který ji vystavěl, ale dlouho neužíval. R. 1631. padla opět válečnému tažení Sasíků za obět' a zase zůstala pustá do r. 1657.

Téhož roku dne 3. února ujal ji Matěj Koza za 300 kop; položiv na ni 18 kop**) hospodařil šťastně, že když ji r. 1671 dne 12. ledna postupoval

*) Podsedeck, podsedník = menší rolník. záhoník ve staroč. právu menší rolník, tolik, co naše chalupník, domkář.

**) 1 kopa = asi 24 K.

¹⁴ Ptáček uvádí údaje z vrchnostenských pozemkových knih, které v době vzniku knihy byly uloženy u unhošťského okresního soudu. V knize zpracoval pouze domy v okolí nynější Pelzovy ulice. Zdá se, že při zpracování vycházel z výpisků, které jsou dodnes založeny ve třetí farní pamětní knize, ale že tyto výpisky nezpracovával

Matoušovi Kopřivovi za 400 k., jemu Kozovi 318 k. čistých zbylo a on z nich 101 kopy manželce své Kateřině vykázal. Matěj Šafařík tu měl ještě 32 kopy. Než Kopřiva tu nebyl než 8 roků prodav krčmu zase dne 11. března 1679 Pavlovi Veselému. Tu však již opět Milostivá vrchnost („Vrchnost“ psávalo se velkým „v“) k tomu své povolení dávala; snad proto, že po vymření rodu Žďárských (r. 1670) poručnictví pánů z Martinic trvalo. Veselý seděl na krčmě 35 let a mnohou změnu jak v pánech, tak i na svém gruntu zakusil. R. 1682. dne 29 ledna Kateřina Kozová, majíc na gruntě „spravedlnosti“ 101 kopy, prodala je u přítomnosti dvojíctihod. p. P. Daniele Vorla, faráře Kladenského a Hostivického, za 20 k. hotových k záduší hostivickému, a r. 1707 nastalo i v Hostivici („Bohumilé“, Pam. kn.) urovnání gruntů. Pak Karel hrabě Breda totiž koupiv statek Hostivici toužil po tom, aby měl pozemky scelené, a protože ustanovil 2 kopy (asi 2 zl. 20 kr. – srovnejme s cenou korce dnešní, dnes stojí 500 zl.!) za jeden strych pozemků bez rozdílu jakosti a půdy; a tak se dělo i při krčmě, která mívala doposud v 7 kusech 120 str. polí a luk ve 3 kusech 17³/₄ provazce.*) Z toho dal Veselý Petrovi Škornicovi č. 24 tu v Hostivici (nyní Ant. Jelínek) 14 str. 3 věrtele polí a dostal od jeho gruntu 2³/₄ prov. louky, a od panské louky 7³/₄ provazce. Za to zůstal P. Veselý 87 k. 30 gr. dlužen, čili měl dopláceti. Byl též r. 1707 rychtářem a jeho zahrada, višněmi vysázená, se nad míru chválívala.

L. P. 1714 ujala tuto krčmu sama vrchnost od Pavla Veselého, řečeného jinak Dvořák, za 600 k., poněvadž pro věk více hospodařiti nemohl. Sotva však byl trh uzavřen, hned byl grunt rozdělen: ve 3

*) Provazec je polní míra staročeská, rovná se 42 loktům. 1 loket = 59,3 cm.

kusech necháno hospodě 61 str. 1 věr. polí a $7\frac{3}{4}$ prov. luk. Od té doby byla krčma panská a toliko nájemníci jí užívali. V letech 1850tých ji držela paní Aloisie Honzíková, akatolička, vdova, a před ní Alžběta Kubešová, vdova po Janu Kubešovi, † 1847.

Číslo domu 2 (Teď majitelka pí. Macáková)

1. Okolo roku 1595. ujal chalupu po otci syn Matěj, jemuž dle postavy říkali Matějíček a podobně říkali i chalupě. R. 1610. při držaném soudu byl Matějíček v zaplaceném (gruntě) a nebyl žádnému ničeho dlužen. Po něm dosedl Jan řečený Mašovský, jenž se svou manželkou Kateřinou výborně hospodařil. Svou jedinou dceru Kateřinu provdal za p. Krištofa Kerneru, hejtmana panství Březenského (Priesen). A když tak nejlépe se domníval seděti, přišel rok 1631 a grunt byl vypálen.

2. Po mnoha letech byl sice dne 3. února 1657 Jan Škvor přinucen, by grunt za 100 k. ujal a z nich Kateřině, manželce březenského p. hejtmana, 70 k. a 30 k. Kateřině Mašovské vykladl, avšak Škvor hrozil se břemena a ještě více toho, že by musel vše znovu stavěti, a proto opustil grunt, který zase 5 let prázdný zůstal.

L. P. 1662. sešli se Tomáš Kobyla, vrchní rychtář rychty hostivické, Matěj Franc, rychtář ze Sobína, Jiří Koutný, konšel a Matěj Šafařík, rychtář hostivický, a Jan Endr, rychtář Litovický, a „prošacovali“ (sic!) společně grunt Matějíčkovský poznovu za 110 kop a odevzdali ho Janu Němci. Týž se ujal vlastně zbořeniště, vystavěl, kde co mohl, a hospodařil tu 20 let. Mnohá částka stavení nynějšího pochází od pracovitého Němce. Měl dvě dítky, Víta a Annu, přec však, když mu manželka zemřela, vzdal se hospodářství a tak r. 1682. dne 29. ledna byl grunt opět

„šacován“ a v 120 k. Křištofovi Venclávkovi u přítomnosti Kašpara Kroše, rychtáře domácího, a Jana Endra, rychtáře Litovického, odevzdán.

On položil 15 k. a odstupující Němec dostal 21 kop. Když r. 1694. zemřel, rozdělila se po něm částka mezi jeho sestru Žofii a jeho dítky Víta a Annu. Poslední však se r. 1698. špatně zachovala, „se zmrhala“ a proto přišla o svou spravedlnost, a její 5 k. 30 gr. spadlo na vrchnost.

3. Křištof Venclávek měl r. 1688. také grunt, nyní č. 24 (p. Jelínek).

Býval po více let rozšafným konšelem Hostivickým a dobrým hospodářem až do své smrti 1697. Že pak jediný syn Matěj byl nedospělý, hospodařila matka Magdalena, načež roku 1701 grunt v 190 k. „prošacovali“ se 2 dobrými koňmi v 60 zl.*) byl Matěji Venclávkovi odevzdán s povinností, by matce 131 k. z gruntu vykladl. Při rovnání gruntů měl (za hraběte Brady) Matěj 38 str. 1 v. polí a 6¼ prov. luk. Z toho musil postoupiti ke dvoru panskému 8 str. 1 v. polí a 3½ pr. luk, takže mu zůstalo v 4 kusech 30 str. 2 v. polí a 2 kusy luk, 6¼ pr.

I tento hospodář byl na gruntě 20 let s manželkou svou Alenou a dětmi: Marií, Magdalenou a Janem a přes to nechtěl hospodařiti dále; nýbrž r. 1721. dne 12. července odevzdal grunt Pavlovi Pokornému v 148 k., spokojiv se 57 k. 15 gr., které celé rodi-

*) Ježto se zde mluví jednou o kopách, po druhé o zlatých, třeba podotknouti: Roku 1619 po nastoupení stavovských direktorů vzala staročeská grošová měna a počítání na kopy za své. Tehdy klesla cena grošů nejnižší; kopa česká platila pouze 140 a míšeňská **70 kr.** Na její místo zaveden zcela nový řád mincovní a sice tak řečené číslo krejcarové, které již od r. 1559 v Německu panovalo, kde počítal říšský zlatý 60 kr. Říkalo se jim též florin, zkráceno fl. Byla to původně zlatá mince po způsobu florents. dukátu, až konečně i stříbrné mince tak jmenovány. (Batovcův Alman. 1902.)

ně vyplaceny býti měly (3 bílé groše = 10 kr. nové měny, 20 grošů = 1 fl.)

4. Pokorný dobře hospodařil, všechny dluhy zaplatil a čistý grunt r. 1746. dne 30. prosince svému zeti Martinovi Smrčkovi ve 147 kopách odevzdal. Hospodář tento měl Barboru Pokornou za manželku, která však, porodivši mu dva syny, Františka a Jakuba, zemřela; oženiv se podruhé měl Barboru a Lidmilu: při tom hospodařil až do své smrti 1788. Dne 10. pros. t. r. byla dělána pořádnost, při níž dostal grunt Jakub z prvního lože a druhým: bratru a sestřím dávati musel po 200 zl. a maceše výměnek.

L. P. 1809 stoje Jakub Smrčka před úřadem praví, že chalupu svou č. d. 2 s 16 jity 1 219 čtverečných sáhů polí a $931\frac{4}{6}$ čtverečných sáhů luk dává synu Maršíkovi ve 2 346 zl., by po 200 zl. bratru a sestřím vyplatil. Podivuhodná jsou však břemena, která na tom gruntu lpěla, totiž: 1 zl. 20 kr. úroku (dříve bývalo 1 k. 10 kr. $5\frac{1}{2}$ d.*) polouletně, 2 dny v týdnu s párem koní robotovati, ruční práci na louce: na celém provázku, pod farou a z dílu Podkovskému mlýnu, na Rumpalu**) 12 robotáři pracovati, ve žních 4 dny, při sekání ledu 4 dny, stodoly „vypucovati“, hroudy tlouci, luka čistiti. Nové krovy pomoci vyzvedovati, na honbu posílati, chmel škubati a ještě ruční práce 51 dní konati. Za to dostane od M. Vi z luk 1 zl. a za žně 45 kr. To ovšem jest nyní vyvazeno.¹⁵ Tolik o č. 2 a 24 pamětní kniha. V „Rejstříku osady H. pro ves H. 1849“ nalézáme zde výměnkářku Lidmilu Smrčkovou a říká se zde u

*) d. = denárů, staročes. penízků.

**) Rumpal t. j. Rumpálovský dvůr. Dle urbenní knihy panství kladens. a červeno-újezds. po r. 1662 (či po válce třicetileté) se v Hostivici nalézal dvůr jinopanský, řečený Rumpálovský, a náležel v té době jisté paní Berkové. Pravilo se, že je to t. zv. svobodný či zpupný statek.

Kubásků, protože majetníkem byl Kubásek Fr., chalupník.

Č. d. 3 (majitel p. Šafařík Josef)

1. První známý vlastník byl Bartoň Plš s Kateřinou, manželkou, jižto okolo roku 1580 žili. Po smrti Plše hospodařila pozůstalá vdova Kateřina, která dne 11. března 1611 grunt za 157 k. prodala Mikuláši, řečenému Krejčímu. Byť Mikuláš ani závdavku nepoložil, hospodařil přece tak, že r. 1618 zcela byl hotov s placením. Právě však proto, že se mu tak dobře dařilo, prodal grunt 1623 při času sv. Marka za 157 kop Jiříkovi Mašovskému, a zakoupil se jinde. Po 8 letech nebylo po gruntu ani památky, jen jméno „Mašovský grunt“ zůstalo; r. 1631 byl zcela vypálen a zbořen.

2. Jak se zdá, našel se později Jiřík Mašovský, jinak řečený Jícha, a ten se gruntu ujal, avšak vida jeho spoušť, nechal všeho a z „gruntu zběhl“. Na to grunt zůstal úplně pustý, až r. 1661 dne 6. března byl skrze Tomáše Kobylu, vrchního rychtáře z Řepů, Matěje Frona, rychtáře ze Sobína, Matěje Šafaříka, rychtáře Hostivického, a Jiřího Kozáka, rychtáře ze Břví, „prošacován“ a v 80 kopách Jiříkovi Jíchovi odevzdán. Měl z něho vyplatiti M. Vi 35 k. 15 gr. a Janu Mašovskému 13 k. 45 gr., který je roku 1689 prodal Matějovi Endrovi do Litovic. Jícha hospodařil 6 let a postoupil grunt (1667) Václavovi Kozlovi, který se dočkal srovnávání gruntů. Urovnání to bylo podobné jako u gruntů předešlých.

3. L. P. 1705. dne 30. ledna ujal chalupu v ceně 100 k. Karel Škvor. Neumíme na ten čas vysvětliti, jak Škvor k více polnosti přišel a od koho co přikoupil. Po jeho smrti byl r. 1736. dne 8. pros. sice vlastnímu synu Janu odevzdán, avšak v ceně 233 k.,

z nichž matce Alžbětě, sobě a sestřím Maretě Šerotově a Dorotě Brekově po 38 k. přišlo. A též i tento Jan Škvor přikoupil pole, takže jich přes 60 str. se čítalo, a protož, když po smrti otcově syn Šimon Škvor dne 19. srpna 1762 grunt nastupoval, byl mu v 522 k. 33 gr. odevzdán, a ještě musil výměnek na 3 sirotky z druhé manželky dávat, jímž 209 k. 19 gr. z gruntu připadlo. Nicméně však Šimon Škvor nemohl nikam; dluhy jej přemohly, že ani koní ani jiného potahu, ba ani nářadí hospodářského neměl a proto grunt staršímu bratru Janu na 24 let přepustil, by jej pak Matěji bratru z druhého lože odevzdal.

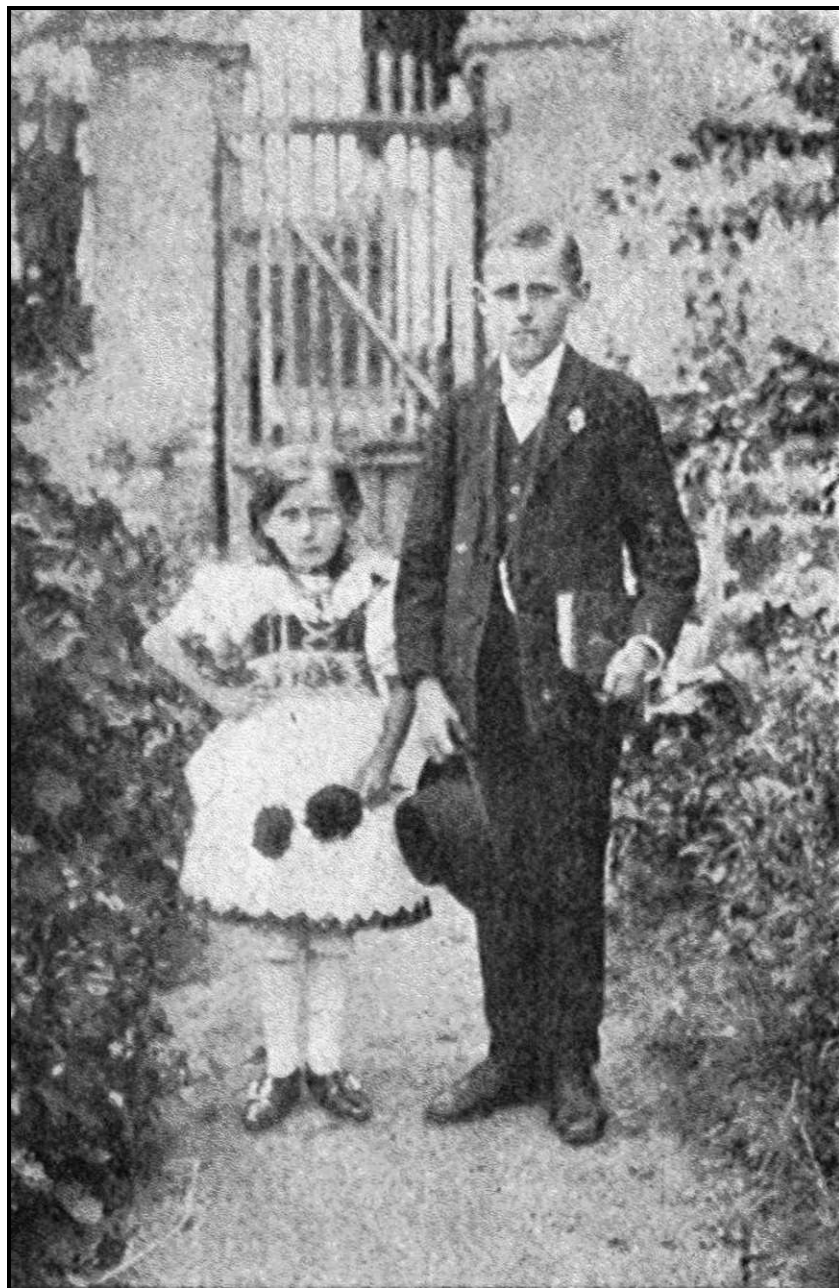
4. Jan Škvor nastoupil grunt 1764 a po 24 letech, totiž dne 14. dubna 1789, jakž bylo ujednáno, odevzdal jej v 549 zl. 53 kr. bratru Jakobovi, ježto Matěj zemřel, a týž nesečkav tu ani 9 let postoupil vše dceři své Terezii a Jakobovi Procházkovi, manželu jejímu, dne 1. ledna 1798 ve 2 285 zl. Že by byl však ani tento hospodář ničeho nesvedl, ano, že grunt spustil, ujal ho r. 1804 Jakub Škvor s manželkou Dorotou v 1 978 zl. zpět, a dal ho r. 1808 Josefu Škvorovi, synu svému, v 3 888 zl. Tenkrát se čítalo při statku 33 jitra 605 čtverečních sáhů a luk 1 594⁵/₆ čtverečních sáhů.

5. Josef Škvor po 25 letech dán do pražského blázince a grunt nastoupil syn Václav Škvor. – Později se zde říkalo „u Karlů“, a v letech 1850tých byl majitelem statku Škvor Václav a výměnkářka Škvorová Marie. (Rejstřík, 1. c.)

Č. d. 4

1. Jako předešlý grunt č. 3, tak býval i tento grunt čís. 4 v dávných časech pouhou chalupou, při níž toliko 13 str. 1 v. polí a 5 prov. louky bývalo. Nejstarší držitel znám jest v osobě jistého Valentina, jemuž Valata říkali. Zesnuv ok. r. 1595. v Pánu, zanechal grunt synu Janu Valatovi, který svou šetr-

ností do r. 1610 všecko zapravil a v zaplaceném do r. 1620. seděl. Toho roku nejspíš u příležitosti bitvy Bělohorské zemřel. Grunt osiřelý byl r. 1621. prošacován a ve 120 k. dán Vítu Chladilovi; důkaz to, že grunt vojskem pohromy neutrpěl. Zato však r. 1631. vzal úplně za své; nezůstalo než místo, kde stával. Chladil byl již 60 k. dříve vyplatil a nyní o všecko přišel.

Partie zahradní z Hostivic.

2. Po 42 let nevímal si nikdo ani místa stavebního ani polí, jichž se prý za 1 kopu záhonů a okrajek luční as prý „z(a) vozejk“ počítalo. Až teprv po vymření pánů Žďárských ustanovený poručík J. Excel. p. Valentin hrabě z Martinic jal se chalupu na svůj náklad stavěti a seřizenou odevzdal 1673 Jiříkovi Trčkovi za 60 k. Z těch přijíti mělo M. Vi 30 k. za stavení a 30 k. sirotkům Chladilovým, pakli se vynajdou. Trčkovi se zdála chalupa drahá, zvlášť když pole neměl čím vzdělávati, protož ji opustil, a zase stála 2 leta prázdna. Nato r. 1676 dána v ceně 30 k. Křištofovi Krocovi (Grosovi) Němci, jen, aby prý sirotci Chladilovští ke svému přišli. Kroc sice pole zlepšil, 12 let chalupu držel, ale ničehož neuplatil. Protož bylo k ní něco polí přidáno (snad 26 str.) a 1688 odevzdána v 60 k. Jiřímu Janečkovi, který po smrti sirotků Chladilovských r. 1694 celou summu M. Vi vyklásti měl.

3. Nevíme, byl-li Janeček opravdu ptáčníkem neb mu jen tak přezděli, dost na tom, jeho příjmení se změnilo v Ptáčník a zůstalo též gruntu. R. 1698 zemřel a pozůstalou vdovu pojal Vojtěch Janeček a měl z gruntu toho dáti M. Vi 48 k. a sirotkům Ptáčníkovým 12 k. Za času hospodáře dostala chalupa r. 1707 od Mikuláše Šerota č. 10 (nyní statek p. Kubra Fr.) 13 str. 2 v. polí, od Františka Vodaře č. 18 (nyní p. Mikles) 5 str. a od panského dvora 1 str. a tak měl v 6 kusech 60 str. polí a 5 prov. luk a stal se tak láníkem: zato však mu přibylo notně dluhů. Avšak Vojtěch Janeček se dobře oháněl a přes 100 k. za svého hospodářství uplatil. R. 1709 koupil Vojtěch Ptáčník 30 str. polí od gruntu Kobylovského č. 18 (p. Nikles nyní), kterýž Jakub Dejmek od Františka

Vodaře koupil a nemoha bez peněz ho zmoci, pole odprodal.

R. 1751 zemřela manželka a hospodyně Kateřina, pročež dne 17. list. nastoupil na grunt syn z prvního manželstva Martin Ptáčník a z vyšacovaného gruntu za 314 k. dal 101 k. sirotkům a bratřím: Matěji a Ludmile, ostatek pak M. Vi.

4. Po smrti Martina Ptáčníka nastoupil 1785 zeť Matěj Pochman v ceně 274 k. Týž mnoho zlepšil a pro vysoký věk dne 28. kv. 1811 grunt č. 4 s 30 jitry $25\frac{2}{6}$ čtverečních sáhů a 2 j. 648 čtverečními sáhy odevzdal v 500 zl. Václavovi, synu svému. Potud anonym pamětní knihy. V letech 1850tých setkáváme se zde ještě s Marií Pachmanovou, vdovou, patrně po † Matěji Pochmanovi (= Pachmanovi), ale říká se zde: u Janečků, a majitelem je jakýsi Kozák František.

Nyní pomíneme posloupnost domů, které jsme se až dosud drželi a vydše z uličky, do níž nás č. d. 4 zavedlo, vrátíme se k protějším domům téže uličky; ježto však domy ty mají vchody z veřejné silnice, pročež je tu odtud projdeme, jak vedle sebe stojí, totiž č. 21, 22, 23. Dříve však podotknouti dlužno, že před věky na tom místě, kde jmenované domy stojí, nebývala než chalupa či nynější grunt č. 21 (nyní domek vedle samého můstku, proti soše sv. Jana a sv. Františka,¹⁶ páně Neradův), který zaujímal i č. 22, ostatní byla prázdná občina čili náves až do r. 1750.

Č. d. 21

1. L. P. 1610. držel chalupu tuto o 27 str. 1 v. polí a $3\frac{1}{4}$ prov. luk Voldřich Rodek, a měl ji úplně zaplacenou. Po jeho smrti v neznámém čase nastoupil r. 1652. syn Josef Rodek, jenž podobně dobře hospodařil a ještě i peníze zachoval. L. P. 1700 Jiří

¹⁶ Sochy byly z mostu přes Jenečský potok později přeneseny před vchod do kostela, ke kříži

Škvor, jinak Čert, ujal grunt a po 7 letech dočkal se známého už porovnání gruntův: ze svých 27 str. 1 v. musel postouliti 7 str. 2 v. polí k panskému dvoru a 1¾ prov. luk Janu Sudovi, č. 28 (p. Havlůj nyní) a zbylo mu 19 str. 3 v. polí a 1½ prov. luk. K tomu dostal 10 str. 1 v. od Petra Skorničky č. 24 (p. Jelínek) a měl v 4 kusech 30 str. polí. Za to musel dopláct 78 k. 20 gr. M. Vi. Roku však 1711 přibylo gruntu ještě 33 str. 3 v. polí, a to od gruntu Jakuba Esa. Grunt Esův totiž stával hned vedle panského zámku, v místě nynějšího špýcharu či panského domu. To M. V. velmi nemile dojímalo; pročez dotčeného roku, když chalupa Esova nejen na stavení velmi zpustošena a téměř na spadnutí byla, a což více, i na překážce byla a nebezpečná v případě ohně dvoru i zámku, na poručení J. Excel. p. hraběte z Bredy se zbořila a pole půl lánu pod 33 str. 3 v. k statku Jiřího Škvora se přidalo. Četr Jiří měl nyní dosti dluhů, ale výborně hospodařil.

3. R. 1730 ujal grunt po nebožtíkovi otci syn Josef s povinností, by ostatní splatil. Než Josef po 3 letech byl „ve veliké bídě postaven“ a v obavě, že dluhy nezmůže, postoupil 1734 grunt svému švakru Martinovi Kleinerovi ve 288 k. a ještě si k tomu vymínil, by mu švagr na gruntě vystavěl a k obývání do smrti ponechal s výměnkem 1 str. žita a tolikéž ječmene (nyní č. 22). Jestli nemohl Josef Škvor s dluhem 760 k. nikam, tím méně svedl Kleiner s 288 k. a ještě výměnkem: pročez „pro velikou bídu a chudobu“ postoupil ho 1736 v ceně 276 k. 30 gr. svému příteli Janu Šafaříkovi, při kterémž rodu do nedávna trval.

4. Nový hospodář Šafařík se nebál dluhů a že mu Pán Bůh věku prodloužil, vzdor válkám (1742 až 1744) přemohl vše a grunt čistý odevzdal po 44-

letém hospodářství r. 1780 synu Matesu Šafaříkovi. Podobně i tento hospodařil dobře a válkami trpěl. Měl 2 manželky: z prvního zůstaly dívky 2, z druhé 6, a co dokázal Matěj Šafařík? R. 1813 udělal pořádnost takovou, že grunt č. 21 v 31 jitr. polí, 1 jitr. luk se zahradou postoupil své manželce Anně ve 2 000 zl., by dětem z prvního lože po 300 zl. a z druhého lože po 150 zl. vyplatila, a – nejspíš jeho aby živila. Po smrti jeho provdala se Anna Šafaříková za Františka Homolku; než r. 1829 odevzdala grunt synu svému Josefu Šafaříkovi.

Č. d. 22 (hostinec p. Nerada)

Domek označený č. 22 stojí na gruntě čísla d. 21, jak již výše praveno bylo. R. 1734 totiž Josef Škvor (viz výše) postoupil grunt Martinu Kleinerovi, švakru svému, s tou výminkou, že mu na gruntě chaloupku vystaví, k obývání nechá a výměnek ročně mu dávatí bude. Kleiner však brzy 1736 postoupil grunt Janu Šafaříkovi a ten teprv Josefu Škvorovi domek k užívání odevzdal. – Po smrti Škvorově domek ke gruntu č. 21 připadl.

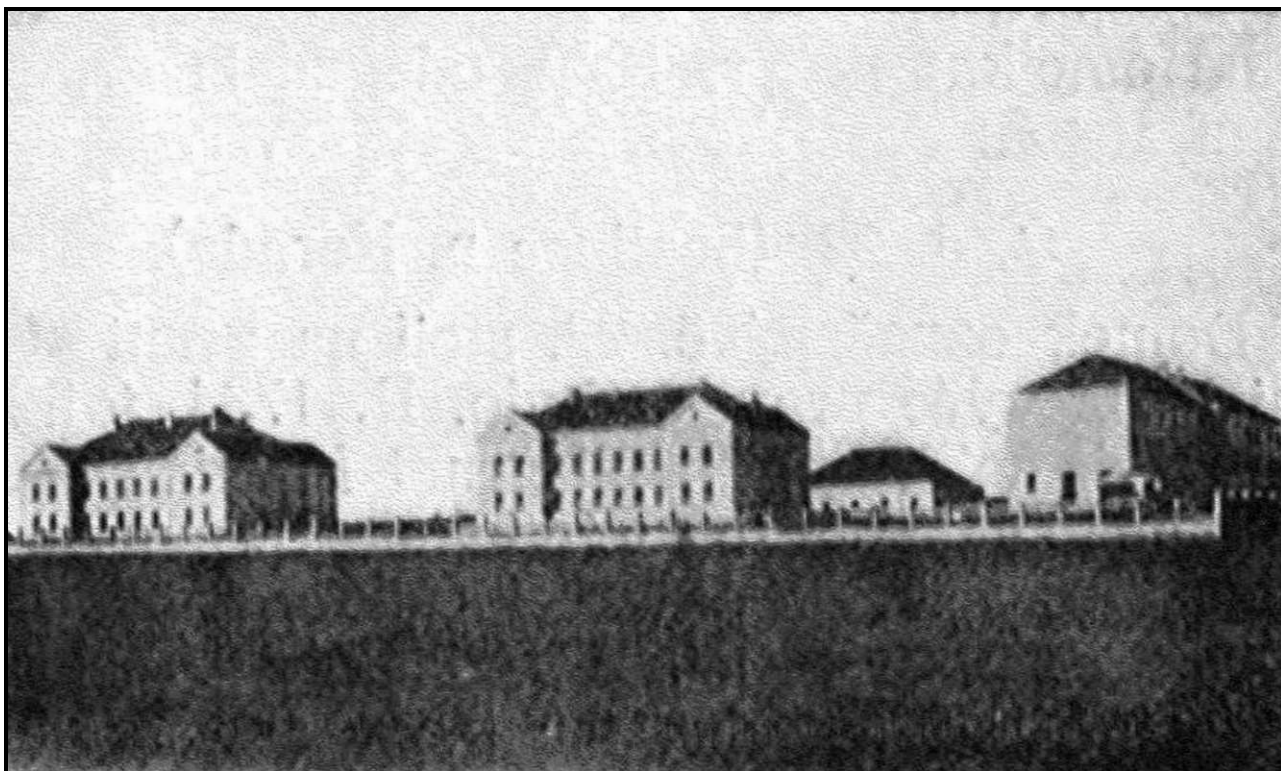
Č. d. 23¹⁷

1. R. 1752. vystavěl Václav Skornička, syn Petra Skorničky z Hostivice č. 24 na obecním gruntě domek a ještě toho r. přijal naň zápis. Po jeho smrti nastoupila 1761 domek dcera Kateřina, která se za Matouše Ptáka vdala. Manželé ti drželi domek do roku 1804, načež se dostal Václavu Kachlíkovi; a ten ho 1806 za 200 zl. prodal Václavu Horešovskému.

2. Ten přišel po čase do takové nouze, že mu byl domek 1820 ve veřejné dražbě prodán. Koupila ho Marie Sornerová, ale přenechala ho hned Janu Bouškovi.

¹⁷ Tento dům byl zbořen v roce 1960 a na jeho místě (a sousedních domů čp. 54 a 75) je dnes parkoviště bývalého hotelu Chmelový keř (čp. 22 a 105) a travnatý svah mezi ulicemi Čsl. armády a Pelzovou

Popsavše skromnou částečku Hostivice za starší doby, měli bychom se vrátiti ke směru od uličky od č. 4 k řadě domů, která po návsi běží a svým východem k západu směřuje. Jsou to stará škola, chrám P. a fara (č. 5), pak č. 7 ještě památné, že tam bývala škola.

Nová kasárna, c. a k. dělostřelecká zbrojnice a c. a k. zbrojní skladiště.¹⁸

Ale tuto partii si necháme jednak k pojednání B, jednak C i D.

Jak již řečeno, č. 5 tvořila farní budova, v č. 6 se říkalo „u Hytychů“, v č. 7 „u kolářů“, že tam v Il. 1850. a 1860tých bydlel Jan Naiman, kolář, a Antonín Najman, kolář, a později Tuček Vojtěch. I žid Mojžíš Waiman zde bydlíval jako podruh. – V č. 8 v týchž letech se říkalo: u Černeych, také u „Krauzů“, bydlil tam domkář Černý Frant. – V č. 9 u „Frejšků“ byl majetníkem v těch Il. sedlák Stádník Anto-

¹⁸ Areal v Jiráskově ulici, pohled přibližně z nynější Sokolské ulice

nín. V č. 10 v týchž ll. se říkalo, jako i dnes, u Kubrů. – V č. 11 u Kozlů. V č. 12 u starých Kozlů (domkář Kapalín Fr.). – V č. 13 byl zámek. V ll. 1850tých byl purkrabím zde Hynek Zimmerman, Leopold Poche, písař. Ve dvoře tehdy bydlili: šafář, poklasný, teletník, skoták. – V č. 14 (patrně též panském) bydlily 3 dámy pensionistky. – V č. 15 se říkalo „u zahradníků“, panských. – V č. 16 „u ovčáků“, Švancara Václav, polní mistr. – V č. 17 v „dolejší hospodě“. Domácí paní v let. 1850tých byla Brožová Františka, vdova; druhá „familie“: Wydra, pachtýř šenku a 3. familie: Josef Novák, řezník. – V č. 18 se říkalo: u „Deymků“, v č. 19 u Zemanů, v č. 20 u Trýbů, č. 21 u Škvorů, v č. 22 u „Homolků“, v č. 23 u „Smolíků“ (domkář), v č. 24 u Jelínků. Do r. 1849 bylo zde jen 79 čísel. –

Kasárna nová pro střídající se vojenskou stráž u pracháren.

Ted' k závěru jen dodáváme: Zámek zbudován byl 1734 Annou Marií velkovévodkyní toskánskou na místě bývalé tvrze. Později přistavěna k zámku kaple, která ted' slouží jen za uhelník. Ted' patří zámek J. V. císaři Pánu. U zámku býval velký vonný sad, nyní je zkrácen a část tvoří zahradu p. správce. Tento krásný park zabíral i celé prostranství na návsi, kde je Mariánský sloup;*) tento sloup stával uprostřed onoho zámeckého parku.¹⁹ Obec část toho parku zakoupila a vzdělala z něho rovněž slušný sad, nedávno drátěným plotem ohrazený. – Je zde panská cihelna, opukový lom a pískovny, parní a vodní mlýn (zvaný Peterkův), továrna na šrouby a hřebíky fy Staněk Ant., c. a k. aerární prachárna, kancelářské a obytné budovy, kasárna, skladiště střeliva, armatur a dělostřelecká laboratoř, teprv od nedávna. Přednosta c. a k. zbrojnice: Th. Schweida, c. a k. zbrojní správce.

Připojujeme jen několik údajů: Archivu obecního bohužel není; rovněž ne obecní pamětní knihy. Listiny uschovávají se teprv asi od r. 1892. – V místě je řada spolků podpůrných i národních i kulturních. Mezi kulturní spolky patří zvláště křesť. soc. spolek pro Hostivice a okolí, který v ll. 1907–1908 za 480 K si postavil vlastní jeviště v sále p. Šroubka (v bývalé dolejší hospodě). Je zde od r. 1906. záložna Raiffeisenova, předsedou p. Ant. Ibl, mistr kovář, obrat roční činí 362 000 korun.

Starostenský úřad v posledních letech zastávali: pp. Josef Bartoš, Fr. Trýb, Ant. Stádník, Trýb

*) Tak jej totiž nazývá architekt Dlabač ve „Výtvarníku“ 1898. Dle všeho však to není mar. sloup, nýbrž jen okrasný sloup neb morový s reliefem hraběnky Toskánské.²⁰

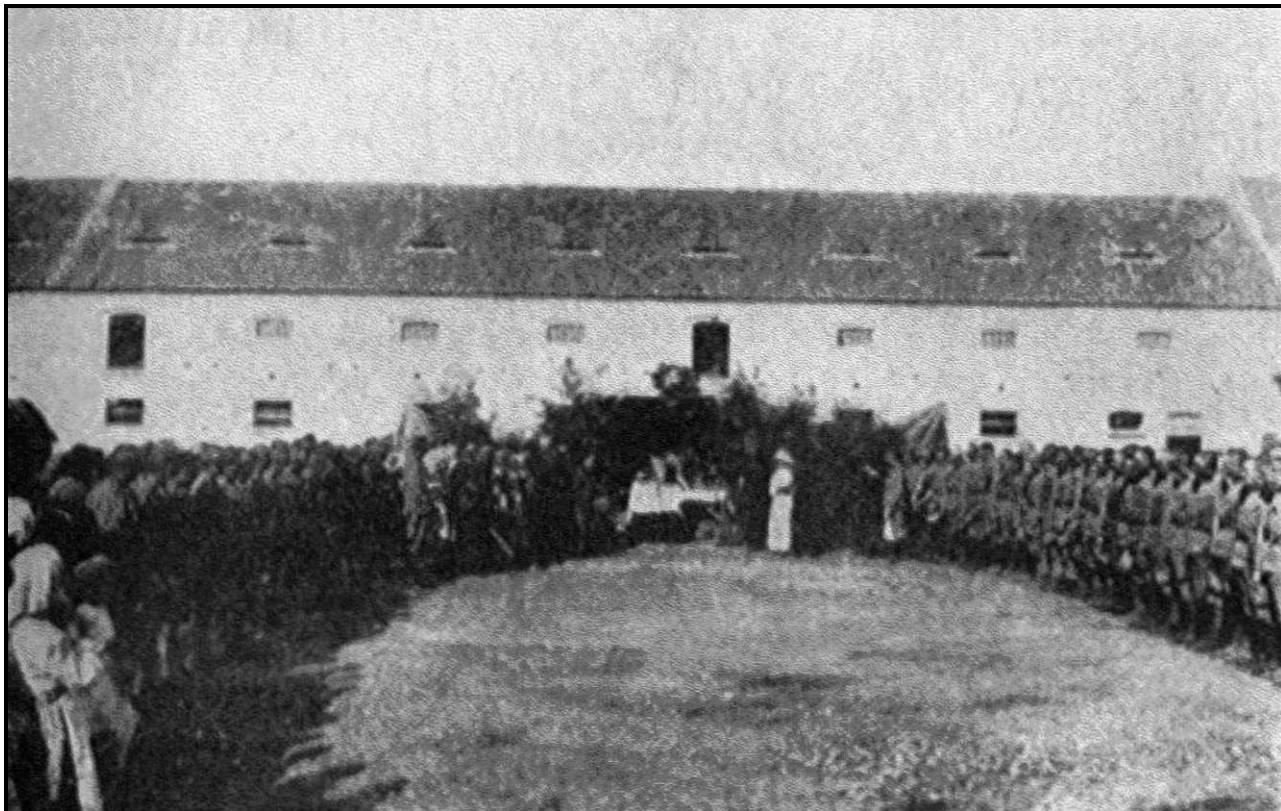
¹⁹ Žádné podklady nenaznačují, že by náves bývala upravena jako zámecký park, naopak stabilní katastr ukazuje, že park býval severně a západně od zámku

²⁰ Jde o mariánský sloup, reliéf znázorňuje Pannu Marii Polickou. Mariánské poutní místo v Horní Polici u České Lípy budoval již otec Anny Marie Toskánské

Ant. (1868–1882),²¹ Havlůj Antonín (1882–1888), Josef Chlupatý (1888–1892), Kubr Fr. (1892–1913), Chlupatý Tomáš až dosud.

Členové obecního zastupitelstva nynějšího:

Virilista:²² Jeho Veličenstvo. Starosta: Tomáš Chlupatý. I. radní: Kubr Fr., II. radní: Šafařík Štěpán, III. radní: Závora Ant. Členové: Šafařík Josef, Kozák Josef, Staněk Ant., Nerad Karel, Henych Jos., Uhlík Ant., Vlasák Josef, Kohoutek Jan.

Z ruchu válečného r. 1914. Polní mše sv. v srpnu pro c. a k. dělostřelce.

Bylo by si jen přát, aby veškery cesty zde více upraveny byly, a od mládeže stromů šetřeno, aby tak Hostivice – přes to, že nemají okrašlovacího spolku nějakého – se oděly v zelený, pěkný háv,

²¹ Správně František Trýb

²² Nevolený člen zastupitelstva, který mandát získává na základě výše placených daní

který by i Pražany vábil a obci k hospodářskému rozmachu pomáhal!
Vzrůst obcí je patrný v těchto číslicích:

		Počet obyvatel:	
	R. 1700	1870	1914
Hostivice	asi 120	801	1 430
Jenč Velký	100	811	1 024
Jenč Malý (kolonie)	15	307	148 (bez části k Hostivicům)
Břve, Jeneček	30	233	957
Litovice	100	345	
Sobín	40	116	139

B) DĚJINY FARNÍHO CHRÁMU PÁNĚ.

Farní kostel se zde připomíná už r. 1277. Tehdáž klášter křižovnický vykoupil desátky, jež z Krabup kostelu Hostivickému dávati byl povinen, tím způsobem, že zavázal se platiti faráři Hostivickému ročně 2 hřivny stříbra. (Holub, Odkryté poklady, str. 106.) Desátek ten odváděti mu jest Abelovi, rektoru řečeného kostela, bratru Trojana, kanovníka kostela pražského.*)

L. P. 1313 byl v residenci biskupské v Praze mezi jinými svědky přítomen i Kříž, plebán v Hostivici. (Emler, Reg. Boh. II. 1183 III. 55.) L. P. 1352 uvádí se kostel zdejší mezi kostely farními dekanátu ořešského, a odvádí půlletně 18 grošů desátku papežského. Ježto pak vpravdě chudé kostely neplatily ničeho nebo 4–6 grošů, i 2, a zase bohatá (na př. Hostouň) 24–30 gr., je patrné, že kostel hostivický byl považován za prostředně zámožný, když platil roku 1352 i 1358 18 gr. Jak veliký asi v té době byl kostelík náš, těžko dnes určit.

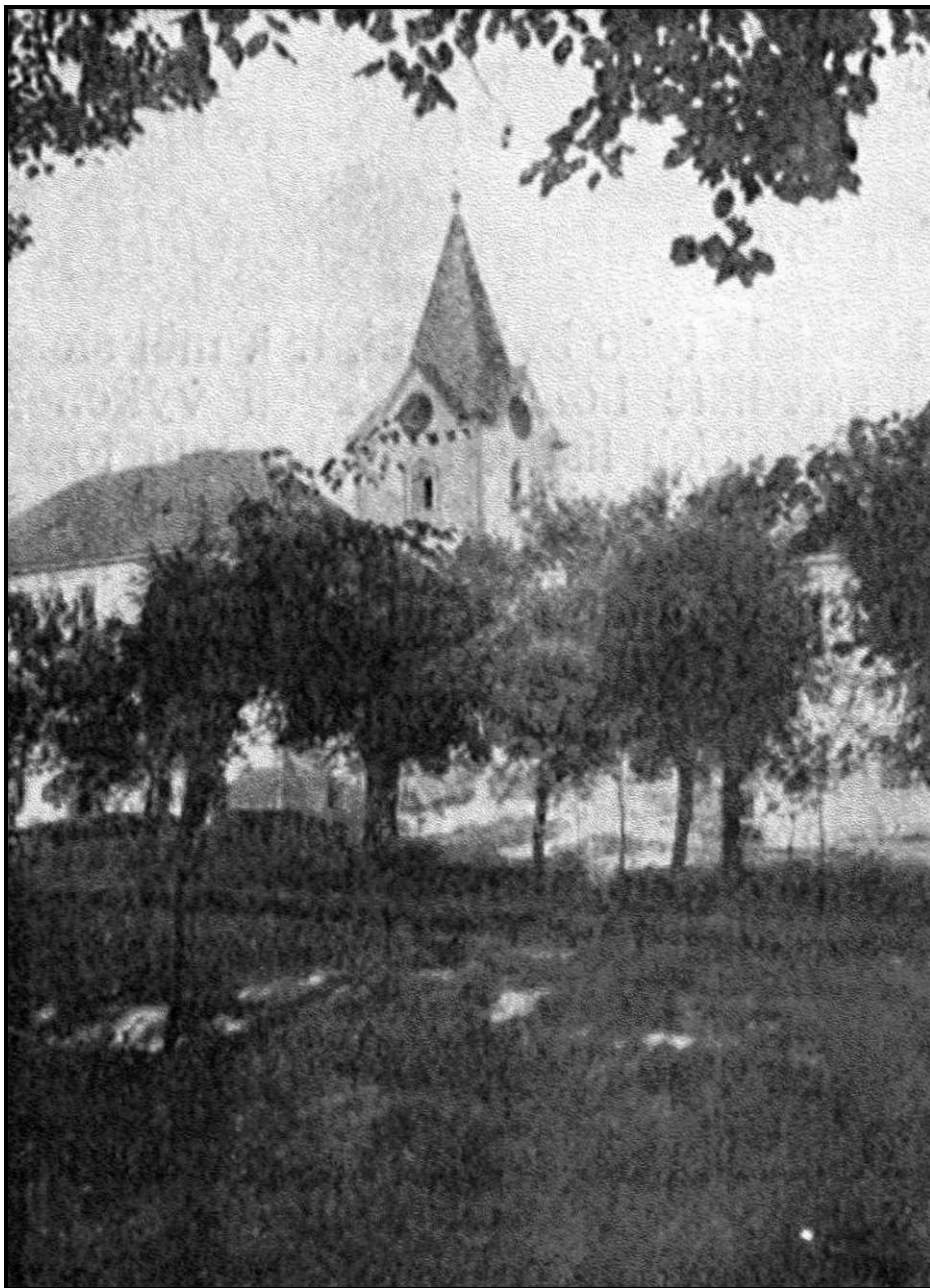
Ocitneme-li se před samou budovou a popatříme odtud a z kterékoliv venkovské strany na ni, zarazíme se, nevědouce vlastně, co si máme o ní po-

*) Této přesné zprávy nevěděl žádný z pisatelů zdejší pamětní knihy. Všichni odvozují vznik kostelíka z doby Karla IV. (dle zprávy Beneše Krabice z Veitmíle).

mysliti. Na první pohled zdá se, že stojíme před budovou z času, kdy vlastně žádný církevní sloh nepanoval, a přec její starodávná loď s gotickým presbyteriem ukazuje, že půdorys její nejméně 500 let je starý. (1300 + 500 l. = 1800.) Vpravdě, nyní mnoho k tomu zapotřebí představit si v duchu původní obraz této svatyně Páně; a přec není v celém pásmu dějin hostivických doby, kde by byl chrám Páně zašel úplně, a jiný se postavil. Jeť to tatáž prostorka, na níž původní kostel postaven byl; ale pozdější časy přioděly ho tak, že není sobě více podoben. Nemáme sice původní náčrt před sebou, ale ještě zachovalých chrámů z doby Karlovy a starší máme dosti (viz nynější Repy), a ty nám ukazují, jaký i Hostivický původně kostel byl. Nejspíš mu chyběla věž zcela, stávajíc opodál na hřbitově. Loď byla jednoduchý obdélník s polokruhovými okny buď úzce vysokými, nebo nízko širokými (asi jako teď v t. zv. malé kapli) a presbyterium mělo okna gotická buď kolem dokola, neb jedno kulaté za velkým oltářem. A na základě toho dohaduje se rukopis pamětní knihy, psaný Anonymem (někdy v ll. 1880tých): „Vstoupíme-li tedy dovnitř a představíme-li si, jako by ani vlevo ani vpravo žádných přílepků nebylo; ano představíme-li si od kůru až k presbyterium rovné zdi s naznačenými okny: máme mdlý a temný obraz původního kostela. Byl tedy malý, na pohled temný.“ – Srovnáme-li však půdorys jeho my s půdorysem kostelíků jiných v Čechách, na př. sv. Martina v Kostelci u Křížků, a rozvážíme-li, že kolem r. 1665.*) František hrabě Žďárský před tím od r. 1631 pobořený chrámek od Sasů zase restauroval a přistavoval, a vzpomeneme-li si, že sloh goti-

*) R 1665. (Srov. str. 69., příjezd s dvorem!)

cký rozšířil se hlavně ve století 13., 14. a 15., můžeme vysloviti velmi pravděpodobnou domněnku, že kostelík původní, první, zaujímal jen prostor nynější lodi chrámové a byl vystavěn ve slohu románském, presbytář pak s křížovou klenbou a lomenými okny postaven později, pravděpodobně až kolem r. 1662. – Toto poslední, že presbytář ve slo-

Pohled zvenčí na kostel, faru a sad.

hu gotickém až r. 1662.†) postaven, vlastně přistavěn, lze odůvodniti tím, že Žďárský jistě měl v úmyslu zvětšovati chrám pro budoucí časy, a též vyhověti opatu strahovskému Vincencovi. Ba v těchto letech 1663–4 i starší věž vystavěna v téže šířce jako loď, jen s tím úmyslem, aby kostel byl zvětšen ježto se pod klenutím věže získalo místo pro předsíň.*)

Pokračování dějin kostela. Účel jeho.

Účel kostela toho byl farní t. j. měl sloužiti jisté osadě za středisko bohoslužebných výkonů. Pokud známo z pozdějších listin, byly kostelu tomu přikázány původně: Hostivice jako sídlo chrámu Páně, na východu ležící Hradiště, (nyní zbytek z něho Peterkův mlýn), jihovýchodně Sobín, na jihu Břve a Chejně, na západě Litovice, Velká a Malá Jenč, a na severu zaniklá ves Valov. Ve válkách husitských a potomních zahynula ves Hradiště (po r. 1454 nebo dle Škorpila (Popis h. klad.) 1563)**) a Valov (po r. 1560). Chejň pak odpadla před r. 1650 a ostatní vsi trvají ve svazku dosaváde.***)

Prvotní dotace chrámu.

Dle kronikáře Beneše Krabice z Veitmühle založil Karel IV. 300 kostelů, mezi nimi prý 20 okolo hra-

-
- †) Ba spíše r. 1663. a násl. léta, neboť byv ještě r. 1662. v máji v pustém kostelíku, sotva do podzimku se pustil do stavby.
- *) Srovnej i úsudek dp. HoIuba v „Odkrytých pokladech“, str. 115.
- ***) Leč dle zdejší pamětní knihy (kde opsáno leccos starobylého z knihy Tachlovické v t. zv. zádušní knize) díl II. str. 30. a 31. jistě aspoň část „Hradiště“ ještě stála r. 1660. a 1661. (Viz popis chrámu a náčiní bohoslužebného!)
- ***) Arch. památky, X. 331.

du svého Karlšteina (založeného 10 června 1348). Mezi ty v té době před odjezdem Karla do Itálie na pomoc papeži Urbanu V. (Schaller, Topographie des Königr. Böhm., Berounský kraj) vystavěné kostely čítá Beneš i kostel zdejší. Pakli by tomu tak bylo – ale spíše ta zpráva je nezaručená – pak ona poznámka Beneše z Veitmühle i Karlova známá štědrost zaručují, že Karel i o dotaci se postaral. Ale je možno, i když kostel r. 1277. již stál, že Karel i o něj se staral. Ale dokázáno to není.

Za to syn jeho Václav IV. r. 1400. dne 30. března dovolil (Pelzel, Wenzel IV. II. 399), že některé grunty k farnímu kostelu v Hostivici se smějí přivtělit a ti u něho navždy zůstati. Která pole by to byla, stěží lze nyní stanoviti. Chtíce však přece o starém příjmu kostela promluvit, podotýkáme, že nám ani jediná nadace z prvních dob není známa a vyjma podotčená pole sotva jaké jiné příjmy kostel míval. Z pozdějších dob (1590 a následujících) jsou nám některé nepatrné odkazy známy, a pak jmění hotové, za něž se kupovaly od záduší krávy a kdo si přál, do gruntů se dávaly. Jsou to nyní tak zvané železné krávy, o nichž při jednotlivých gruntech řeč bývá. Platívalo se z nich ročně buď libra vosku neb 1 kopa grošů, později (1662) 24 krejcarů. Všech takových krav se počítalo 12 a jsou v Hostivici (na gruntě č. 9, 10, 18, 20, Bartoně Čerta, po jedné, a na č. 21 byly dvě). V Sobíně byly 3 a ve Velké Jenči dvě. Kdyby se mělo za pravdu míti, co o Jenči čteme v „Purkrechtu“ z r. 1707, musila by veliká summa hotových peněz k tomuto záduší náležeti, že pak se to tam k záduší Svárovskému počítá, jest na snadě, že záduší Svárovské peníze do Jenče půjčovalo, a tu se mu jen vrací.

Popis kostela podrobný. – Hřbitov.

Přibližme se k samé budově chrámu Páně. Stojí nyní na východní straně celé vsi, na vršíku, na nějž 9 schodů vede. Dříve stával uprostřed osadního hřbitova, který původně až k samé farní a školní budově dobíhal. Rokem 1839 přestalo se zde pochovávat a r. 1838 byl o něco před vchodem zkrácen,*) takže nynější prostor povstal, na němž se železný kříž na kamenném podstavku r. 1838. postavil, jenž stál zbožné osadníky 28 zl. 18 kr. Nyní je hřbitov za vsí na západní straně za panskou zahradou, v levo od cesty do Litovic, pod číslem top. 97, máje výměry 665⁰, koupená to částka pole od gruntu č. 21 a top. čís. 99.

Popis a dějiny přestavby kostela.

Původní tedy kostelík, jak na straně 49. ukázáno, byl románský, patrně malý a sahal tak od předsíně počínaje (předsíň třeba odmysliti) k vítěznému oblouku.

V takové miniaturní podobě stál starobylý kostelík až do r. 1631. A jestliže snad staly se na něm jaké změny za doby, dokud ho užívali utrakvisté, byly provedeny uvnitř, ne však ve stavbě. Roku naznačeného (1631) byl od Švédů a Sasů vypálen, kněze zbaven a opuštěn. V neznámém čase dostal střechu, avšak přes to stál v ruině přes r. 1660. Mezi tím časem ucházel se o něj 1659 21. dubna strahovský opat Vincenc žádaje arcibiskupa Harracha, že by ho se Svárovem a Hořelící za filiálky k Úhonické faře přijal, duchovními osadil, jen kdyby prý p. František Adam Žďárský obročí pro ty duchovní dal. Když pak se p. hrabě od arcibiskupa o tom do-

*) Srov. str. 121. o staré škole!

věděl, odpověděl mu listem ze dne 13. května 1659, „že se mu snad brzo prostředků dostane, by řečené chrámy Páně (na Svárově a v Hostivici) aspoň v něčem opravil, a pak že se o dosazení duchovního k nim zasadí. By však mezitím na duchovním zaopatření zkázu netrpěli, neopomene prý „těch několik lidí“, již se v těch vsích zdržují, čas od času k tomu naváděti a napomínati.“ A vskutku brzo nato se dal pan hrabě do obnovy chrámu, doplnil, kde bylo třeba, jaký trám, velká střecha nad lodí dle všech známek už stála, snad přistavěl gotický presbytář, dal novou prejzovou střechu nad presbytář*) a přistavěl též malou sakristii na evangelijní straně hlavního oltáře. Věž v té době byla též postavena ponejprv v šířce lodi (viz str. 50.), kůru pak vůbec nebylo. O tom, jak se to stalo, a co předcházelo, poučí nás jeden z následujících odstavců.

Zajímavé zprávy z t. zv. knihy zádušní z roku 1662.

Ve II. svazku zdejší knihy pamětní je obsažen výtah z původní staré knihy účetní Tachlovické, pořízený od faráře Grimma, z r. 1662. a nazvaný: „Kniha zádušní“. Začíná slohem staročeským takto:

*) Aspoň soudíme tak z účtu zádušního z r. 1662, který mluví o krytině prejzové hákové v ploše asi 40 m². Zajisté, že p. hrabě něco dal ze svého, a něco dáno z peněz kostelních. Možno však též, že onen účet zádušní, mluvě o krytině, má na mysli první ne už druhou krytinu od vpádu Sasíků! Zde se nelze dopátrati pravdy. Účet ten mluví též o „udělání kříže na kostel“. Ježto pak máme teď železný kříž na kopuli věžní (velký) i na špičce presbytáře (menší), lze tvrditi, že dle ceny (18 kr.) v účtu uvedené myslí se vskutku na druhý, malý křížek a to by svědčilo též pro myšlenku, že ona krytina prejzová dávána jen nad presbytář!

Kniha zádušní, v níž se najde správa o klinotech (psáno věrně) kostelních, czo k kterému chrámu Páně od starodávna náleželo, též o důchodech a příležitostech zádušních, na panství (G. W. H. M. Kladenském a Červeno-Aujezdeckém, Prži Kostelích Farních, Totiž: Kladenském, Tachlovském, Hostiviczkem a Swarovskem: Též při kostele filialním Krauczowskem (který to?)*) Podobně o Užitczých farních, czo Pržedešlých let Faráržum, náleželo a vychazelo. A prži každém Kosteie Počty Zaduschni wyržizene a do teto knihy pro Poržadnost uwedene gsau. Za Wzacztneho Schtiastného a Pokogneho Panovani G. M. Wysocze Urozeneho Hraběte a Pana Pana Františka Adama Eusebiusa, Swate Ržíske Ržísche Hraběte ze Žďaru, Pana na Kladně, Czerwenem Augezdczy, Wytcziczych**) a Gettersdorfě,†) J. M. Ržímského Czysarže, Uherskeho a Českeho Krale, Slawnych Saudův, Dworskeho a Komorniho Raddy, w Kralowstvi Czeskem. Založena Leta Pane 1662. Kostel Farní we Wsi Hostiwiczy Založeni Památky Svatého Jakuba, Wietschiho Aposchtola Panie, nyni gest welicze Opuschteny a Woprawy, aby k Pržedeschlému Spusobu Pržiweden byl, potržebuge." (Odtud Psáno naším písmem, ač v knize pořád staročesky.) Při tom kostele nenachází se zvonů žádných. Byvšy Zvony velké 3, na kostele II a na faře I. Ty Zvony leta 1639 od Soldatův J. M. C. Pobrany byli, a tau příčinou záduší i osadní o nie přišly.

Jiné věci, které se nyní by vynacházeti měli.

*) Ještě nejspíš to může být filiální kostelík sv. Markety v Kroučové, fara D. Ročov, okres Nové Strašecí, hjtm. Slaný.²³

**) Vičice, Vitžice, Witschitz, veš v Čechách, okr. Chomutov, zámeček.

†) V knize Tachlovické stojí po Česku: v Boleboři (= Göttersdorf), okres Jirkov, hejtm. Chomutov.

²³ Kroučová patřila v té době k Červenoújezdeckému panství

Voltář velký beze všeho obestření, kromě archa při něm jest	1
Voltáře menší též beze všeho obestření jsou	2
Kalichův stříbrný vedle správy od lidí vzaté mělo býti (v letech předešlých, rozuměj, pozn. pisatele)	8
Z nich je rozděláno 5 na monstranci, dva že zůstávají na Kladně a jeden v Loretě. (Pozn.: vztahuje se na dobu, kdy hostivický kostelík byl pustý).	
Monstranci že by zůstávati měla na Kladně	1

Též pak dva kalichy zpředjmenované, že Josef Rodek z Hostivic a Havel Haut ze Sobína, též Kryštof Nedbal z Malého Jenečka dne 24. Dec. 1652 a při nich tyto níže psané věci kostelní J. O. H. M. Popatření odevzdali, vlastní při tom poznamenání podpis ruky Jeho Hraběcí Milosti dotvrzuje. Kteréž to poznamenání kostelníkův dáno, takto od slova k slovu psáno jest: Poznamenání od záduší hostivického kostelních věcí na Kladno přinesených, dne 24. Dec. 1652, Jeho Milosti Hraběcí popatření odevzdána jsou. Z Hostivice Josef Rodek, Havel Haut z Sobína, kostelníci. Kryštof Nedbal z Malého Jenečka.

1. Předně kalich, stříbrný, pozlacený, na něm poznamenáno jest jméno Václava Špačka a Salomeny.
2. Item paténa k témuž kalichu, stříbrná pozlacená.
3. Druhý kalich, stříbrný rejsovaný, kamínkami okolo vysázený bez dvou, vnitř pozlacený, na něm dole znamení klíč s mečem. Patény při něm není.
4. Item jedna stříbrná škatule, vnitř i zevnitř pozlacená, s oznamením Jana Dubanera, kováře a Ana Rýska.

5. Item od monstrancí mosazný svršek s křížem na vrchu, uvnitř i zevnitř pozlacený.
6. Item antependium damaškový, mořské barvy, květovaný.
7. Velum tykytový zelený, s červeným křížem.
8. Štola červená axamitová, zelenou tykytou²⁴ podšitá.
9. Ubrus cvilinkový, starý, žahaný, strakatý, dieravý.

Fr. Adam Eusebius, hrabě ze Žďáru.²⁵

Od cejnu

svícnuv cejnových 5, z těch jsou dva velký, že sotva silný člověk jeden uzdvihne. Item tři váží 20 liber. Ty dva svícny velký mají zůstávati v Praze, u zlatý husy.

Svícen mosazný	1
Kancionál velký, český, starý	1
Kancionál latinský, též porušený	1
Dvěře u krchova	1
Mšálíy starý, zdravý	2
Dvěře při kostele bez zámku	1
Máry k nošení těl mrtvých	1

Důchodové k témuž záduší Hostivickému, ač dosti špatní od starodávna náležející, v nichž kněz žádného dílu míti nemá, jsou tito: (Zde vypočteno podrobně, na kterých gruntech v Hostivici, Sobíně a Jenči váznou ony železné, t. zvané (12) krávy, o nichž byla řeč na str. 51. (dotace chrámu).

Pak je zde v „knize zádušní“ zmínka o farní budově, a tu si necháme pro dotyčné pojednání o faře. (C.) O škole (podobně, pojednání D).

*) Dykyta = tykyta = hedvábná látka z vyvařeného hedvábí. (Ott. Slov. n.)

***) Viděti, že délka slabiky se značovala i tečkou!

Důchodové farní, když kněz bytem na faře byl, jemu k užívání byli tito:

Pole neb dědiny (vyjmenovány, str. 59., pozn. pisatele).

Luka farní, tolikéž knězi náležející (dto, pozn.).

Desátku knězi od starodávna vycházivalo. (Vypočteno.)

Poznámku o Chejni těžko lze obejít: Jmenování poddaní Chejnští od mnoha let neodvádějí desátek, oznamující, že Vrchnost jejich (Strahovský opat (vysvětlení pis.)) ten desátek k faře Ouhonický přidala.

O to jest s panem opatem strahovským a paní Kutnaurovy (recte: Kutnauerovou) na soudu co činiti.

Zprávy o zádušním jmění, hlavně účty.

Ve spisku „Farní osada Velké Popovice“ (podává Jan A. Sedlák, kand. dokt. bohosloví, farář, Brno, 1885) praví spisovatel na str. 25: Teprve zase r. 1653 naskýtají se jasnější zprávy o kostele zdejších, kdy staré písemnosti o něm shledávány byly. O tom zachována byla tato zpráva (tot v knize záduš. z roku 1715): (Pravopis novočeský.) „Rejstra stará zádušní od leta 1638 (zhoubná válka se Švédy a Francouzi 1637–1648, poznámka pis.) pro běh vojenský zanedbána byla a založena se nenacházaly, proto i účty zádušní se nekonaly, až do léta 1653, kdy se účty starý vynalezly a jak podle nich, tak i vedle vlastního přiznání na své svědomí starých kostelníkův i jinších všech osadníkův 1563 se pokračovalo, kdežto založena byla kniha...“

Toto místo ze zmíněného spisku předesíláme, aby vysvitla souvislost a analogie se zmíněnými zádušními zápisy hostivickými.

Po míru vestfálském (1648) chudoba svírala největší část Čech; rolník jen pomalu vracel se k pluhu

a práci. Často sedláci utíkali od svých statků a musili k nim poutáni býti mocí. A tu nedi-
vo, že i všech zápisů si nevšímáno.

Proto o jmění zádušním máme v Hostivici zápisy v knihách zádušních účtů několika, ale s počátku chudé. První kniha taková je vlastně obsažena ve svrchu zmíněné „knize zádušní“ z r. 1662, opsané z knihy Tachlovické od faráře Grima v 18. stol. Je opsána však velmi pečlivě, na puntík. Obsahuje tedy účty z let 1660–1661, 1662, 1663; ježto však lid katol. platiti nemohl, vypomohl krásnou nabídkou r. 1662. pan hrabě František Adam a to vypsáno dále, čím vším kostel obdařil (ornát, antipendium, snad i on dal příkrývači, tesařům, truhláři, uzdaři, na vápno, od práce na přikrytí chrámu P. atd.).

Ježto od r. 1617 kostel neměl svého vlastního správce ani bohoslužeb, náležel se 6 vesnicemi přifařenými jako „ecclesia commendata“ brzy faráři Tachlovickému, brzy Kladenskému. Že patřil pod správu faráře Tachlovického vidno z „knihy narozených a oddaných“ fary Tachlovické z roku 1662, zvláště pak z r. 1666., kde farář, totiž kněz Tomáš Sobolovský, farář Tachlovický a Kladenský, brzy v kostele tachlovickém přifařence Hostivické, brzy v kostele hostivickém příslušníky Tachlovické oddává, dle toho, jak na něj jako kuráta připadla povinnost konati služby boží zde neb onde.*)²⁶

Roku 1688. už však Hostivice dána pod správu farářů Kladenských, jak svědčí „kniha účtů kostela Svárovského“, chovaná v archivu téhož kostela. Tedy za tento rok účty sic za Svárov i Hostivici konány, podány, ale nezaznamenány zde. Rovněž tak

*) Dvě věci zde kulturního historika musí zajímati: I. že nejstarší matrika Tachlovická, chovaná v Kladně, je z r. 1662! 2. že nynější zachovaná matrika pochází z r. 1666!

ne za leta následující do r. 1691. Od r. 1691. do 1734 patřil kostel jako filiální k Tachlovicům a proto účty jeho jsou tam vedeny v knize z r. 1732. Jen něco z téže knihy Tachlovické*) o „fundi parochiales“ t. j. polí hostivických přejal a poznamenal řečený farář Grim.

Roku pak 1734. nastala jakási dismembrance farnosti Tachlovské a utvořeny 3 farní obvody: Tachlovský, Hostivický a Svárovský. Odtud zapisovány účty, a z těch dob máme: druhou knihu zádušních účtů („Hostiwitzer Kirchenbuch“), sahající od r. 1742 do r. 1768, a třetí, rovněž německy psanou: Liber computuum Ecclesiae Hostivicensis ab anno 1770 – usque ad annum 1794 inclusive. Konečně čtvrtá nese nápis latinský i německý, psána německy: Kirchenrechnungen der Hostiwitzer Pfarrkirchen, počínaje od r. 1795 a konče r. 1864. Pátá, nová, vede se od r. 1864.

Pokračování o nejstarších účtech.

Latinská část pamětní knihy pokračuje: K slušné sustentaci míval zde kurát z obročí dostatečné příjmy. – Chrám však po tolik let stál zcela opuštěn. Jak se to stalo, praví, že kostel ten do tak schátralého stavu přiveden byl, i všech příjmů, ozdob, i též vlastního řiditele a faráře zbaven byl, to podrobně pověděti neumím. Bezpochyby však tehdy, kdy haerese (bludařství) a bezpráví po království českém kráčelo, a potom za porážek a válek, které od r. 1618–1848²⁷ krvavě vedeny byly, a kdy hrad Pražský od vojska Švédského dobyt byl; a pak též ze zuřivosti nepřátelské, neboť velmi četné vsi vyhořely, a mnoho rol-

*) Od P. Karla Christena psané.

²⁷ Zřejmě je míněn rok 1648

níků, měšťanů i občanů zahynulo mečem. I mnoho kněží mečem, ohněm a jiným trápením zahynulo, jak líčí Balbinus v Miscel. Hist. Lib. 4, Part. 1.

Rovněž následkem dvojího krutého moru v Čechách řádícího a jiných nehod byla vlast vylidněna, vesnice, městečka, města i kostely skorem ocitly se ve zříceninách. A k tomu po r. 1624 přečetné rodiny z vlasti jsou vyhnány ji opustily, takže 30 000 otců rodin, a šlechty hnedle stejný počet království české ztratilo. Jak to tvrdí dle desk zemských kancléř království Slavata v M. S. Hist. Boh. (Vilém hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka, Historické spisování ve 14 knihách)

Odtud tolik fundů (= gruntů) nebo statků rolnických po mnoho let opuštěno bylo, jak poznamenáno jest při účtech kostela v předu této knihy (praví Grim), slovy: „na gruntu pustým“, a věru tato poznámka neblahá vyskytá se 4krát u gruntů v r. 1661, 11krát při vypočítávání desátku!) a ze založených, požárů mnoho kostelů, hradů a měst i vesnic v popel obráceno jest, takže po některých nezbylo ani památky. Jako právě po oné vesničce Hradiště zvané, dříve ke kostelu Hostivickému patřící. Vesnička ta, tuším já (a nechci se vnucovati, praví Grim) ležela tam, asi, kde těla mrtvých z doby moru odpočívaj („u dubu“), neb u mlýna zvaného „u Peterků“, neboť na obou místech lze spatřiti jakési rumoviště.

V čem záležel příjem kostela v XVI. a XVII. stol.

V těch dobách příjem kostela záležel:

1. z platu ze zádušních krav, jichž bylo ve 12 gruntech na osadě, jak výše řečeno, 12*), a z nich,

*) Grunty ty vypočteny v pam. knize str. 27.

šel roční plat ke kostelu úhrnem asi 4 floriny 70 krejcarů tehdejších.*) – Krávy ty patrně měly za účel zúrokovati hotové jmění zádušní. A toto jmění zádušní, asi neveliké, povstalo z nepatrných zbožných odkazů po roce 1590;

2. další příjem kostela byl plat z polí; sešlo se asi 6 florénů; z luk sešlo se stěží 2 fr. 55 kr. Lesů nebylo.

Dříve ještě, než nějaký prvý zádušní počet uváděn, po prvé sepsán seznam polí vlastně sic zádušních, ale autor zádušní knihy nazývá je: „duchodové farní“ (jako by chtěl říci: obroční), když kněz bytem na faře byl, jemu k užívání byli tito: předně pole. Je vidět, že se nečinilo přesného rozdílu mezi pozemky kostelními a obročními jako nyní. Mluví o polích farních, a myslí na „zádušní“. Seznam ten zní:

Jeden kus pole pod 4. str. vedle pole panského k Jenečku ladem leží, žádný ho neužívá. (To bude parcela č. 418 „u průhona“.)

Druhý kus pole pod 1 str. vedle silnice, která z Jenče k Hostivici vede, též ladem leží. (Snad parcela č. 391 mezi Jenčí a Jenečkem.)

Třetí kus pod 2 str. „u Skalky“ též ladem leží. (Myslí-li se tu Skalka Jenčská, pak nyní tam pozemku záduší nemá!)

Čtvrtý kus pod 2 str. nad Jenečkem porostlina a ladem leží. (Též ničeho teď tam.)

Pátý kus pod 4 str. u Hostivice, jest Matějovi Šafaříkovi pronajatý pod plat k záduší (vida, k záduší, ne beneficiátovi!) z každého strychu ose-

*) Ten roční poplatek pak váznul na usedlosti, a odtud má jméno železná kráva. Ta však v posledních letech všude vykoupěna.

tého dáti má po 30 krejc. (Matěj Šafařík v té době přestal držet „hořejší“ krčmu a snad jako podruh držel si v pachtu farské políčko.) **13** strychů úhrnem.

Luka farní, tolikéž knězi náležející, tuto jsou:

Jeden kus pod farou, na kterém se nabírá sena jeden vozejk. Kterýž držel Matěj Šafařík, dvě leta, dával platu po 1 fr. 45 kr.

Nyní ji najatou má Pan Mates Princ a dlužen z ní za rok 1 fr. 45 kr.

Druhej kus pod silnicí k Rusýni jdoucí, též se nabírá sena jeden vozejk, kterou tentýž Matěj Šafařík 1 rok držel, platí z ní 1 fr. 10 kr.

(Tyto dva kousky dosud k faře patří, ale druhý je proměněn v pole.)

Desátku ve slámě a zrní se scházívalo:

4 kopy (= β) 17 mandel (= M₆) žita, 3 strychy pšenice, 53 strychy 1 větel žita v zrně, 12 str. ječmene v zrně, 3 str. hrachu, 33 str. a 2 v. ovsu, 18 kuřat a 1 kopy koledy.

Kdo byli v nejstarších dobách „kostelníci“? (vitricus).

Slovem „kostelník“ naznačovalo se tolik, co teď na Moravě sluje: „zádušník“. Totiž nejen sluha, spíše správce a účetní záduší.

Tito tak zvaní kostelníci, počtem 3, obyčejně rychtáři a jiní vážení sousedé, měli pod dohledem zádušní truhlici a u sebe přechovávali i klíče od ní. Peníze, které se k záduší sešly, v oné pokladnici uschovávali a zase dle potřeby na vydání platili a při počtu své rejstříky předkládali. Bylo třeba platiti za svíce, víno a hostie ke mši sv., pak ministrantům

i varhaníkovi, na kostelní roucha, na opravy kostelní a pod. – Co zbylo, po vydání, bylo jim opět odevzdáno k uschování. Leč kostelníci ti často vedli účty ty nedokonale a nepořádně a zvláště vydání zádušní výslovně nepoznamenávali. Oni také měli někde dohlížeti, aby pole ladem neležela, neboť právě z polí šel kostelu důchod.

Že tomu tak bylo, svědčí první počet zádušní, který se zde konal 13. března 1662 za správy kostelnické Jiříka Zelenky z Hostivice, Jiříka Kozáka ze Břvi a Matěje France ze Sobína u přítomnosti p. Václava Nigrina z Liboslavě, hejtmana panství Červeno-Oujezdského a Tomáše Rovenského, „obou osob k tomu deputovaných“; tolikéž jinších lidí k tomu záduší přináležejících, totiž sousedův ze vsi Hostivice, Sobína, z Břve, Litovic, Velké Jenče, Malého Jenečka a Hradiště za rok 1660 a 1661. Hned na počátku, před rubrikou příjem, stěžuje si zapisovatel účtu: Poněvadž při tom záduší hostivickém žádné pořádnosti a zprávy nemohlo se býti doptáno, kdeby a za kým předešlí počtové zádušní zůstávali, a (poněvadž) z počtův nedokonalých Matjáše Pohorského, [ačkoliv v nich doloženo, že týž počet v pořádnost uveden jest, však týž jeho počet, jsouce před rukami (rozuměj: oné účetní komise) s titulem se nesrovnává, v němž žádného vydání, ani bud' co po předešlém počtu anebo od něho činěném, však, jakž prve doloženo, nedokonalém (spíš nedokonalém!)] chce říci: není jasno, co by za kým bud' na hotově nebo na dluzích zůstávati mělo, proto (měl by pokračovat! Ale učinil anakolúth ve větě:) To toliko, co se na lidech [vedle jim, pod jejich dobrým svědomím dostatečného napomenutí učiněného] ze správ jejich, jakož z vyhledání z regi-²⁸

²⁸ Obdobné připomínky k práci písaře Matjáše Pohorského má Tobiáš (ne Tomáš!) Rovenský i v úvodu purkrechtní (pozemkové) knihy z roku 1661. V Pohorského purkrechtní knize z roku 1657 shledal Rovenský takové nedostatky, že raději založil knihu novou. Přepis těchto knih je zařazen do řady E Pramenů k hostivické historii

ster Purkrechtních, co k záduší náleželo, vynajíti a vyhledati mohlo. Toto se za příjem pokládá: totiž:

Příjem peněz nájmu z krav zádušních.

Pokládá se za příjem z krav zádušních, jak z těch gruntův, na nichž hospodářové zůstávají, tak i z pustých gruntů, a to pro tu příčinu, co se pustých gruntů dotýče, poněvadž potom po vydání, co na kterém pustém gruntě zůstane dluhu, při vejkazu restu to vykázáno bude, a kdyby takový pustý grunt kdy ku prodeji přišel, bude se viděti, co z toho gruntu záduší bude náležeti a kostelníkům to také k jejich odpovídání nic na škodu nebude, a to vedle napřed-rozepsání, co jich k tomu záduší náleží.

Totíž ze 12 krav za rok 1660 a 1661 a tak za dvě leta ročně z každé po 24 kr. a za dvě leta přijde z každé krávy po 48 kr. Učiní Z polí farních kněžských.	9 fr. 36 kr.
Jiřík Koutný ze vsi Sobínu z jednoho kusu pole nad rybníkem Čekalem, z něhož knězi platu koledy dávati počne (rozuměj: se zavázal) po 1 fr. 10 kr., činí za 2 leta	2 fr. 20 kr.
Takový 2 „ß“ (= značka pro kopy grošů po bitvě bělohorské, patrně míšenskou: dle údajů spisovatelů 1 kopa míš. = 70 kr. tehdejších, 70 kr. = 1 fr. 10 kr.) to jest na hotově odvedl p. Matesovi Pryncovi dle kvitancí jemu dané.	2 fr. 20 kr.
Matěj Šafařík z pole u Hostivice pod 4 str. osetého ze strychu po 30 kr. za 2 leta činí (120 kr.+120 kr.)	4 fr. — kr. 4 fr. — kr.

Item Matěj Kozák za r. 1657, 1658, 1659 zůstal z pole dlužen Z luk farních kněžských:	10 fr. 48 kr.
Matěj Šafařík z jedné louky pod farou za rok 1660 dáti má	1 fr. 45 kr.
Item z též louky za r. 1661 pan Mates Prynč	1 fr. 45 kr.
Více z druhého kusu pod silnicí k Rusýni za r. 1661 M. Šafařík	1 fr. 10 kr.
Item z též louky Tomáš Kobyla za rok 1659, 1660 po 1 fr. 10 kr. Peněz gruntovních k záduší v osadě odepsaných.	2 fr. 20 kr.
Bartoň Čert z Hostivice leta 1661 odepsaných	3 fr. 30 kr.
Item jemu leta 1662 odepsaných	2 fr. 20 kr.
Marek Tesař ze vsi Jenče má odepsáno a dlužen posavad zůstal, totiž v r. 1658, 1660, 1661 a 1662 každoročně po 2 „ß“ (kopách) činí	11 fr. 40 kr.
Za vobilí z třetího mandele (nájem). (Neuvádíme do slova, ježto není zde nějakých zajímavých místních údajů, nýbrž je vidět, že nájemci zádušních polí i luk (!) odváděli v těch letech každý třetí mandel (u luk snad každý 3. „vozejk“) jako naturální nájemné. Obilí vymláčené uloženo kdesi ve špýcharu a příležitostně prodáváno.)	
Suma toho všeho příjmu, co se tuto vyhledalo Vydání peněz napřed psaného příjmu:	69 fr. 20 kr.
Matěj Šafařík na svůj rest, kterým k záduší povinen, byl na správu při chrámu Páně nákladu učinil	16 fr. 1 kr.

Matěj Koza též při chrámu Páně z restu svého náklad učinil	10 fr. 18 kr.
Jakub Perníček ze Sobína nákladu na chrám Páně vydal	6 fr. — kr.
Bartoň Čert též rozdílně vydal k potřebám kostelním	5 fr. 50 kr.
Tomáš Kobyla tesaři ve 2 „Poštách“ (= Geldposten = suma peněz, položka) odvedl	2 fr. — kr.
Summa toho vydání, což vše na chrám Páně obráceno jest, vedle vykázání kostelníkův	40 fr. 9 kr.
Na to uvádí se výkaz zbývající „restu“	29 fr. 20 kr.
Vejtach z kněh purkrechtních, obnovených, co na kterém gruntě k záduší hostivického po odepsání v soudě ^{29*)} v roce 1662, jakých peněz vyjítí náleží:	
Ve vsi Hostivici, na dvou gruntech	38 fr. — kr.
Ve vsi Sobíně, na jednom	11 fr. 40 kr.
Ve vsi Velké Jenči, na 2 gruntech	70 fr. — kr.
Summa, co k tomu záduší náleží:	
	104 kop, na zlatý: 12 fl. 20 kr.

Připomíná se: že, jestli se co ještě jako místní příjem najde, bude se moci pro paměť k tomuto výtahu přiložiti.

A hned následuje první historická nadace chrámová:

Léta 1666 Lydmila Kozová, krčmářka Hostivická, za svého Živobyetí (srov. odstavec „Vzrůst obce“

*) Nejspíš v soudě vrchnostenském trestním; viz níže!

v části A., tam jméno: Kateřina!) odkázala z hospody hostivické, jakožto ze svého gruntu k záduší hostivickému „50 kop, však na ten způsob, kdyby koliv po její smrti k prodeji ten grunt přišel, z těch peněz aby se hned platilo“, což na zlatý činí 58 fr. 20 kr.

Po druhé konán zádušní počet 3. března r. 1663. (Jinde konán po Třech Králích v lednu!) u přítomnosti pana Matesa Prince, toho času hejtmána panství Kladenského a Červeno-Oujezdského a Tobiáše*) Rovenského a sousedův a kostelníkův. – A zas stereotypně se vykazuje

Rest z předešlého roku 1661	29 fr. 20 kr.
Nový příjem léta 1662	30 fr. 34 kr.
(Těž Lukáš Tobiáš, primas Kladenský, dal „almužnu“ při nejprvnější mši sv. r. 1662.)	
Peněz v soudě k tomu záduší odepsaných 1663	8 fr. 10 kr.
Nájmu z krav zádušních 1662:	–
Nájmu z luk farních:	–
Nájmu z polí farních:	–
Summa nového příjmu činila	73 fr. 41 kr.
I s restantem 1661	103 fr. 1 kr.

A toho roku činěny velké nároky na tuto zádušní kassu: Neboť jak výše ukázáno, toho roku pan hrabě Žďárský Adam spolu se správou kostela podnikli přestavbu kostela, dali na kostel krytinu prejzovou a hákovou v ploše asi 40 m², patrně jen nad přesbytář, neboť před tím po vpádu Sasů též kostel pokrýván. Přistavovala se malá sakristie na evangelijní straně oltáře, stavěla se věž ponejprv ke kostelu přiléhající a obnovil se, kde který trám.

*) Dříve r. 1662 napsal: Tomáše!

Pádným dokladem toho všeho je sám tento účet o vydání toho roku, neboť odjinud podrobnějších zpráv o rozsahu té přístavby nemáme. Summa vydání toho arci není vysoká, 77 fr. 16 kr., 3 denáry, a koupilo se za ni dost:

2 200 prejzů,

1 400 háků,

8 „džberův“ (řekněme q) vápna,

5 trámů; ale třeba nezapomínati, jednak, že byla tehdy láce veliká, jednak, že pan patron jistě dvě třetiny, ne-li $\frac{3}{4}$ nákladu nesl sám.

A ku podivu, byli lidé tak upřímní, nebo měli radost z obnoveného kostelíčka, že přiznali se k dluhům 34 fr. toho roku, ač vlastně dle počtu komisse měli „restu“ jen 25 fr.; anebo si ti lidé, ač mohli, nepočítali práci učiněnou na prospěch kostela!

Od r. 1663 až do r. 1688 jak řečeno (58. str.), zapisovány účty zdejší v knihách Tachlovických, r. 1688 a násled. zaznamenávány od farářů kladenských na Svárově, a od r. 1691. do r. 1734. exclusive opět vedeny v Tachlovicích. Po té opět zde nepřetržitě, viz jmenované, dobře zachovalé knihy zádušní.

Vsuvka, nazvaná „Paměť“.

Od str. 39. pamětní knihy snažil se onen písař Tachlovický z r. 1662. zachytil i inventář věcí chrámových, a to první. Jest krátký, neboť kostelu vlastně se nedostávalo věcí nutných, a jen pomalu inventář doplňován milodary. Čteme takto: „Leta Páně 1662 dne 12. Maji vyplacen zvon v Praze skrze pana Matesa Maxmiliana Prynce, hejtmana panství Kladenského, od Pana Frydrycha Schenfelda, zvonáře Pražského, kterýž se k témuž chrániti Páně

hostivickému udělali dal. Vážil 1 centnýř 52 libry po 30 kr. Učinilo 86 fr. (Florin měl tehdy 60 kr., viz už účty vpředu!) Na to zvonáři dáno metalu, cejnu a mědi, libra po 15 kr., – 264 lybry, v penězích za 66 fr., a na hotově mu dodáno 20 fr.“ A na tom zvonu byl nápis: Tento zvon jest... ke cti... svatému Jakubu za... panování J. V. H. M. pana Františka Adama Eusebiusa hraběte ze Zdáru... udělán 1662. To je tedy první písemně jmenovaný zvon.*) V l. 1688 a 1714 pořízeny ještě dva, neboť r. 1743–4 při válce o dědictví rakouské Francouzi škodili zvonům, ne jednomu! (Srov. níže r. 1714.)

„Téhož letta 1662**) dne 29 Maji, to jest v pondělí svatodušní J. V. H. M. ráčil s celým dvorem svým do vsi Hostivic do pustého chrámu Páně sv.-ho Jakuba přijecti (sic!), a tam v témž kostele první mši svatou, (kdežto od 45 let žádných služeb božích se nevykonávalo) ráčil jest dáti sloužiti, a milostivě se zakázati, že do toho chrámu Páně pěkný vornát a antipendium na svůj náklad udělati dáti ráčí. Pan Mates Prync konvičky s šálkem na víno, paní manželka jeho zvoneček k oltáři, pan Peer krucifix, Mates Kraysyk s Václavem Rovenským 6 loket plátna na komži. Jindřich Rychter, důchodní písař, ručníček maličký koupiti a odvésti připověděl.“ Připojena staročeská adprekace, z níž uvádíme: „Ti, kteří v tom chrámu Páně ve jménu Trojice svaté pokřtěni jako i v stav manželský potvrzeni jsou a budou a těla... pohřbena, aby ... se všemi vyvolenými božími ... i s svatým Jakubem vedle přímluvy jeho slávy věčné účastni byly. Amen.“

*) Původní, staré 3 zvony, pobrali 1639 císařští vojáci!

**) 1662 pustý kostel oživil, ale spravován z Tachlovic. Patron pojme úmysl kostel obnoviti.

Výše jmenovaný zvon r. 1662 koupený byl pravděpodobně s jinými v II. války o dědictví rakouské od Francouzů poškozen a zničen; farář-pisatel Grim (II. 1773–1779) za svého působení o něm ničeho neví.

Za jeho pak doby (1773) na věži kostela nacházely se zvony tři:

I. Pokřtěný jménem sv. Jakuba. Darován od pěti sester, rozených hraběnek ze Žďáru, a to Polixeny ze Šternberka, Marie hr. Hisrlové, Ioanny Barbory Karetto*) z Mille-simo, Teresie hr. z Ugarte, Anny hr. Magni. Slitý 1688.**)

IIhý zvon, prostřední, pokřtěn na Sv. Vavřince, a jmenovány na něm tytéž dobrodítelky. Oba lity od Štěpána Pryquei, měštěnína z Klatov. (Prykavec.)

III. zvon, nazvaný sv. Jakub Menší, neměl žádného nápisu, jen jest litý leta 1714. (Vědomě tu odporujeme Zd. Wirthovi, str. 55. a 56., neboť se držíme přesně pamětní knihy.)

Co vypravuje pamětní kniha Tachlovská z r. 1732. o záduší zdejších.

Roku 1691. kostel zdejší „ut commendata“ vrácen byl opět faráři Tachlovickému, jak svědčí zmíněná kniha kostela Svárovského, kde v roce tom je podepsán Pater Daniel Joseph Aupponěšický, Ord. Cist., Curat Tachlovický, Hostivický a Svárovský. Byl členem řádu Cisterciáckého ze Zbraslavě.

Totéž dokazuje i matrika pokřtěných pro rok 1666–1691. v Tachlovicích založená.

*) Na Tachlovickém menším zvonu Jakubu stojí: Carpeto.

**) Srov. výše: Přehled majitelů velkostatku; roku 1687. 5 oněch sester ujalo se dědictví po zemřelém mužském potomstvu Žďárských.

Totéž dokazuje i druhá kniha, a to pamětní z Tachlovic a zároveň účetní z r. 1662.

Kniha ta obsahuje: 1. seznam fundací, 2. nemovitý majetek (fundus) kostela Tachlovického a Hostivického, 3. nemovitý majetek obroční (farní), 4. práva farní, jako desátky, census a jiné požitky. Něco o škole.

Pro filiální kostel Hostivický jsou tyto pozemky, patřící k témuž kostelu:

Polností tento kostel má (tedy zádušní jmění, pozn. pis.) směrem ke vsi Kněžoves 30 modiů (měr). Tato pole prozatím mají najata obyvatelé Hostivičtí, a z nich roční nájemné platí, jakož v knize účetní jmenovaného kostela je uvedeno ročně.

Pozemky farní.

Nacházejí se pole na třech stranách.

Část první sedm měr leží za zahradou panskou (kde?, těžko říci, předešlý seznam by ukazoval k „poli panskému“ směrem k Jenečku). NB. Někteří praví, že měří 9 měr; to vyzkouší rozsévač, zatím celé pole je odděleno od cizích.

Druhá část, jedna míra, leží směrem k Jenči u jedné hrušně.

Třetí část, 8 měr, leží v krajině rybníka malojenčského a nedaleko od té vsi.

Louky farní.

Luk farních jsou tři části (kusy).

První kus leží pod školou Hostivickou, máje své kamenné mezníky.

Druhý kus, menší, leží u můstku směrem ke Praze, na konci luk panských tam položených, vedle pole rolníka Host-ého jménem Jelínka.

Třetí část menší leží pod farským polem pod čísl. 1ním shora jmenovaným.

Desátky, připadající faráři hostivickému z oblasti chrámu filiálního Hostivického:

(Nebudeme uváděti pro obšírnost, jen podotýkáme k vůli zajímavosti, že obilí počítáno na strychy (Strich), věrtel (Viertel) a čtvrtce (něm. Masz, latinsky: metreta). Mimo desátek sypaný měl farář „accident“ z vajec, podobně jako při kostele Tachlovickém, accidens z beránků, mimo pachtýře, kteří „tergiversantur“ t. j. nechťi platit pro nouzi rovněž accidens zvaný letník z krávy po 3 kr. – Jan Žák ze Sobína jménem koledy 1 fl. 10 kr. I cynosura jistá zde uvedena, dle níž více platil (čí dával) majitel dvou lánů, méně jednolánník (lán = 60 strychů = 30 jiter), méně polo-lánník.

Tato pamětní kniha, z níž tyto údaje vybrány, dopsána byla r. 1732. od patera Karla Christena, faráře Tachlovického. Po jeho právě smrti nastala dismembrace obročí, jak uvedeno str. 59.

Příjmy a vydání zádušní po roce 1734.

V čase novějším, když se fara r. 1734. obnovovala, bylo kostelu přiřknuto:

Příjmů: A. a) Polí č. top. 341 na Dolíku 17 jiter $342\frac{1}{6}$, čís. 92 „na Posvátném“ 1 jitr. $1583\frac{3}{6}$ a čís. 658 „u Čekala“ 2 jitra, v celku tedy 21 jitro $325\frac{2}{6}$.

Všecka tato pole k užívání byla faráři, a to z prvních dvou kusů čís. top. 341 a 92 platil jakousi částku činže okolo 6–7 zl. do záduší, a třetí kousek č. top. 658 užívali faráři zdarma; roku však 1821. rozhodl dne 19. května krajský úřad, že se sice faráři P. Pavlu Haasovi doživotně užívati ponechává, že však z něho 2 str. žita a 2 str. ova záduší ročně odváděti musí, což tehdáž okolo 10 zl. ročně činilo. Když potom týž farář 4. list. 1850 faru Tachlovickou nastoupil, připadlo pole zcela zase záduší a najímá se dražbou. Daně platí od r. 1817 farář.

b) Druhý příjem měla záduš z 12 železných krav, což činívalo 1 zl. 55½ kr.

c) Třetí příjem plyne z hotových peněz uložených, jichž bohužel velmi poskrovnu jest:

α) nejstarší částka 100 kop z odkazu posledního p. Žďárského ze Žďáru ze dne 28. března 1670 lpí na velkostatku a vynáší úrok 2 zl. 94 kr.,

β) když se r. 1734 fara stavěla a kostel opravoval, přispěli k tomu osadníci 88 zl. 52 kr. 4 d. Poněvadž však velkokněžna Anna Marie Františka Toskánská všecky výlohy na stavby ty z důchodu poskytla, zůstaly sebrané peníze záduší, jen že se z nich žádné úroky nepočítaly. Teprv rozhodnutím patronátním z 30. dubna 1750 vyplatily se za 14 roků od 1. ledna 1736 do 31. pros. 1749 najednou, v částce 62 zl. 2 kr. 41½ d., a i ty byly ke kapitálu přiraženy.

γ) umírajíc velkokněžna Anna Mana odkázala kostelu 100 zl. Částky tyto lpí ponejvíce na velkostatku.

δ) k těmto odkazům přicházely odkazy novější, avšak v pramalých částkách 10 zl., 5 zl., a to tak zřídka, že nestojí hrubě za povšimnutí.

d) Další zřídlo k příjmu bývaly sbírky do zvonečkové pokladničky či měšičku v kostele (zád. úč. němec.: *Klingen-Säckels-Nutzung*) okolo 5–14 zl. ročně, prodej malých svíček na místě báby svíčkové (*Nutzung von Erkauf und verkauften Opfer-Kerzlein*) okolo 20 zl., od hran při pohřbech (*Von Leittung (sic!) deren Glocken bej Begräbniszen*) okolo 14–30 zl., od míst na hřbitově a od zapůjčení mar a příkrovu.

e) Zvláštní důchod povstal pro záduš r. 1744 (zád. úč. str. 19) z pokut či trestů. Přestupky totiž, které se z celého panství Tachlovického na kanceláři v Jenči trestaly, byly do zvláštního rejstříku zapisovány, vybírány a kostelu Hostivickému odváděny. Trestány byly přestupky: proti šestému přikázání Božímu 1 zl. 10 kr. až i 50 zl.; protivení se dítek proti rodičům, poddaných proti úředníkům, tělesné zmrzačení jiného, rvačky a hádky, – zanedbávání služeb Božích, na př. o svátek „Rozdělení apoštolů“, zanedbání nařízených pobožností, na př. procesí zdejšího proti krupobití, – pojížd'ky v neděli a ve svátek, ano i trávy sekání, – pověry.

f) Konečně se počítalo také po několika krejcařích při t. zv. fundačních mších svat.

Vydání B. Naproti tomu sluší povšimnouti si vydání. Mezi vydání patří: Nejprve obnos za mešní víno (obyč. 97–100 žejdlíků), svíce a hostie, vydání na stavby, stavební hmoty, rouchu a náčiní chrámové; mezi vydáním stále se opakujícím je za oběd při sepsání počtu panu faráři 2 zl., kostelníkům někdy 45 kr., někdy 1 zl. 30, někdy 1 zl. 45 kr., účetnímu vrchnostenskému za skládání a zapsání do knihy 1 zl. 30 kr., za vyprání rouch mešních 3 zl. – Kantorovi čili panu učiteli za zpívání služeb B. dostalo se s počátku odměny z peněz vyprošených do

měšce. Později bral za zpívání pašijí 1 zl. 10 kr., na Boží Tělo a o křížové dny 35 kr.

Roku 1741. činilo veškerá vydání 126 zl. 17 kr., 1½ d a r. 1750 jen 96 zl. 47 kr. Když fara 1734 počala, bylo u hospodařeno zádušního jmění 400 zl., a to kleslo r. 1751 na 228 zl. 50 kr. 4 d.

Daně či poplatky ze jmění shledáváme ponejprv r. 1748 a 1749. Je to daň či poplatek „Königl. Vermögenssteuer“ z odkazu velkovévodkyně Toskánské per 100 fr. – Činila ta daň 45 kr. + 36 kr. = 1 zl. 21 kr.

R. 1756. ponejprv objevuje se v účtech i daň královská či válečná, (válka 7letá 1756–1763) pod jménem: Königliche Praestanda, dávka. Cís. a kvál. berni se odváděla „pro extraordinario universi“ za rok 1756 za lhůtu do polovice října 1 zl. 18 kr. 51 d., za lhůtu do polovic prosince 1 zl. 18 kr. 5 d.

Roku 1757 už stoupá: příspěvek mimořádný 7 zl. 53 kr. 2 d., a rovněž r. 1758. Na stavbu silnic zvláštní příspěvek 1 zl. 3 kr. 1 d., na vydržování „des Fuhrwesens“ = voza-tajstva za r. 1758 43 kr. 2¼ d. Na r. 1759 7 zl. 53 kr. 2 d., na stavbu silnic 10 kr. 3 d. na dar dobrovolný (pro dono gratuito) a na uhrazení ztraceného moučného proviantu dle vý-měru vysoká vrchnosti 2 zl. 30 kr.

R. 1760 rovněž vojenský příspěvek 7 zl. 53 kr., na „Posten-Bau“ 10 kr. 3 d., na vozid-la 14 kr., 2 d. a dar svatební 30 kr. 3 d.

R. 1761. k onomu jmenovanému příspěvku přistupuje: an Banco-Verschusz (na ztrá-tu bankovní) za 4. lhůtu do polovic dubna 1762 3 kr. 2 d.

Jak upravila Anna Maria Toskánská zdejší pozemky?

R 1732. koupila, jak už výše pověděno Anna Maria, choť Gastona vévody Toskánského, od Karla hraběte z Bredy díl Tachlovický a s ním i Hostivici. Opustivši z neznámých příčin svého manžela, žila od r. 1698 stále v Čechách: buď v Zákupích, nebo ve Zvoleňovsi, v Buštěhradě, ano i v Hostivici. A tato paní ujala se opuštěné fary Hostivické a Svárovské, jenže na velikou újmu fary Tachlovické. Majíc totiž za to, že fara Tachlovická pojala s osadami, též i příjmy bývalá fary Svárov i Hostivické rozdělila příjmy fary Tachlovické na tři díly, a jestliže něco přidala, zase se v Tachlovicích odškodnila.

Vedle dílčí listiny (instrumentu), vzdělané v Zákupích dne 22. dubna 1734, náleželo totiž ku faře Tachlovické 117 strychů polí podle tehdejší míry, louka asi pod 30 sáhů (?), pak z osmi kusů panských polí, držících 143 strychů výměry pravý desátý mandel všeho, což tam seto bývalo a k tornu ještě se odvádělo z ostatních polí panských na zrně 6 strychů pšenice, tolik též žita, ječmene a ova. Vysokorodá paní patronka ráčila faře Tachlovické z jejích vlastních (farních) polí jen 72 str. ponechati a 45 str. chtěla Svárovské a Hostivické faře dáti, – ježto však se tam prý pro vzdálenost dáti nemohou, vzala si je k Tachlovickému dvoru svému.

Dále si vzala všechn desátek z polí panských (pod 143 str.) pod desátý mandel, ano i desátek v zrně (24 str. všeho druhu obilí ročně) a vykázala za to z důchodu svého 278 zl. 55 kr. a ty peníze mezi Svárovskou a Hostivickou faru rozdělila na časy budoucí.

Ted' tedy vykázala kostelu a faře tyto příjmy:

A. Od vrchnosti:

1. 18. strychů polí a ze dvou kousků luk, jichž vrchnost užívala, ročního platu 2 zl. 20 kr. a z pustého palouku 40 kr.

2. Desátku vykázala: Z panských dvorů v Jenči a Hostivici ročně 2 str. 1½ čtvrtce, žita 9 str. 1 v. 3 čtv., ječmene 2 str. 1½ čtvr.

3. Z důchodu vrchnostenského z oněch Tachlovických peněz (278 zl. 55 kr.) částku 70 zl. rýn. každoročně a za 12 sáhů dříví 18 zl., tedy na penězích v celku 88 zl. – Piva z Jenčského pivovaru 6 sudů.

B. Z přifařených vesnic desátku:

V celku 3 str. 1½ čtvr. pšenice, 107 str. 3 v. 2 čtv. žita, 10 str. 1 v. 1½ čtv. ječmene, 3 str. 2 čtv. hrachu, 34 str. 3 v. 1½ čtv. ovsa a 13 slepic. – Konečně svolila patronka k tomu, by farář Hostivický 30 str. zádušních polí směl užívat; musel však po 24 kr. z nich platiti.

Z krav si měl vybrati po 3 kr., a z jalových po 1 kr. 3 d. jménem letníku, což prý tak 4 zl. může vynésti. (Libri erect. par. lit. A, fol. 126.) Že se i na štolu bral zřetel, rozumí se samo sebou.

Kostelní účty konávaly se v 18. století v zámku u pana purkrabí, jenž býval též účetním kostelním. Po skončení účtů bývala hostina, kterou vystrojil p. farář.

Jak nyní příjmy farní stojí, farář užívá:

A. Vlastních či farních pozemků:

a) zahrady pod čísl. top. 13 při domě 470²/₆□°

b) tři kousky luk pod 1 jitr. $1\ 348\frac{2}{6}\square^\circ$ a to pod čís. top. 159 u zadního vršku $1\ 111\frac{3}{6}\square^\circ$, čís. top. 196 pod farou $997\frac{3}{6}\square^\circ$ a čís. top. 342 u Litovic $369\square^\circ$

c) polí ve 4 kusech pod 9 jiter $1\ 348\frac{4}{6}\square^\circ$, totiž č. top. 68 za panským ovčínem 5 jit. $7\square^\circ$, č. top. 160 vedle louky u zadního vršku $201\frac{4}{6}\square^\circ$, čís. top. 235 za novým hřbitovem 4 jitr. $240\square^\circ$ a u Jenčské skály $900\square^\circ$.

B. Zádušních: čís. top. 341 na Dolíku 17 jitr. $342\square^\circ$ a č. top. 92 „na Posvátném“ 11 jit. $1\ 583\square^\circ$, z ichž však do záduší po 24 kr. odvádí. Z těch platívala záduš c. k. daně atd., než vynesemím krajského úřadu z 30. června 1817 uvalena jest daň ta na faráře, ač o tom nadační listina úplně mlčí.

C. Desátku bylo r. 1839: pšenice 3 str. 3 čtvr., hrachu 3 str. 1 v., žita 110 str. $3\frac{1}{2}$ čtvr., ječmene 10 str. $3\frac{1}{2}$ čtvr. a ovsu 36 str. 2 v. $3\frac{1}{2}$ čtv., který je vykoupen, a to nyní za něj bere farář z velkostatku doplatek 708 K.

D. Za letník a slepice scházívало se okolo 7–8 zl.

E. Piva se dostávalo (už ne) $6\frac{1}{2}$ sudu, peníze za dříví jsou 7 zl. 12 kr. a z důchodu panského místo (z r. 1734) 70 zl. jest 28 zl.

F. Z fundací: za Toskánské requiem 2 zl., za 25 mší sv. po úpadku peněz jen 2 zl. 30 kr. a za jiných 8 mší sv. 2 zl. 24 kr.

NYNĚJŠÍ PODOBA CHRÁMU.

1. Popis předsíně, lodi a presbytáře.

Nynější chrám sestává ze 3 částí: z předsíně čili z klenuté síně pod kůrem a věží; z lodi, s přistavěnými dvěma výklenky a z presbyteria.

Předsíň jest 3½° dlouhá a 2½° široká. Je klenutá. I starší věž z r. 1662. tvořila tutéž prostoru vnitřní, ano proto byla přistavěna, by kostel zvětšila. Zde na tomto místě postavil farář Kříž r. 1735. první Boží hrob a to na své útraty a od té doby stojí tu dosaváde. Žebra klenby zahrocena při stěně, svorník okrouhlý, hladký, a celá předsíň osvětlena dvěma okrouhlými okny.

Celý kostel: předsíň, loď i presbytář je asi 25 m dlouhý.

V lodi, která je sama pro sebe 5½° dlouhá a 3 sáhy 4 stopy (= 7½ m) široká, jest v novější době kamenné dláždění.

V ní, kamkoli stoupneme, stojíme na bývalých hrobech. Jen škoda, že se kamenů náhrobních nešetřilo, nevyzdvihly a do zdí, aby je bylo viděti, nezadělaly.*) Ba naopak, našel se císařský dozorce sta-

*) Jen dva takové kameny náhrobní, svědčící o rodině Žďárských, přece některý stavitel zazdil na straně západní vedle staré školy.

veb p. Prantner, který rozkázal některé z těch kamenů náhrobních z kostela odstraniti a většinu jich dal s ostatním materiálem zazditi do zdi směrem ke vsi na sever. – Rovněž tak se zachoval r. 1871. císař. stavitel p. Chládek!

Ještě nedávno potomci p. Františka Jarošky, bývalého hejtmana na Buštěhradě, hledali kámen osmý!*) Mimo 8 hlavních kamenů bylo prý jich tu ještě mnoho (r. 1755), ale nápisy jejich byly tak otřeny, že se nedaly čísti.

Lod' s kněžištěm stejně široká má 3 zaokrouhlená okna, strop plochý na rákos a vchod s novější předsíňkou, valeně klenutou.**)

Kůr vyložen do předu polokruhem.

Sloh lodi: románský: Lod' tato, jak dokazujeme, je původní částí staročeského kostelíka. V ní nachází se: 7 dubových lavic na evangelijní straně, a 5 stejných lavic na epištolní straně. Zlozvyk je zde, že ženy obsazují oboje tyto řady lavic, a mužové nemají, kde sednouti.

Kněžiště je asi 9 m dl. a 7½ m šir., uzavřeno třemi boky nesejně dlouhými, s osmi opěráky, a se skoseným vrcholem. Pod vrcholem žlábkovaná římsa. Tři přístavky, které přistavěny k proraženým otvorům velikým mezi opěráky, zakrývají některé z opěráků.

*) Těch odstraněných kamenu totiž je 8, a věrné opisy z nich zachoval nám farář Metta z r. 1755. Viz nápisy ty u Holuba (Poklady, F. Hostivická), a u Melichara (Paměti okresu Unhošťsk. str. 193). Že už jsou dvakrát otištěny, my jich proto neuvádíme.

***) Počet oken v kostele celkem: lod' 3 + 1 na kůře nad okrouhlým v podkruchtí, kněžiště 4 gotická, malá kaple 1 got. + dvě neproražená kulatá, velká kaple 2 románsky zaokrouhlená, předsíň do sakristie 2 + 2 kulatá, malá, a sakristie 1 veliké.

Tyto přístavky (méně foremné!) jsou tři: t. zv. malá kaple (na jihu, epiš. str.), bývalé oratorium, pak sakristie (na východ, postavená za far. Haase), a t. zv. velká kaple (na sever) s dřevěnou gallerií (nebo chceme-li balkonem). Všechny ty tři přístavky jsou spojeny mezi sebou krátkými křídly. Okna v kněžišti goticky lomená, ale rozšířená; neporušené zachováno jen závěrové, zazděné. Rovněž ve velké kapli jsou 2, a v malé 1 okno, gotická. Klenbu tvoří kříž. Říká se: křížová klenba.

Vnitřek kostela Hostivického.

Mezí lodí a kněžištěm dle vzoru basilik vítězný oblouk, polokruhový, žlábkem zdobený.

Jinak, kromě presbytáře, který je zdobenější, je úprava zdí střízlivá, jednoduchá, malba světle zelenavá.³⁰

Na stěnách v lodi a v presbytáři obrazy křížové cesty, neumělecké, od P. Mikury, O. S. Fr., posvěcené.³¹

Kaple na straně jižní, bývalá oratoř panská je 20 stop dl. a 8 stop šir. Jsou tam 4 lavičky či stolice a zpovědnice; přístup je zvenčí, od sakristie. Mnohem prostrannější je ona velká kaple, na severní straně; majíc tutěž výšku jako loď chrámová, je 22 stopy dl. a 20 st. široká. Stojí tam dvanácte lavic ve 2 řadách, kromě druhé zpovědnice.

Na tom místě bývala dříve sakristie, ovšem mnohem menší.

Dle hluku, který nastal v Hostivici r. 1870 při přistavování oněch neforemných přístavků dvou (kaplí), dalo by se souditi, že stavitel Prantner jen ztěžka prorazil svou vídeňskou vůli. Dle kritiky stavby kostela v časopisu tehdejším „Pokrok“ zdálo by se, jako by presbytář byl nejstarší. Ale sotva. Kritika ta je ostrá: „Prorazil s každé strany chrámku našeho dvě nestejně díry a zde přistavěl 2 boudy (!) rozdílné velikosti, s malými, nemotornými okny, která mřížemi opatřil – vyhlížejí jako šatlava“ atd. Dle slov: „Štíhlá gotická okna, jež presbyterium v osmihranu zavírala, přistříhl také“, vidíme jasně, že před r. 1870 byl gotický sloh jemněji proveden, než nyní se jeví!³²

Kostel v celku má dva slohy: gotický je presbytář a románská je loď. (Jak hned uslyšíme: oltáře:

*) Dle sdělení bývalého kaplana Hostivického, nyní vdp. Heřmana Haasera, děkana v Hořelici, psal tuto kritiku Dr. Zikmund Winter.

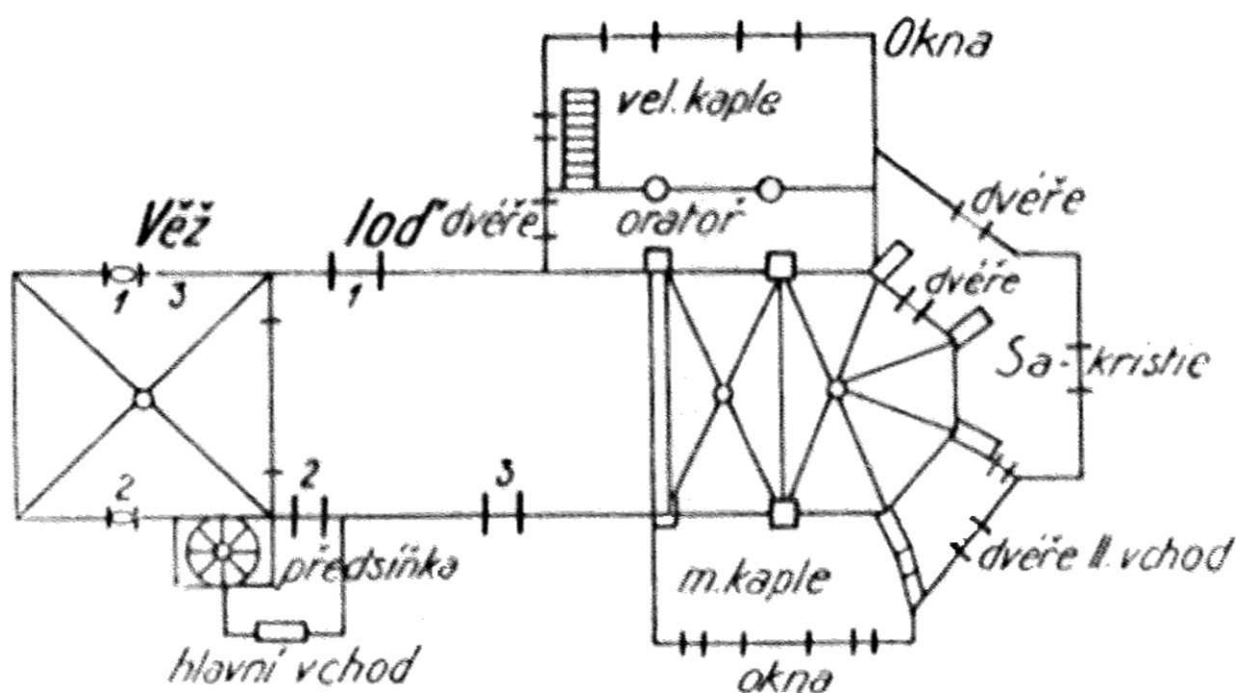
³⁰ Farář Hájek nechal po svém nástupu v roce 1939 oškrábat všechny malby v kostele

³¹ Kristián Mykura byl kvardiánem hájeckého kláštera

³²

vlašská renaissance!) Stěny jsou hladké, bez ozdob, střecha valbová tvoří nad půdorysem*) obdélníkovým 3 šikmé roviny prejzové. Kdyby nebránila věž, mohla by valba býti o 4 rovinách. Věž je kryta břidlicí a jak se po stavitelsku říká: tvoří střechu stanovou, t. j. půdorys čtverec a od vrcholu se rozbíhají 4 šikmé roviny, jako u stánku. V kostele hlavní římsa s jednoduchým žlábkem.

K vůli jasnějšímu názoru stůj zde jednoduchý půdorys:

2. Popis oltářů: hlavního a vedlejšího.

K oltářům přikročujíce, podotýkáme, že již třikrát se měnily: oltáře v původním kostele, pak po r. 1660 v obnoveném a nynější. O prvních dvojích nemáme zprávy žádné, leda, že po roce 1734 jeden byl zasvěcen sv. Jakubu, druhý Panně Marii a třetí sv. Janu Nepomuckému.

*) Uzavře-li se půda budovy 4 šikmými rovinami krytby, je to střecha valbová.

Před tím oltářem sv. Jana Nep. (dnešním asi oltářem sv. Vojtěcha, dle polohy v chrámě) odpočíval tehdy p. Fr. Jaroška, jmenovaný už úředník.

α) Nynější hlavní oltář stojí v presbytáři, který je 2° 2' dlouhý a 2° 2' široký. Oltář sám byl dne 5. listopadu r. 1736 nákladem velkovévodkyně Toskánské Anny Marie v Zákupech vyhotoven a sem do Hostivice přivezen a hned postaven. První mši sv. zpíval u něho prvofarář (v obnovené faře) p. Norbert Kříž dne 11. listopadu v den sv. Martina u přítomnosti vysokorodé dárně. (Pam. kn. I. 4. pag.) – Obraz sv. Jakuba Většího, apoštola, představuje tohoto světce v oslavě, jak jej andělé jako vítěze nesou do nebe. Pochází z XVII. století dle znalce P. T. kanovníka dra Podlahy; kdo ho maloval, není známo. Ceny nevalné.*)³³

Jak známo, dle obrazu na hlavním oltáři řídí se i zasvěcení chrámu.

Proto právě se náš kostel nazývá kostelem sv. Jakuba Staršího. Staršího proto, že mezi 12 apoštolů byl i Jakub Menší či Mladší.

Sv. Jakub St. narodil se v Galilei z otce Zebedea, rybáře, a matky Marie Salome, a byl to bratr sv. Jana, miláčka Páně. Povolán k důstojnosti apoštolské, stal se hodným zvláštní důvěry P. Ježíše, anť byl svědkem proměnění Krista na hoře Tábor, uzdravení tchýně Petrovy a vzkříšení dcerušky Jairovy. Poučen byv o nevčasné horlivosti proti Samařským a o nesmyslném pachtění po přednosti v království Božím, byl odtud nejmírnější a nejpokornější srdcem a právě horlivost v hlásání slova Bo-

*) Když r. 1870 se opravoval chrám a oprava dosud hotova nebyla, jen malba, tu místo velkého obrazu na hlav. oltáři byl otvor plátnem zastřen. Kubeš, pozlacovač, jen obraz retušoval a čistil.

žího připravila mu smrt mučednickou. Byl r. 42. po narození Páně st'at v Jerusalemě na rozkaz krále Heroda Agrippy. Tělo jeho bylo nejdříve v Jerusalemě pohřbeno, později do španělského města Kompostelly převezeno.

Co se tkne stránky umělecké, je hlavní oltář barokní (zase jiného slohu než kněžiště; baroque je slovo francouzské a znamená: podivný; barokový sloh, vážný umělecký směr ve stavbách, jenž, odchýliv se od pravidelné přísnosti renesance (= obrození, jméno slohu), šel za větší měkkostí, vlnitostí, ozdobností. Panoval od 2. polovice XVI. stol. do konce XVIII. stol.) a s ozdobami i sloupky vřetenovitými po způsobu italském. Po stranách sochy sv. Vavřince a sv. Floriána, dřevěné, duté. Svatostánek a některé ozdoby, na př. písmena J H S nahoře, novější. Šest svícňů ze dřeva řezaných, rokokových. (R. = umělecký sloh, vzniklý v 18. st. ve Francii z baroka je ještě vlnitější, členitější.)

Rok po onom přivezení oltáře ze Zákup přivezla velkovévodkyně Anna Marie Toskánská tělo sv. Simplicie do Hostivice, kteréž dne 5. listopadu 1737 u přítomnosti zbožné dávkyně do velkého oltáře vloženo bylo, kde podnes odpočívá. (Ze zadu je viděti.) Dle autentiky (průkazu), již biskup Mapharis Mikuláš Farsett podepsal 15. pros. 1733 v Ravenně, jsou to hlavní kosti těla té mučené křesťanky. (Tato listina je v Praze 23. července 1733 in libr. Bull. J. fol. 151 vtělena.) Ovšem kosti ty byly v krásný celek spojeny, jako by zde celé tělo její odpočívalo. Jen dle hrobu v katakombách a dle položených na něm známek jistoty se nabývá, že mučednickou smrt pro sv. víru podstoupila.

Při té příležitosti, kdy tyto ostatky přivezeny, byl velký oltář toho roku zcela opraven (štafirován)

nákladem 200 zl. Od té doby nestala se žádná změna s oltářem tím až r. 1871, kdy s ostatním nábytkem byl spolu okrášlen nákladem Jeho c. a k. apošt. Veličenstva Ferdinanda Dobrotivého.

Stojí nynější oltář na trojstupňové podložce (= estrádě, podiu) a jest celý ze dřeva práce jednoduché, truhlářské. Po obou stranách stojí sochy, na pravé (hledě k oltáři) sv. Floriána, mučedníka a na levé sv. Vavřince, muč. Po stranách oltáře (jakoby ve vzduchu se vznášely) jsou 2 větší sochy andělů a nahoře andělské hlavinky. Šest svícňů ze dřeva řezaných, a jiné cínové. Ve věži barokní, ze železa kovaný korunní svícen. – Kámen (altare portatile) v oltáři velkém obsahuje ostatky sv. Markety, panny a muč., a sv. Lucia, papeže, a jest dne 18. června 1665 posvěcen od Daniela Nastoupila ze Schiffenbergu, světícího biskupa konstantského a suffragána pražského. (Nedávno odložen, ježto nevyhovoval a nahrazen novým.) Pocházel tedy ze starého oltáře, který František Ad. Žďárský při obnově kostela postaviti kázal a první p. farář r. 1734 ještě zastihl.

β) Postranní oltáře jsou nyní dva; na straně levé (k hlavnímu oltáři hledě) je oltář sv. Prokopa, a na straně pravé sv. Vojtěcha, patronů českých. Každý z oltářů těch pozůstává ze dvou dílů, z obrazu hlavního a menšího nad hlavním umístěného a pocházejí oba z kostela sv. Václava na Zderaze. Když totiž císař Josef II. tamní klášter Augustinianů zrušil, a věci kostelní r. 1787 se prodávaly, byly tyto oltáře pro zdejší kostel zakoupeny.

Oltář sv. Prokopa pochází z pol. XVIII. stol., má nad obrazem světce kulatý obraz sv. Jana Nepomuckého. Po stranách dva andělé klečící a 3 hlavice andělů. Kámen oltářní (už té v l. 1913 obnoven) je svěcen dne 10. prosince 1757 od světícího biskupa

Emanuela hraběte z Valštejna, a zavírá v sobě ostatky sv. Kristiana a Felicissima, mučedníků.

Oltář sv. Vojtěcha má nad obrazem svého světce obraz (dříve sv. Judy Thadeáše) Krista Pána s řeckým křížem v kulatém rámu. – Na stole oltář ním stojí skříňka, t. j. jakýsi svatostánek i na něm (sice proti předpisům liturgickým) svatohorská soška (napodobená) Panny Marie. Oltář sám zdobí pak sošky (4) andělíčků. Kdo kámen světil, není známo. Svěcen jest r. 1736 a má ostatky sv. Amadea, Coelestina a Klementa, mučedníkův. Oba ty oltáře mají po dvou sloupech s hlavicemi tvaru řeckého z krásného černo-bílého mramoru českého, ostatní hmotou jejich je dřevo, na způsob mramoru natřené. Posvěcení zdejšího chrámu, které dle Melichara se mělo státi dne 23. května 1819, je nejméně pochybné.

3. Popis kazatelny, křtitelnice, obrazův.

Kazatelna je celá dřevěná. R. 1870., kdy slavena zde primice P. Václava Kubra, zde kazatelny vůbec nebylo. Je barokní, řezbářskou prací ozdobená. Na řečništi polovypuklina: Kristus na hoře Tábor, a nad víkem nahoře slušná, zlacená podoba vševidoucího oka Božího. Křtitelnice má vnitřek z cínu, vnějšek je dřevěný, gotický, se soškou, znázorňující křest Páně v Jordáně.

Kromě zmíněných již obrazů křížové cesty z XVIII. stol., vesměs křiklavě kolorovaných, visí v kostele ještě tyto obrazy: na levé stěně velký kříž s tělem Páně v životní velikosti. Vykupitel Ipí na kříži v strašlivém zápase smrtelném s hlavou pokleslou a s vyčnělými žebry, se zhroucenými údy, potřísněnými krví. Patrně ze 17. stol.

Na pravé straně obraz „Ecce homo“, starý, malé ceny.

V tak zvané malé kapli viděti obraz sv. Jana Nepomockého a sv. Františka Serafin. jako poutníků posvátných míst, ve velké t. zv. kapli pak visí pěkný obraz sv. Vendelína v barokním rámci z polovice XVIII. stol., pokrytém páskovou ozdobou. Pak obraz sv. Norberta, arcibiskupa, sv. Anna, pěkný obraz, větší, sv. Anna, která učí Pannu Marii jako děcko. Obraz má pěkný rámec s řezaným nástavcem z pásků. Pak ve výklenku malé sousoší, jakoby Kalvarie; starší kříž uprostřed a barokní, méně umělé sošky P. Marie a sv. Jana.

Ještě nad kněžištěm je obraz Panny Marie Klatovské (ne Hájecké, jak udává Wirth, str. 55.).

Krom toho je proti kazatelně novou vhodnou ozdobou soška sv. Anny, jako učitelky dívky-Panny Marie.

4. Sakristie, oratoř, hudební kůr.

a) Sakristie stojí na straně východní a zaujímá celou šíř zdi za hlavním oltářem. Bývala dříve na severní straně na místě nynější velké kaple, ovšem maličká. Vchod jest do nynější sakristie z jižní strany síňkou, z níž v levo se vchází do t. zv. malé kaple.

b) Oratoř, na levé straně, hledě k svatostánku, zředu málo balkonky povystupující, jest jen jako vysoká, úzká, dřevěná pavlač na dvou dřevěných sloupech. Vyčnívá do velké kaple, a vedou na ni dveře a schody zvenčí. Lze s ní hleděti i přímo k hlavnímu oltáři i na zad do kaple.

c) Co se tkne kůru, tedy do r. 1737. nebýval zde žádný kůr, nýbrž toliko věž. Na rozkaz

paní patronky byla toho roku zed' u věže prolomena a kůr utvořen. Pročež o původních varhanách není ani stopy. Na tento kůr vystoupí se ze síně pod věží. Jest dosti prostranný a má varhany o 7 rejstřících. Když se r. 1734. kostel upravil, nebylo též na varhany pamatováno; teprve r. **1733.** farář Tachlovický, Karel Christen, umíraje, vzpomněl si, že kostel hostivický nemá varhan, a odkázat na ně 58 zl. 58 kr. (Zád. uč. t. roku str. 19.), načež zjednány byly nejspíš dalším příspěvkem osadníků. Roku však 1778. byly odstraněny a nové dodány od varhanáře Jana Mata z Prahy, s pedálem a 7 mutacemi z veřejné sbírky za 175 zl. Že opravy nejedné se dočkaly, rozumní se samo sebou. – R. 1817. totiž zbořena, jak už řečeno, kostnice, a na tom místě zřízena sakristie. Bývalá sakristie spojena (1817) s kostelem a nad ní zbudováno oratorium pro patronátní úřednictvo. – Malby v kostele opraveny a varhany, které od požáru věže r. 1794 byly porouchány, zase opraveny. Při této obnově kostel měl býti posvěcen, ale nebyl. Jen v letech 1870tých stavitelé dali namalovati 12 křížů na stěny, ale dle rozhodnutí kanovníka Tersche byl jen kostel benedikován. Později opravovány varhany r. 1841. a 1871. I kotle měděné čili bubny, dosud zde na kůru jsou, objednal r. 1746. farář Antonín Prokvedl; rovněž i bývaly zde z té doby trouby a fakule k procesím. (Zád. uč. 1. c.)

5. Věž a zvony.

Věž jest v základu své tak široká, jako sama loď chrámová. Domýšlíme se, jak už řečeno, že zprvu stála sama o sobě na hřbitově. Co se zvonův týče, původní, nejstarší 3 zvony byly 1639 pohrány od vojska za války 30leté. Když

potom r. 1663–4 byl kostel obnovován byla i věž vystavěna r. 1662 (viz nahoře!), koupen 1 zvon a dále v letech 1688 a 1714 ještě dva; důkazem toho je, že r. 1773 shledal farář Grim na věži své 3 zvony. – O onom z r. 1662. neví ničeho (tedy byl buď zničen nebo přelit!), jako o prvním se zmiňuje o onom z r. 1688. (přelitý asi!), jako o druhém, pokřtěném na jméno sv. Vavřince z roku téhož, od téhož zvonaře, i jako o třetím menším, zvaném Menší sv. Jakub z r. 1714. (Slitý v Praze.) Tento zvon, ježto pukl, 12 let nebyl k potřebě. Teprve r. 1834., když se slavila 100letá památka obnovení fary, zvoněno jím ponejprv. Byl přelit, což stálo 55 zl. 4½ kr. (Inventář z r. 1839.)

R. 1738 byla věž opravena, hořejší díl přistavěn a nová střecha dána. Ve válce o trůn rakouský r. 1743–1744 ležící tu Francouzi škodili zvonici i zvonům. R. 1794 19. dubna vypukl v Hostivici na Bílou sobotu právě při vzkříšení nejdřív u sedláka Jakuba Smrčky č. 2 (viz výše) požár, pak zachvátil celý panský dvůr (tedy vedle stojící, to nemůže být jiný než bývalý kapitolní „za kostelem“), novou školní budovu, 3 jiné grunty, i věž chrámovou celou a při tom se 3 krásné zvony rozlily; po celých 8 let zatím, co mocnářství, zapletené ve válku s Francií, stíhalo přísně „mudráky“, mluvící o svobodě nebo vládě vůbec (Pam. kniha úč z.: „kostspieliger, philosophisch französischer Krieg“) byla osada beze zvonů – a jen věž byla nuzně přikryta. Hned však po neblahém ukončení války r. 1802. postarala se záduš nové tři zvony:

1. Největší znova posvěcen na jméno sv. Jakuba, váží 1 095 liber, má nápis tento: Za panování Jeho Osvícenosti pana pana Maximiliana Josefa, sv. římské říše volence Bavor a Pfalzu, slitý 1802. nákladem záduše za administrance pana Antonína z Šin-

delářů, pana vrchního Hynka Štibicze, pana faráře Vaisa. Na dolejší okraji: „Johann Wenzel Kühner goss mich in der k. k. Neustadt Prag.“ Mezi slovy nápisu je obraz Ukřižovaného s matkou pod křížem plačící, a na druhé straně obraz sv. Jakuba, apoštola.

2. Druhý, prostřední, sv. Vavřinec (s obrazem sv. Vavřince),*) váží 546 liber, má nápis: Slitý 1802. Nákladem osadníků. Na druhé straně obraz sv. Barbory.**)

3. Nejmenší sv. Vojtěcha má 247 liber. Nesl nápis v letech 1857: Za Patrona, Císaře a krále Ferdinanda I., zastupitele patronátního Antonína Welebila, faráře Jiřího Rohleny – zvon tento přelit L. P. 1857 od Karla Bellmana v Praze. Snad byl slit původně r. 1714., přelit ponejprv 1857, a podruhé r. 1882. Josefem Děpoltem z Prahy (nápis tento viz u Melichara, op. c. str. 195).

Jednu libra kontrahované masy počítala prý se za 43 kr. a tudíž stály se vším všudy (i s přípravami a dovozem) 1487 zl. 1½ kr. s jakýmisi miskami 16½ kg. těžkými. Dne 15. října 1802 byly z Prahy přivezeny a 16. října na věž vytaženy, načež druhého dne právě v den posvěcení všech chrámů Páně svolávaly po prvé zbožné osadníky na služby Boží.

Roku 1871 byla věž novou střechou přikryta a hodiny na ni zavěšeny. V patře svém má věž široké okenice goticky lomené, nad nimi ciferníky hodin a štíty. Na jižní straně točité schody. V přízemku svém je věž čtverec, jehož strana měří asi 5 m. Přízemek tvoří podkruchtí sklenuté křížovou klenbou, se dvěma kulatýma okénkami.

*) Ne: Floriana, jak má Melichar.

***) Ne Ambrože, jak má Melichar.

6. Náčiní kostelní.

Monstrance jedna, 49 cm vysoká, na noze vytepáno věncoví, kolem měsíčku tři rámečky a paprsky. Stříbrná, pozlacená, levné zboží.

Kalichy ke mši svaté jsou tři:

1. Stříbrný, pozlacený, 22 cm vysoký; noha s počátku 19. stol. dle Wirtha kupa čili koruna s barokním pláštěm, na němž do ornamentu vtepány skupiny andělčích hlav. Ten je ještě nejhezčí.

2. Druhý, měděný, chudý, z 1. polovice 19. stol.

3. Třetí, z polovice 19. stol., litý ořech (= uzel), obepjat stilisovanými listy, jinak kupa hladká, bez ozdob.

Ciboř je jediná, stříbrná, pozlacená, v patě tepané lístky stilisované, na víku rovněž větší listy.

Pacifikál 34 cm vysoký, stříbrná mosaz. Jsou zde dva, jeden s částečkou sv. kříže. – Pyxis, či kapsula pro velebnou svátost je stříbrná, jednoduchá.

Právo patronátní.

Patronem kostela a tudíž tím, komu hlavně právo podací náleželo, byl původně král český; v neznámém čase předal aspoň právo podací tomu kanovníkovi Mělnickému, jenž právě držel obročí hostivické (tedy nejméně od r. 1352–1420., ne-li déle). V dobách válek náboženských vykonával právo patronátní král český, který právě byl. Teprve r. 1483. dne 10. července odevzdal král český Vladislav Jagellonec (ne Ladislav jak má Holub!) zvláštním listem, daným na hradě pražském Bohuslavovi ze Svinař, pánu na Litovicích a královskému prokurátoru, jeho dědicům a budoucím „právo své podací, kteréž nimi jako králi českému příslušelo ve vsi Ho-

stivici ke kostelu sv. Jakuba, Velikého apoštola Božího, tak, aby týž Bohuslav, dědicové a budoucí jeho jakožto páni podací tím kostelem již psaným v Hostivici s jeho příslušnostmi vládli a kněze, kterého by se jim líbilo, dáti a jemu kostel i faru poddati mohli ...**)

Od té doby kdokoliv statek Litovický držel, vykonával právo patronátní v Hostivici. R. 1525. měl je Martin Chrt ze Rtina, na Litovicích.**)

Při vypuknutí vzpoury proti korunovanému králi českému Ferdinandu Habsburskému utrpělo nejen Kladno (městečko tehdy), ale i Hostivice, ale poněvadž syn Ctibora Žďárského Jan Jiří r. 1618 povstání se účastnil měrou malou, nezakusil rod jeho krutosti královské, ba naopak podařilo se Janu Jiřímu koupiti konfiskovaný Žďár (= Sohra, ves v Čechách, okres Rakovník). Po smrti Jana Jiřího († 1625) statky Kladno, Tachlovice a Hostivice zdědil synovec jeho Florián Jetřich, pán na Červeném Újezdě; ten byv r. 1628 jakožto zeť předního katolického velmože Jaroslava z Martinic, téhož, jenž defenestrován, jmenován reformačním komisařem v kraji slánském, byl i patronem zdejšího kostela. Syn jeho František Adam Eusebius zemřel r. 1670. neženat, odkazuje panství Saské protestantské větvi svého rodu, přestoupí-li dědic na katolictví. Ale nastalo dělení mezi 5 sestrami zemřelého. A při tom dělení připadlo podací právo kostela hostivického k dílu pátému, k němuž se po čítají Tachlovice, Nučice a Hostivice. Na to byl patronem hrabě Breda, a pak Anna Maria vévodkyně Toskánská držela díl Tachlovický a s ním i Hostivici.

*) Libri Erec. XIII.

**) Viz níže postup farářů.

Od té doby náležejí Tachlovice k panstvím zvaným: „velkovévodské panství toskánské“, jichž se počítá v Čechách devět, a to: Buštěhrad (2 668 ha), Tachlovice (4 757 ha), Zvoleňoves (2 089 ha), Ploškovice (1 763 ha), Zákupy (7 053 ha), Kácov (3 853 ha) a Červené Poříčí (Roth-Pořitsch, 3 048 ha); pak Police u Č. Lípy, Svádov. Úmrtím poděkovavšího se císaře Ferdinanda Dobrotivého připadla tato panství r. 1875. k císařskému soukromému jmění.³⁴

³⁴ Tzv. administrace toskánských statků v Čechách, na kterou Ptáček odkazuje, nebyla úřadem Anny Marie Toskánské, která žila v Zákupích, ale toskánských Habsburků, kteří tyto statky získali na začátku 19. století od bavorského kurfiřta poté, co se stal bavorským králem

C) ZPRÁVY O FAŘE ZDEJŠÍ A O DUCHOVNÍCH, KTEŘÍ OSADU ZDEJŠÍ SPRAVOVALI.

1. Že fara, t. j. farní budova povstala, ne-li zároveň s farním kostelem, tož zajisté hned po něm, nebude nikdo popírati. Pročež směle můžeme říci, že Přemysl Otakar II. i faru ve 13. století postaviti dal neb dopustil, a to na tom místě, kde nyní stojí. Avšak jak ta budova prvopočátečně vyhlížela, marně bychom se namáhali vypátrati; že byla rurální, t. j. s polí a s hospodářskými staveními, vysvětlí se později samo sebou. Původní tato fara prý*) stála až do časů husitských a tu prý od husitů Chejnských byla vypálena a vyvrácena; i ačkoliv se tato událost na ústním podání zakládá, nezdá se přece úplně zaručená, dílem proto, že Chejň dlouho byla katolická, a dílem, že i v husitských dobách tu bývali faráři husitští, a ti by si sotva dali faru vyvrátit; leda na počátku husitismu, kdy zde byli i katoličtí faráři. Spíše lze míti za to, že kolem r. 1421, kdy Husité zmocnili se hradu pražského i vylidnili Malou Stranu, že zároveň s Malou Stranou zabrali obce

*) Pam. kn., 1 pg. 2., farář Kříž z Rosenfeldu, 1734.

pražské i poplenili statky na západ od Prahy až k Unhošti,*) a zejména dvory v Hostivici a Jenči. Ježto pak r. 1434, jen asi 5 dní (25. května) před bitvou u Lipan, Oldřich z Rosenberka a s ním přední pánové mírné strany pod obojí s 10 000 pěšimi táhli směrem přes Tachlovice a Nučice ku Praze, a na cestě i tvrz Nučice zpustošili, mohlo se lehkou příhodou, že husité Chejní se vzepřeli a kol dokola ze zlosti plenili.

Stála tedy fara přese všechny bouře až přes bitvu bělohorskou, třebas snad drancována; ano ani rok 1620, kde se oboje vojska, přátelská i nepřátelská, skrze Hostivici hrnula, jí neublížil, nýbrž teprve rok 1631. Švédové a Sasíci, berouce se ku Praze, poplenili, popálili pobořili všecky vsi a vše, co v nich bylo, a co pánům Žďárským ze Žďáru (Floriánu Jetřichovi) jakožto katolíkům náleželo. Tu lehla popelem bezmála celá ves Hostivice, a tudíž i kostel a fara. Kostel, jak tam řečeno, aspoň se přikryl, by úplnou zkázu nevezal, fara však zůstala v ruině, takže se dne 3. listopadu **1688** jen místo ukazovalo, „kde škola a fara“ stály. „Fara Hostivická jest všecka zbořena, toliko, kde stála, nějaký díl zdi se spatřuje,“ praví zmíněná už zádušní kniha k r. 1662. str. 28. „Škola též zbořena, jen místo, kde stála, zůstává.“**) Slíbil sice p. František Ad. Žďárský hrabě ze Žďáru dne 15. května 1659 arcibiskupu, že se přičiní kostel farářem obsaditi, doložil však „by na duchovním zaopatření zkázu lide netrpěli, že neopomine

*) Nepřímo doznává i Melichar, str. 23.

**) Dle rukopisné památky po Jos. Mottlovi, faráři kladenském, v Tachlovicích chované přežil Jan Klodomastes, farář v Tachlovicích 1631 vpád Sasíků a byl svědkem, kterak všechny statky pleněny byly. V Tachlovicích vše popelem lehlo, tvrz, kostel, fara atd.

těch několik lidí čas od času k tomu naváděti i napomínati,“ ale obsazení fary nového se nedočkal; zemřel 7. dubna 1670 a s ním celý rod. On učinil tolik, že farnost hostivickou přikázal k obstarávání faráři kladenskému, jemuž Františkáni, r. 1666. do Hájku uvedení, vypomáhali museli; nad to pak, rok jak rok vycházeli v čas velikonoční údové z Tovaryšstva Ježíšova z Prahy a pomáhali, kde to zapotřebí bývalo. Při tom nesmíme přehlédnouti, že veškeré vsi a statky Žďárských a jmenovitě vsi k Hostivici přifařené, více méně pusté stály, a mnoho gruntů, když se jich ani r. 1707. žádný ujmouti nechtěl, zrušeno bylo, byloť tu v pravdě: „těch několik lidí“. – Když pak se statky Žďárských do rukou p. Karla hraběte Bredy dostaly, byla farnost hostivická r. 1691. faráři v Tachlovicích přikázána, pod jehož správou až do r. 1734. zůstala.

2. R. 1732. dne 20. listopadu totiž koupila Anna Marie Františka, choť Gastona, vévody Toskánského, díl Tachlovický i Hostivici, jak už výše při zádušních věcech pověděno.

3. Farní budovu nynější dala právě ona vystavěti na svůj náklad. Osadníci měli sice přispívati též na penězích; ale sebrali všeho všudy 88 zl. 57 kr. 4 d., odevzdali je do zádušní pokladny, ale paní patronka jich nepřijala, nýbrž odevzdala je kostelu ke zúrokování. Právě však proto se se stavbou příliš nekvapilo a na urychlení spěchat nemohli. Zvolený nový p. farář P. Norb. Kříž zůstával zatím ve škole a před jeho očima se farní budova stavěla. Píšet' o ní: (Pam. kn. 1.)

a) „K nové faře moderní (jestliže nejasnou latinu dobře čteme) jsem dne 1. října 1734 veřejným obřadem položil základní kámen.“

Jestli' to stavení 10° dlouhé a 8° široké pod jedním patrem. Vstoupíš-li obyčejnými dveřmi do něho od západu z návsi, objeví se veliká klenutá síň, z níž se na levo do kuchyně (dříve čeledníku) vchází, za níž je menší kuchyň a na pravo je kancelář čili úřadovna, a pak dále komora čili spíž (přeměněna v 19. stol. v pokojík ženský). V prvním patře shledáváme 5 světnic. Sklepy jsou méně dobré. Kdysi bývaly s pramenitou vodou. Stavení to vyžadovalo bez mála tři leta, než se pod šindelovou střechu dostalo. R. 1743. vojsko francouzské zle řádilo ve faře, a když se před nimi p. farář Antonín Prokvedl uzavřel, byly dveře u farního domu rozsekány a fara vydrancována. (Před tím 1742 i Rakušané i Francouzi brali a drancovali v Úhonicích, v Sobíně, v Jenči, Hostivici, v Hájku, Lidicích, Unhošti, v Hořelicích, viz Melichar, op. c. str. 36. –37.) Sotva, že fara 10 let stála, již do ní teklo, a od té doby (1746) byla střecha stále spravována. R. 1751. blesk do ní udeřil a okna notně porouchal, konečně při požáru r. 1794. střecha úplně shořela. Pokryta byvši opět šindelem, spravovala se až do r. 1840., kdež byla taškami přikryta.

b) L. P. 1736 počaly se stavět chlévy a stodola o jednom mlatě a právě i tato stavba vyžadovala 2 leta a více; neb p. farář r. 1738. sobě naříkal, že r. 1737. sice stodola i chlévy pod střechu přišly, avšak poslednější bez podlahy tak, že r. 1738. p. farář nemohl ještě ani dobytek si zjednatí a nemaje mrvy, ani pole držeti. Takové byly počátky nového p. faráře. Nyní arci stojí věci jináč: ještě do let 1850tých nedaleko dveří farních stál na dvoře ovčínek s komorou, jakoby s farní budovou souběžně byl; nyní ovčince není. Jen chlévy: na koně, krávy a pak jest dřevárna. To bývalo pod došky, od r. 1824 však pod tašky.

c) Nejhořeji přes příč celý dvorek uzavírá stodola s kolnou: obé jest od r. 1824. pod těžkou krytbou.

4. Podél toho dvora, ano mezi nim a starým hřbitovem, nalézá se farní zahrada č. top. 13 pod 470²/₆°. Původně ji vysázel p. farář Kříž r. 1736, jelikož žádná nebyla. Doložil pak, že i na louce pod farou čís. top. 196 pod 997³/₆° zahradu vysázel, poněvadž patron po mnohá leta všech farních luk užíval a faráři toliko 3 zl. z nich platil. Chtěl nejspíš pan farář přijíti k svému a nevěděl, jakým způsobem. Za to však učinil si nepřítelství s jakýmsi p. Kundelíkem, který mu dosti života ztrpčil.

5. Promluvíme nyní i o duchovních pastýřích, kteří na této osadě pracovali. Předem však si je rozdělíme na tři díly:

a) na faráře katolické, b) pod oboji či utrakvistické a c) opět katolické.

a) Faráři z doby předhusitské od r. 1277—1420.

1. Abel, první, r. 1277. O tom byla řeč výše, u dějin farního chrámu.

2. L. P. 1313 přítomen byl v Praze i Kříž plebán v Hostivici. (Viz výše.)

3. Po Křížovi, zdá se, nastoupil ve skutečnou správu fary prokurátor (= jako nájemce) Mikuláš z Holubic, ale farářem dle jména byl Jakub, takto též oltářník při oltáři sv. Barbory v kostele pražském. Ježto r. 1352 byl Jakeš oltářníkem u řečeného oltáře sv. Barbory, a jméno to jest zkomolené Jakub, dále ježto Mikuláš Holubec byl oltářníkem r. 1352 u oltáře sv. Erasma v kostele pražském, jest patrno, že Jakub nejméně toho roku, ne-li dříve, byl farářem v Hostivici. (Tomek, Decimae, 6., 7.)

Téhož roku 1352. i kapitola Mělnická měla již v Hostivici svou prebendu (= obročí), pročež možná dosti, že jmenovaný (L. c. 25) kanovník Šimon také již faráře-náměstka Jakubova dosadil.

4. Jmenovaný prokurátor Jakubův Mikuláš z Holubic, když nebyl zrovna farářem zde, aspoň vykonával jeho práva tu okolo r. 1352—1360., v kterémžto roce se fary Hostivické zřekl, načež dne 6. července 1360 Šimon, kanovník Mělnický, držitel prebendy hostivické a spolu farář v Záběhlicích, zvolil za faráře Hostivického Jiříka z Bydžova, kterýž také farářem Libockým byl v úřad uveden. (Tingl, Libr. confir. 127.)

Při té příležitosti dovídáme se též, že faráři hostivičtí mívali již tehdy své vikáře čili kaplany; jeden z nich byl Šimon, domácí rodák a proto sluje z Hostivice. Ten byl r. 1369 vysvěcen a zůstal hned po první své mši sv. v Hostivici kaplanem po 13 roků, načež 16. října 1381 se dostal za vikáře do Černomic (fary nyní zašlé, z níž kostel Černovička pochází, u Středokluk). Po něm přišel za kaplana do Hostivice Petr řečený z Unhoště, jelikož tam odtud byl rodilý. Ten byl sice již 18 let knězem, v Římě vysvěcen a jak se při kanonické visitaci (1382) prokázal, byl od sv. Anny r. 1381. teprv tu v Hostivici. Tázán na různé choulostivé věci farářovy, dosvědčil, co slyšel, a jak to farář sám doznal při visitaci (11. května 1382) arcijáhenské.

Ještě jednu osobu se učíme zde znáti, totiž zvoníka zvláštního, jenž sloužil Jan a manželka jeho Zdenka; ti žili též na faře. (Visitat. fol. III. b.) Pan farář Jiřík měl tedy faru svou zrovna kdesi u zvonice, tedy zrovna tak zařízenou, jako jest nyní; z příjmů svých platil r. 1367., 1369. papežského desátku 18 gr. polo-

letně.*) Zemřel asi r. 1380, užívalť fary té nejméně 20 let. (1360–1380.)

5. Po faráři Jiříkovi r. 1380 Jakub Boh, kanovník mělnický, dosadil za faráře v Hostivici Pavla, faráře ze Strakonice, o němž se na ten čas více neví, než, že tu žil, patrně r. 1384 a 1385 papež. desátek odváděl, a že tu r. 1394 zemřel.**)

Mezi tím časem vystřídali se tři patronové na prebendě Hostivické: kanovník Šimon asi od r. **1352** až **1370**, po něm Jakub Boh (od **1371–90?**) a po něm nastoupil Miranko čili Mikuláš (též Miranda).

6. Ustanovil zajisté dotčený kanovník Mělnický Mikuláš, řečený Miranda, Miram (1410) i Miranko (1399) po smrti Pavla, faráře, kněze Čeňka z Prahy dne 4. prosince 1394 za faráře do Hostivice. (Tingl, 1. c.) Týž byl nejspíš syn bohatého měšťana malostranského, možná, že Čeňka, kraječe suken, který r. 1410 zde třetí dvůr koupil. L. 1407 dle Melichara (okr. Unh. str. 187.) dali mu Přibík, rychtář, Dorota, manželka jeho, i Anna Šacovna, sestra Dorotina v Praze, 1 kopu gr. na jednu věčnou mši výroční. R. 1399. ještě odváděl 36 grošů desátku papežského, ale po r. 1407 již se pohřešuje. Kam se z Hostivice poděl, nelze povědět.

7. K roku 1405. praví se, že onen desátek odváděl jakýsi Malešic; že však tato osoba farářem Hostivickým nebyla, nýbrž kanovníkem skolastikem při kapitule pražské jest jisté.†) Přicházíť r. 1405 skorem ve všech dekanátech, ač v Ořechovském nejvíce (při 6 farách). Zdá se, že tento kanovník byl výběřčím toho desátku, jak to výslovně u jedné fary stojí. Zdá se, že Čeňek po r. 1407. byl již v Praze.

*) Decimae, 41.

**) Tingl, 203.

†) Libri Er. VII. N. 1.

b) Faráři z doby pod obojí od r. 1420—1620 neb 1631.

Chtítí na den určití, kdy nauka pod obojí do Hostivic se přinesla, jest naprosto nemožné a protož tím méně lze udati, kdy katolický farář byl vypuzen a jinak smýšlejícím nahrazen. Ač Hus sám nekázal pod obojí, přece r. 1414 počato s rozdáváním sv. přijímání pod obojí. Novota ta z Prahy po venkově se brzy rozšířila. Právem se tedy domýšleti můžeme, že když Pražané r. 1420–22. dvůr zdejší (dle předešlého výčtu: šestý) Markovi Čotrovi odňali, protože byl katolíkem, zajisté i k jiným spoluměšťanům by se byli podobně zachovali, kdyby stejně s nimi nebyli smýšleli!

V tomtéž čase (ne-li dříve) asi r. 1420 (vysazením prebendy právem zákupním) přišla i kapitula Mělnická či lépe řečeno ten kanovník, jenž prebendu Hostivickou držel, o právo podací a přešlo na krále českého. Králové pak po Sigmundovi, byť nebyli zjevně utrakvisté, přece více méně osazování far kněžími pod obojí dopouštěli a trpěli. Pročež lze za to míti, že brzo po r. 1420 fara Hostivická farářem pod obojí obsazena byla. My, jak možná bylo, některé osoby toho smýšlení uvádíme:

1. Nejstarší nám známý farář pod obojí sluje Martin. Zmínka o něm činí se v listině, kterou dne 11. června 1456. Oldřich Medek z Valdeka, seděním na Břvech, Bušek ze Svinař na Litovicích, Václav ze Skuhrova na Hradišti, Jan Frána z Ejzíře a ze Zlejcíny, Brož Dras z Drast a z Jenče a Martin, farář z Hostivice, dali moc Jindřichovi z Moravěvsi a na manských statcích v Hostivici, aby udělal hráz ryb-

ničnou na cestě obecné k Dobrovici (Dobrovizi).*) Více o Martinovi na ten čas známo není.

2. Z r. 1437. ke dni 14. října jest znám kněz Jan, anť byl svědkem, když zde v Hostivicích měšťan pražský František, řečený ze Sobína, poslední vůli činil. Tento kněz bude asi poslední, kterého král český dosadil, neb jak u chrámu Páně řečeno, r. 1483. daroval král Vladislav právo podací Bohuslavovi ze Svinař, pánu na Litovicích, po němž držitelové Litovic do r. 1686 kněze do Hostivice dosazovali; ti však, pokud známo, až do r. 1618. sami utrakvisté byli, a tudíž faráře takové volívali.

3. Kněz Václav objevuje se r. 1525., maje jakousi při s Janem pekařem. (Borový: Sub utraque I. fol. 17.) Podobně měl rozepři s Elškou ze Studeněvsí a v Jenči o desátek a nemohla ničehož poříditi, vznesl to na svého patrona p. Bohuslava Chrta ze Rtina a na Litovicích. Týž pohnal dne 24. ledna 1525 paní Elšku na soud komorní, vině ji, že nedává desátku ročního ze dvoru, co tu má v Jenči, v summě 14 str. obilí, totiž: žita 7 str. a ova 7 str. ke kostelu a faře do Hostivic, kteréhožto záduší a kostela on Bohuslav, pán podací jest, a desátek ten prý se povždy dával. Při stání dne 11. března 1525. obě strany svolily učiniti poklid až do sv. Martina t. r. a poněvadž se dobrovolně nevyrovnaly, vynesen nález dne 5. května 1525, který arci ku prospěchu faráře zněl.**)

4. Po Václavovi knězi nastoupil nejspíš kněz Jiřík, jehož kšaft ze dne 28. července 1530 se v plném znění dochoval:***) z něhož vysvítá, že

*) Archiv kap. Pražsk.

**) Registr. modrá 3 F. D. 13.

***) Borový: Sub utraque I. fol. 52.

farář hospodářství polní užíval a držel, a desátek také vybíral. Práví totiž, že k sv. Vavřinci odkazuje krávu jednu a do Knína dvě (ze stavení, kde krav těch užívali, byl odváděn roční plat, později „železná kráva“ zvaný), ostatek kuchařce s čeledíny Hanzlem a Janem. Ovce měla kuchařka na podíl rozdělití též svini a vepře.

Knihy poručil knězi Mikuláši, „prelátovi“ konsistoriánu, faráři u matky Boží na Louži v Praze, by je kněžím Boha se bojícím rozdal. Obilí (snad na poli) prodal, aby k sobě přijal a na potřeby mu (faráři) až do jeho smrti vydával. Koník, kterého měl od Tobiáše, měšťana Nového m. Pražského, aby se jemu vrátil za ty peníze, jak on ho od něho koupil. Desátek, pozůstalý osady Hostivické, poručil mocně záduší kostela sv. Jakuba, že tu a nejinam obrácen býti má. Přítomni byli tomu kšaftu: kněz Mikuláš, svrchu řečený, a kněz, farář v Hostouni, a podle nich sousedi vsi Hostivice tito: Jíra, krčmář z krčmy hořejší a Vaněk Chrz. (Srv. živnost Chrzovská, nynější velkostatek!)

5. Roku 1537 byl farářem v Hostivici kněz Duchek, jenž faráře Lidického, jaksi pohaněl a byv na to žalován u konsistoře dolejší (konsistoř dolejší byla husitská či pod obojí, jmenovala se dolejší, ježto měla sídlo na Starém m pražském na rozdíl od konsistoře „hořejší“ či katolické, sídlící na Hradčanech) měl prohlásiti, že má kněze Jana za ctného kněze.*)

6. Roku 1550 žaloval Tomáš, farář Hostivický, kněze Jana Varhaníka, faráře v Hostouni že prý Nejsvětější po 16 neděl v monstranci a ciboři nechává, a při tom si pryč odejde, a konsistoř dolejší

*) L. c. 118.

vinníka pohání dne 10. května k sobě. (L. c. 279.) Kněz Tomáš zemřel v Hostivici, ač se neví kdy, jak jeho náhrobní kámen ukazuje. (Viz u Holuba, l. c., otištěný nápis druhého kamene.) Při tom se dovídáme, že byl z Kopaniny rodič, že byl výborný kazatel a že zemřel tu středu po sv. Duchu.

7. Dle dra Podlahy (Posvátná místa, str. 30, 31) byl zde r. 1564 farářem Petr. Na toho stěžoval si kollátor u konsistoře utrakvistické, že mění pořádky církevní. Obeslán byv před konsistoř, pravil, „že všechny pořádky, které tam prve byly, zachovával a páni tu že jsou mnozí, a on kollátor nejchatrnější, a tak sedláci oznámí pánu, co chtějí a žádný kněz před nimi práv býti nebude moci.“ (Pažout, 91.) Na jeho místo, když v Hostivici zůstatí nechtěl, podán byl roku 1565 kněz pod obojí Václav, kaplan od sv. Havla v Praze, ale ten místo vůbec nenastoupil, jelikož téhož roku byl tu farářem Václav Neveklovský. (Pažout, 265.)

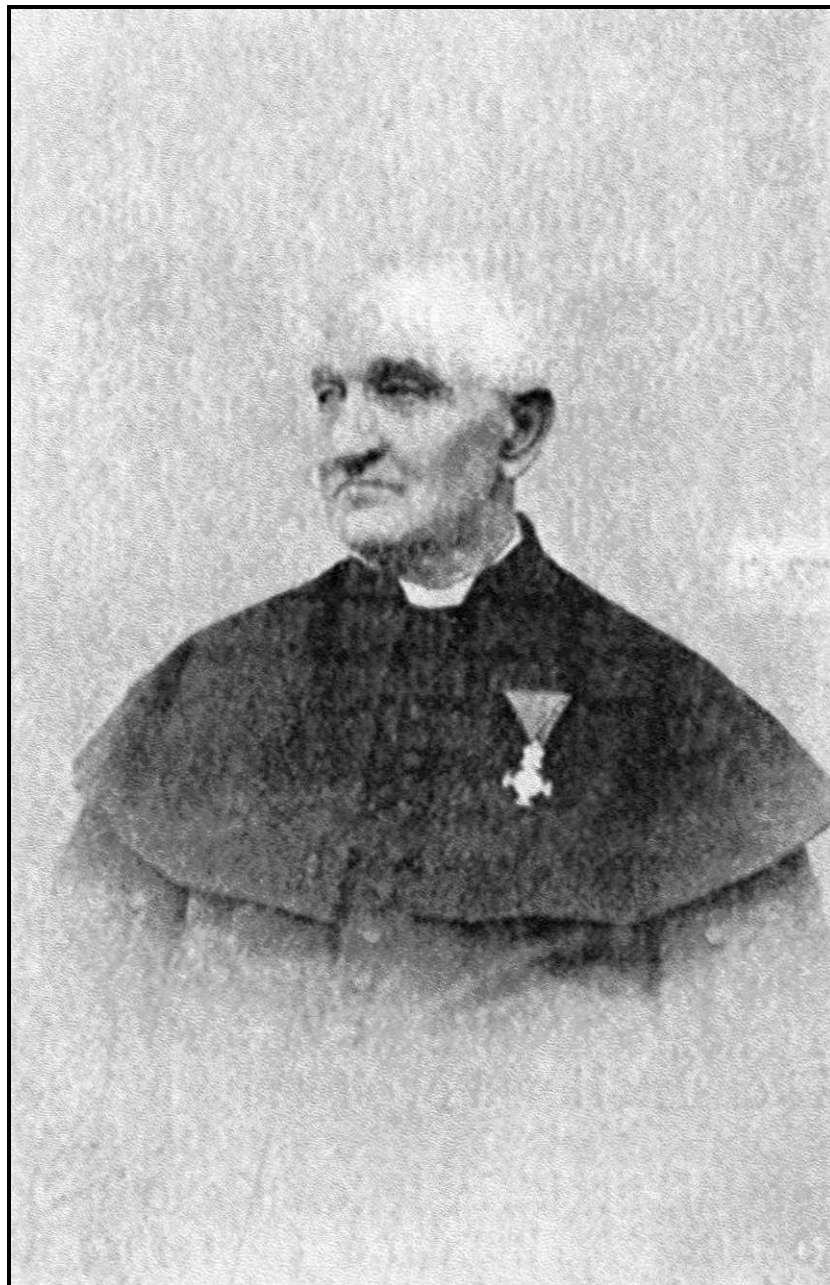
8. R. 1579. dle Melichara byl zde kněz Valentýn Polák (de Polonia). Je možno, že byl katolík, jako kněz polský, jichž v té době bylo v Čechách dosti.

9. Roku 1589 byl Jan Vinterbergský farářem v Hostivici, jehož sobě Slánští za faráře žádali; však poněvadž konsistoři pod obojí znám byl, že lutheránstvím zapáchá, neb již v Praze proti katolictví sobě hanlivě počínal, nechtěla k tomu svoliti.*)

Tímto knězem končíme řadu farářů Hostivických, kteří se k víře pod obojí přiznali. Že to nebylo ryzí smýšlení utrakvistické, dosvědčuje poznámka konsistoře samé, a protož se může směle za to míti, že osada Hostivická toho času byla více méně lutheránská.

*) Časopis pro katol. duch., roč. 1829, str. 250.

S tím se shoduje i ta okolnost, že v tom samém čase seděli též páni na velkých statcích zde, kteří byli dílem Česko-moravští bratři, jako p. Slezský na Tuchoměřicích, dílem zjevní přívrženci lutheranismu jako p. Jindřich Stampach; jen pan Gothard Florian

Farář a k. arc. kons. rada Sirůček, dvanáctý farář po obnově fary.

Žďárský byl mírný obojetník, t. j. dle vyznání utrakvista a dle skutků mírný lutherán.

c) Hostivická osada bez fary a bez farářů od roku 1631–1660.

Jak již podotčeno bylo, byl kostel, fara a škola, jakož i skorem celá ves Hostivice r. 1631 od Švédů a Sasíků vypálena a obyvatelstva zbavena. Co se s farářem stalo, není známo; fara že se nestavěla, ano, že ani nebylo potřebí kněze-faráře „pro těch několik lidí“, bylo řečeno; leč brzo nastala „katolická protireformace“.

Pan Florian Jetřich Žďárský (jehož jeden předek byl hrabě a katolík), pán na Kladně, Červeném Újezdci, Jenči, Hostivici a Tachlovicích, byl dne 13. září 162 od místodržitelství navržen císaři za komisaře reformačního v kraji Slánském; a není pochybnosti, že ji též prováděl; než bouře následujících let, zvláště rok 1631 překazil mu vše; on sám na statcích vydrancován a pracemi svého povolání zaměstnán, musel náboženskou stránku poodložit na čas příhodný. Jak však válka 30letá byla ukončena, počal znova. Povolav r. 1648 dva missionáře z Tovaryšstva Ježíšova: P. Viléma Menninova a P. Valentina Ivannida, odevzdal jim veškeré své poddané, totiž 30 vesnic počítaných ke Kladnu a 24 vsí k Červenému Újezdci a horliví kněží neúnavně poučovali a poučené s církví sv. spojovali svatými svátostmi jim posluhovavše.

Pozdější leta staral se rok co rok, by se mu podobně některého missionáře dostalo, jenž by obce ty objel a aspoň v čase velikonočním jim sv. svátostmi posloužil. Po jeho smrti (1657) nastoupil v

šlépěje jeho syn František Adam, který konečně r. 1660 faru hostivickou faráři Kladenskému k ošetřování odevzdal.*)³⁵ Nemáme o tom rozkazu zjevného, avšak matriky kladenské jsou toho dokladem a protož řekneme:

d) Hostivická osada za farářů kladenských od r. 1660 do r. 1702.

Ovšem sluší rozeznávat dvě období zde zase: v prvním od r. 1660. do r. 1688 se o pravomoc farář Tachlovický s Kladenský dělil, a v období 1686 až 1702 ji již konal jen Kladenský.

1. Tomáš Sobolovský od r. 1658 farářem na Kladně, 1661 zde farářem, zemřel 1676 (1673?). – Za tohoto faráře okolo r. 1661 odtrhla se Chejně, ač ji František Adam Žďárský dvakrát r. 1664 zpět žádal.

2. Daniel Ant. Vorel od 1. listopadu 1678 do března 1682, za něhož r. 1680 mor panoval na osadě hostivické, a který byl svědkem při prodeji krčmy r. 1682 (viz krčma č. 1).

3. Viktorin Hrdlička od 1. března 1682 do konce roku 1683.

4. Rudolf Vojtěch Leopold Radnický ze Zhoře od 12. ledna 1684 do r. 1702, ač ještě do 12. května 1703 na Kladně žil. Týž hned při nastoupení fary matriky rozdělil, založiv pro Hostivici matriku zvláštní a ta se zde dosud nalézá. Tudiž nejstarší matrika zdejší sahá od r. 1689. Když pak r. **1697** Karel hrabě Breda koupil od hraběnky Millesimo Tachlovice, Hostivice a Červený Újezd, a k

*) Srov. i výše stranu 58. V té době kostel restaurován z ruiny, a r. 1662 ponejprv v něm konal po 45 letech službu Boží farář Tachlovický.

tomuto panství r. **1702** přikoupil od hraběte Josefa z Vrbna statek Litovický a dvůr v Horních Ptíčích – oddělil i faru hostivickou od kladenské a přivtělil ji ku své faře Tachlovické, při kteréž zůstala do r. 1734 (1733). Ovšem podivným způsobem se i v roce 1691 psal Pater Daniel Ouponišický, Ord. Cist., kurátem Tachlovickým i Hostivickým, viz str. 70. t. spisku! Ouponišický byl živ v Tachlovicích od r. 1691–1696.

e) Osada za farářů Tachlovických od roku 1702–1734.

Od r. 1696. byl duchovním správcem v Tachlovicích Jan Jindřich Teplický a ten r. 1702. musil si přibrati k obstarávání ještě faru Hostivickou a Svárovskou, a tak žil až do r. 1720. Po něm od 17. srpna 1720 do 5. června 1733 spravoval tyto osady Karel Christen, o kterém už bylo řečeno, že odkázal 58 zl. 58 kr. na zdejší první varhany.

f) Osada za vlastních farářů od r. 1734.

1. R. 1734 dne 22. dubna hostivická fara se obnovila. Obnovení to stalo se na vyjednávání patronky Anny Marie s konsistoří. Konsistoř ochotně svolila a listina o rozdělení tří obročí Tachlovic, Hostivic a Svárova do desk zemských do kvaternu barvy sluneční r. 1733. vložena byla. Tam dosud je. – První farář byl P. Norbert Jan N. Ignác Benedikt Kříž z Rosenfeldu, jehož znak v pečeti s červeným voskem se dosud v pamětní knize na prvním listě spatřuje. Týž pán, jak sám praví, nastoupil v dubnu 1734 faru svou a nemaje farní budovy, bydlel ve škole č. d. 7, a dne 30. května 1734 v neděli prosební (křížovou)

sloužil po prve mši sv. Za něho se opravil kostel, stavěla fara s hospodářským stavením, od něho založeny zahrady při farním domě a v louce pod farou; slovem od něho zaváděn pravý pořádek. Horlivost ta způsobila mu mnoho nepřátel, zvláště jakýsi p. Kundelík prý mu jámu kopal. Pročež, by do ní nepadl, raději r. 1739. faru opustil a kaplanství čili superiorát v Klatovech přijal, kde i zemřel.

Nová škola. Děti s učitelkou Emmou Kubešovou v r. 1908.

2. Po něm administroval faru P. Kašpar Kneisel, a poněvadž nový farář Jan Platzer r. 1739. zvolený a potvrzený dříve v Praze zemřel, než na faru dosedl, zastával p. Kneisel farní úřad dále.

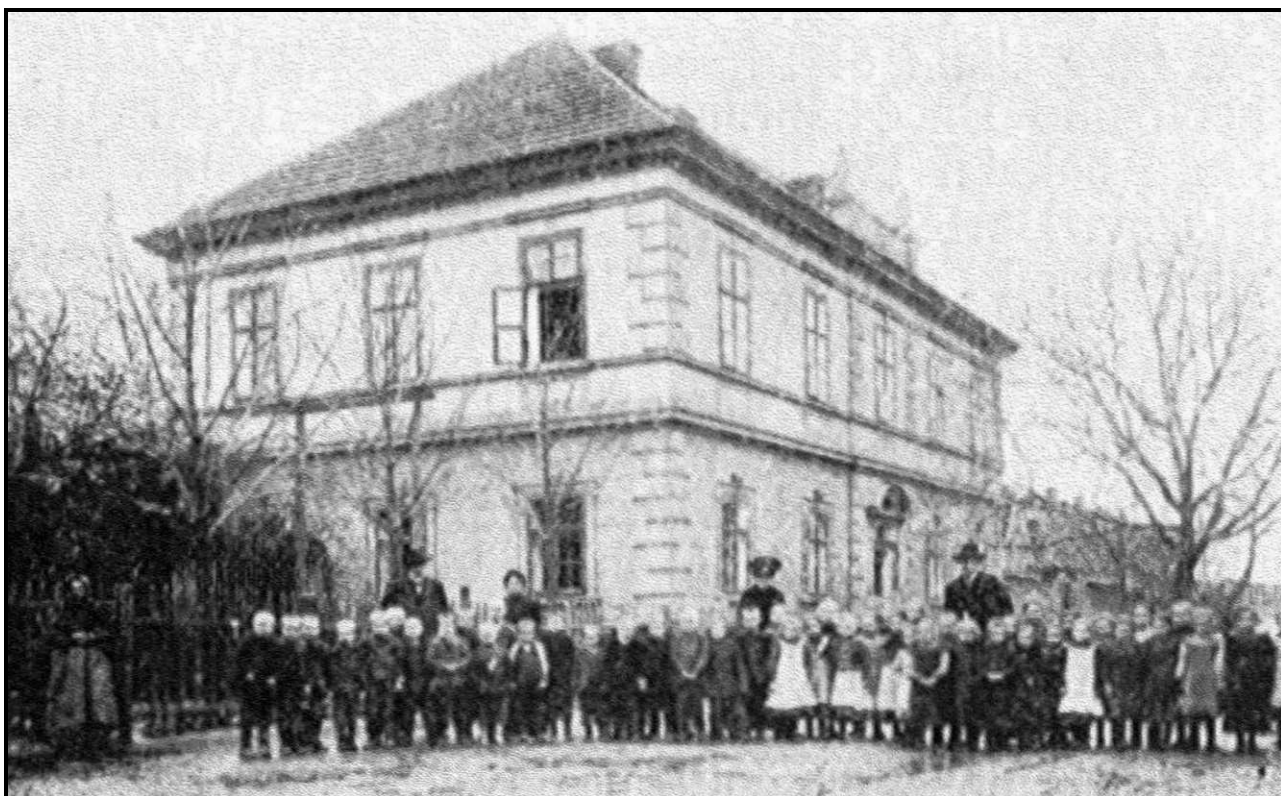
3. Na to asi v prosinci r. 1740 zvolen P. Antonín Prokvedl, rodem z Litoměřic, kněz prý výborný. Vyprosil sobě zastance čili kaplana, ač farnost na počet duší velmi skrovná býti musela. Od té doby

má hostivický farář tu povinnost vydržovati kaplana. Sám farář Prokvedl měl za svého 12letého pobytu zde dva (vl. tři) kaplany: prvního, jenž slul Krištof Forst a dnem 10. února 1742 nastoupil faru Svárovskou, a druhého v osobě p. Františka Platzera, rodem z Plzně, jenž se v máji r. 1753. dostal za faráře do Klomína, kterýžto statek Anna Marie vévodkyně toskánská dne 16. října 1726. od Karla Eugena Audrčského z Audrče byla koupila. Třetí kaplan byl Jan Juliš (= Julisch), dle pamětní knihy: *Artium Liberalium et Philosophiae Magister, Sanctae Theologiae Baccalaureus formatus* (= mistr filosofie a bakalář sv. theologie), kněz církevní z konviktu sv. Bartoloměje, rodilý z Blovic. – R. 1743. byla fara od Francouzů vydrancována.

4. Když r. 1753 P. farář Prokvedl do Tachlovic za faráře se dostal, nastoupil dne 29. března 1753 bývalý kaplan Lidický p. P. Jan Vojt. Metta faru Hostivickou. Týž začal úřadování tím, že dne 27. dubna 1755 sobě vyžádal misii, která prý nad míru účinkovala. Čtyři kněží z Tovaryšstva Ježíšova, totiž: P. Antonín Koniáš, Josef Kegler, Martin Křal a Filip Kulka pro množství posluchačů přinuceni byli pod širým nebem řečniti, postavivše sobě na lešení kazatelnu vedle zámku a panského špýcharu. Počet kommunikantů byl 2 742.

Obvyklý pomník, totiž sv. kříž missijní, byl dne 3. května postaven a posvěcen. P. farář Metta umět oceniti každou starobylou památku. Pročež opsal v kostele 8 náhrobních kamenů, jak je mohl čísti. Doplnil důkladně pamětní knihu farářem Křížem vedenou a vedl ji dále. Za něho byl kostel r. 1756. vybílen, hřbitov r. 1758. do lepšího pořádku uveden, a fara obdržela nová vrata. Dosti podrobně popsal postrach, jež nahnali Prušáci r. 1757. Hostivickým.

Dne 2. května téhož roku Fridrich, král pruský, postoupil různými cestami přes Bílou Horu ku Praze, aby ji oblehl. Tisíc pruských husarů s vytasenými palašemi podvečer k velikému strachu obyvatelstva hostivického se přihnalo; jsouce zvyklí kořistiti, vydrancovali zámek i dům farní. „Abych si je naklonil,“ píše Metta, „nabídl jsem jejich sluhům několik pěkných bochníků chleba se sýrem, natočil půl suda dobrého piva. Ale byli ještě hladovější. Nemohouce ode mne 12 zlatých vynutiti, hrozili opět a opět, že mne s sebou do tábora odvedou a skutečně se o to pokoušeli. Krutým rabováním postihli Hostivice, zvláště zámek a faru, po 10 dní: sýpku ve které bylo uloženo 1 300 měr překrásné pšenice, 1 500 měr žita a množství jiného obilí, i jímž stodola byla naplněna, vše vykradli. Ani farních oveček (= kolaturníků)

Škola v Jenči v r. 1909. V pozadí p. řídící Knoch, 2 slečny dcery a p. učitel Blažko.

neušetřili. Kromě drancování i Jana Zelenku na poli u Jenče probodli, na Břvech utáli jistěmu člověku 3 prsty, a krčmáře Litovického byli by jistě probodli, kdyby se byl, podpořen ochranou blahoslav. P. Marie, nebyl uhnul. 10 korců pšenice po dvakráte požali na farním poli hostivickém u rybníka, neboť ponejprv požata byvši, pro častější vydatnou vláhu opět vyrostla. Devět korců ječmene, zasetého „na Posvátným“, rovněž sežali. Tamže žito z pouhé svévole ušlapali, a prchající k Velvarům, ušlapali (nadělali) na polích hroznou širokou cestu (= mlat), takže věru skrovná, ba žalostná byla po tom žeň. Chrám několikrát musel jsem, jim otevřít, a oni tam po tlupách vrazivše, byli by vše vyloupili, kdyby jim důstojníci nebyli zabránili.“

Na to zmiňuje se (Metta) i o tuhé bitvě, svedené mezi Prusy a vojskem císařovny u Prahy od Žižkova k Počernicům. Po bitvě té přivezli do Hostivice raněné od pluku generála Fougeta (Fuže) a uložili je v pokojích v zámku; důstojníci a lékaři byli na faře. Zemřelí zde byli asi 300 kroků od hořejší krčmy pochováni; jména jejich nalézají se v matrice farní z r. 1757. Dne 18. června byla svedena šarvátka u Sobína, kde naši zvítězili. Téhož dne a roku konečně poraženo bylo vojsko pruské u Plaňan neb Křečchoře 1757 od rakouského generála Dauna a Nadasdi. Hostivičtí Prusové zdraví dne 21. června utekli na Velvary, a ty naši Chorvaté pronásledující se vši strany, pobili, nemocní pak jako zajatci odvezení jsou prozatím ke sv. Markytě. „Tak my, osvobození jsouce od nepřátel, o následující neděli hlasem velmi povýšeným, zpěvem radostným, zpívali jsme hymnus: „Tě Boha chválíme“, prosíce boží Slitování, abychom za šťastné vlády Marie Teresie těšili se

dlouholetému míru!“ napsal do pamětní knihy farář Metta. –

R. 1762 nahnali Prusové Hostivickým strachu znova. Přitrhli k Buštěhradu a k Hájků. Přijeli i do Unhoště. „Naloupivše mnoho kořisti, odešli směrem k Rakovníku,“ píše farář Metta.

U Metty byl 12 let kaplanem P. J. Grim, a rovněž u něho kaplanoval P. Karel Ström, jenž později do Lidic za kaplana a 1773 za faráře na Svárov se dostal. R. téhož po 20leté působnosti zde stal se Metta farářem v Kácově, a

Chlapci Jenčtí v roce 1911 zachyceni na cestě ze školy před obecní váhou.

5. zde po něm nastoupil Jan Grim. Týž byl rodem z Malešova, svaté theologie bakalář, kdysi alumnus v konviktě Sv. Bartoloměje nejvznešenější císařovny Anny; ten byl před tím 5 let a 7 měsíců farářem ve Svárově.

Za něho r. 1778 vypukla válka Marie Teresie s Fridrichem pruským ve sporu o dědictví bavorské. Dějištěm války byla zase naše vlast. Právě roku 1777. 29. prosince došla do Hostivic zpráva, že zemřel kníže Maxmilian Josef, vévoda a volič (= kurfirst) obojího Bavorska a hořejší Falce, patron zdejšího obročí, a to bez potomstva. Dědicem jeho stal se Karel August, vévoda ze Zweibrückenu. A protože tento vévoda odepřel úmluvě rakousko-bavorské uznání, vzplanula válka, zvaná též bramborová. Prus u Náchoda vtrhl do Čech; když pak byl ve středních Čechách, tu často vojsko císařské (jak vypravuje farář Grim), táhlo skrze Hostivice, násilím chtěli si důstojníci vynutiti byt ve faře, a proto k vyvarování násilností byl jsem nucen kněze vojenského přijmouti.

Rok na to v sobotu před nedělí smrtelnou přivezeno bylo do zámku hostivického na 24 vozech z Tuchoměřic množství císařských vojáků nemocných a ve dnech následujících zase jiní přiváženi byli, takže jimi zámek byl naplněn a tak se stal nemocnicí. Sotva přišli, hned dva oficiři a dva lékaři vešli do fary a mně přinesli nemocné k zaopatření. A když mé omluvy nic neprospívaly, ano když i o plukovníka z Buštěhradu jsem dostal znova zprávu onu, abych nemocné zaopatřil, odebral jsem se do Prahy k důstoj. Pánu Krammerovi, nově ustanovenému superioru polních kaplanů, a od něho jakožto ve filosofii spolužáka jsem toho dosáhl, že poslal do Hostivic kněze Václava Köpperta za příčinou zaopatřování nemocných ve špitále. Zároveň, jsa v Praze, došel jsem si k panu kancléři Stöberovi, prose o dovolení, abych směl určití jisté místo k pochování zemřelých vojáků a je vysvětití. I vyhlédl jsem pro ně místo řečené „u dubu“. (Nyní na východní stranu od

c. k. zbrojního skladiště!) Ten špitál zůstat v Hostivících do měsíce května.

Jmenovaný Grim zde farářoval až do r. 1779. a přešel pak do Tachlovic, kde 10. srpna 1798 zemřel.

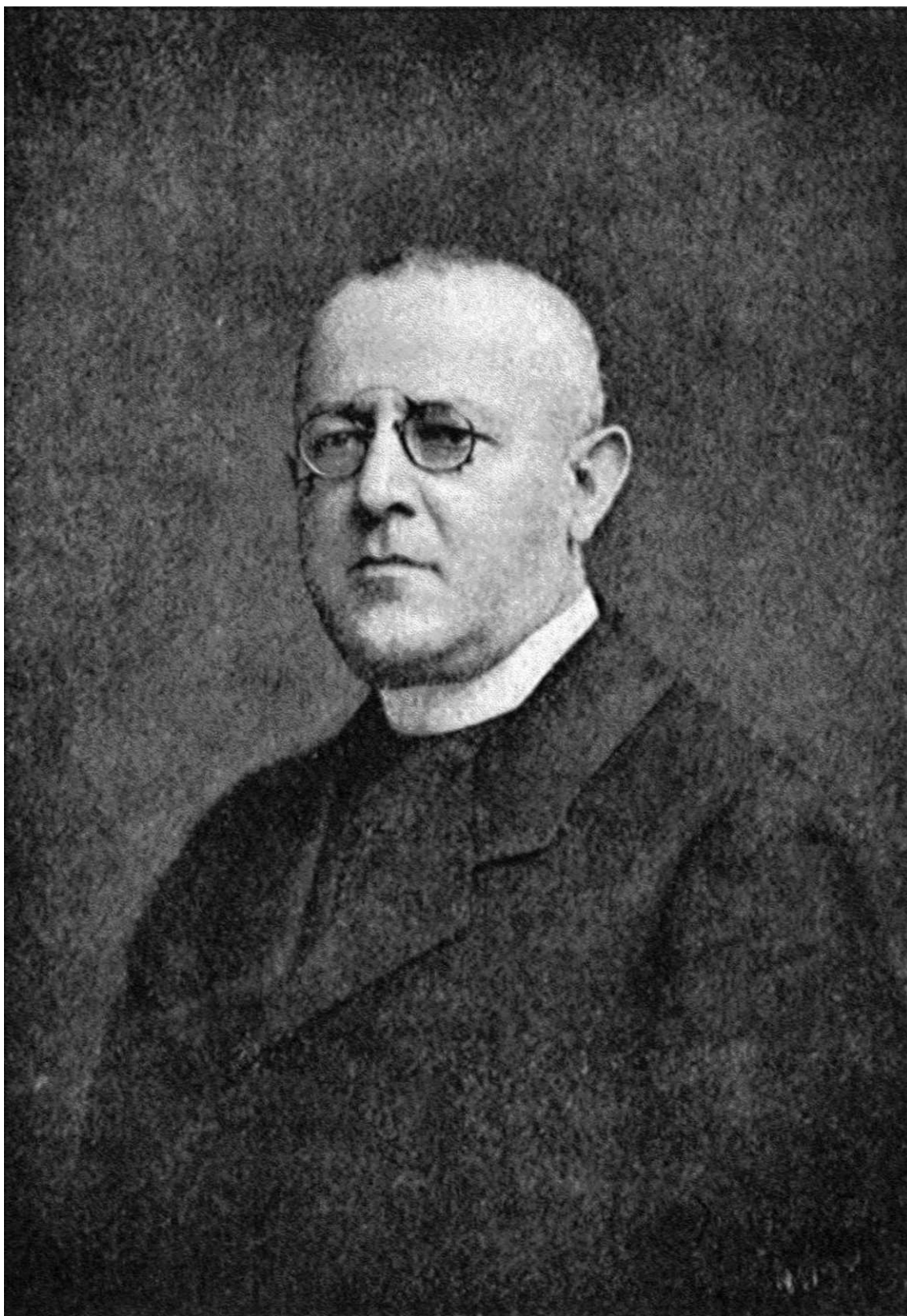
6. Faru hostivickou na to administroval P. Tomáš Veininger, kaplan, až přišel nový farář P. Karel Veis r. 1779., pravý to otec chrámu Páně. Roucha mešní od něho zjednaná a darovaná upotřebovala se do nedávna i o velkých slavnostech. Zemřel zde r. 1812, maje u sebe za kaplana P. Antonína Heritesa.

Dívky Jenčské r. 1911 na návsi překvapeny potulným amateurem.

7. Nyní nastoupil P. Josef Foyta, jenž zde toliko 3 leta pobyl a r. 1814 do Tachlovic se dostal (kde zemřel Fr. Kratochvíl r. 1814), kde také r. 1850. zemřel. – Administraci zde ujal vel. p. Antonín Habal.

8. Ještě roku 1815. 20. dubna nastoupil P. Jan Bezděka před tím kurát ve Kbele u Klatov a pozdr-

Nynější správce fary Hostivické, dp. Jan Novotný.

žev se tu jen 2 leta, postoupil r. 1817. své místo P. Pavlu Haasovi. Sám se dostal do Lidic. Administraci tu zastával P. Josef Veselý.

9. P. farář Haas tu žil od r. 1817 do 4. listopadu 1850, načež nastoupil faru Tachlovickou. Administraci konal P. Josef Procházka a rok na to, 1851 uvítal za faráře

10. P. Jiřího Rohlenu, který ze Zeměch se přistěhoval a dne 21. listopadu 1876 zemřel, pracovav zde čtvrt století. Od té doby až do 9. června administroval Ferd. Čejka.

11. Po Rohlenovi zaujal místo dne 9. června 1877 dp. Václav Číška. Za něho konány missie r. 1884 se zdarem a rok na to 1885 renovace. Dnem 12. ledna 1888 vypsány Hostivice, an dp. Číška dobrovolně odebral se na odpočinek. Dnem 30. března 1888 již presentován na faru Hostivickou

12. dp. Josef Sirůček, dosavadní farář Lidický, který do Hostivic dne 24. května 1888 zavítal, radostně jsa od osady vítán, ježto pověst co nejchvalnější jej sem předcházela. Jako v Lidicích, tak i v Hostivici osvědčil se co dobrý, láskyplný otec chudiny. V duchovní správě zažil 2 epidemie cholery. Byl činným ve včelařství, štěpařství a pěstování růží. Vyznamenán byl hodností čestného kníže. arcibisk. konsist. rady a od Jeho Veličenstva r. 1906 zlatým záslužným křížem s korunou. R. 1908. odebral se na odpočinek v Liboci, tam slavil své 80leté narozeniny a tam též r. 1909 zemřel.

Po něm (po krátké administraci Josefa Ptáčka) následoval r. 1909 dp. Jan Novotný. Za něho konány missie r. 1911 od otců Redemptoristův.

D) ZPRÁVY O ŠKOLE ZDEJŠÍ A JENČSKÉ.

Především sluší podotknouti, že na tom místě, kde nyní stará hostivická škola stojí, nebývalo do r. 1791. než prázdná návěs. Škola starší bývala v čísle domu sedmém. Na otázky, kdo školu Hostivickou založil, kdy a čím ji obmyslil, těžko odpověděti. Dle obdoby soudíce, řekneme, že vyšla z lůna církve, a že bývala školou farní*) hned za dob „pod obojí“ též. Jak jsme v tomto spisku na straně 96. se zmínili, praví zmíněná kniha zádušní z roku 1662: „Fara je... všecka zbořena, škola též zbořena, jen místo, kde stála, zůstává.“ Z toho vidno, že r. 1631. při vpádu Sasů vzala úplnou pohromu.

Škola novější po válce 30leté v čísle 7. povstala po obnovení katolického náboženství asi na konci 17. století³⁶ přičiněním farářů kladenských a pánů Žďárských ze Žďáru.

Každým pádem byla tu v tomto nejnovějším čase škola dříve než fara, ježto prvofarář p. Norbert Kříž bezmála dvě leta ve škole s p. učitelem zároveň bydlel, než se mu farní budova (1734–1736) vystavěla. Tato školní budova, patrně malá, stála v místě nynějšího čísla 7.

*) Že však r. 1380 sotva stála, vysvítá z toho, že arcijáhen Pavel z Janovic našel školu v Unhošti, ne však zde.

³⁶ Školu čp. 7 nechala postavit Anna Marie Toskánská r. 1734

Škola na nynějším místě v č. 59. počala se stavěti r. **1791**, načež se 27. ledna 1792 stará škola č. 7. prodala s tou podmínkou, že nový vlastník Jan Neuman tak dlouho musí tam p. učitele ponechat až týž by se mohl do nové přestěhovati.

Smíchovský fotograf zachytil na desku ministranty z r. 1911.

Původně byla stavěna pro děti ze všech přifařených obcí, a teprv když v letech 1828–30 nedostačovala, ucházela se obec Velko-Jenečská o vlastní

školu, která jí listinou zřizovací, danou teprv dne 1. července 1842, a guberniálním dekretem*) ze dne 30. máje 1844 č. 29 954 sice povolena byla, ale vskutku už roku 1838 posvěcena byla.

Od r. 1791 do roku 1837. stávala dle všech známek farní škola („Pfarrschule“) asi v těch místech, kde teď číslo 59. má dvoreček, nedaleko ode zdi hřbitovní. Zed' hřbitova starého asi nespadala v jedno s nynější zdí, stavěnou od kteréhosi stavitele císařského.***) Byl to bezpochyby domeček, či chalupa jednoduchá, jenom přízemní. To vysvítá hlavně z popisu neúplného, který k roku 1837. zapsal farář Haas. Praví: „18. listopadu 1837. Po více konaných konferencích a komisích v příčině vyhledání stavebního místa určil pan dvorní rada P. T. Václav Wunsch, tehdejší vrchní hejtman, k tomu místo při kostelním můstku (patrně při nynějším můstku přes Jenčský potok) u potoční strouhy naproti staré škole.“ Snad tedy kusu oné chalupy, totiž základů, bylo v r. 1837 použito pro stavbu, rozšířenou o 1 poschodí. Neboť se v pamětní knize mluví o tom, že nevhodnost místa byla zvláště viditelná, když základy byly odkryty.***) Celá úplná přestavba dokončena byla teprve v měsíci listopadu roku 1838.

Už tehdy – to je zajímavé – o ní p. farář Haas napsal: „Fronta (průčelí) a vnějšek dopadl krásně; ale ve vnitřním rozdělení zbývá mnoho ještě si přát, zvláště účelnost a ohnivzdornost; též učitel se svou

*) Viz pamětní kniha III., str. 54.

**) Původní hřbitov před rokem 1838. sahal až k faře a k samé škole, roku však 1838. byl o nějaký čtvereční sáh zkrácen. (Srov. Popis kostela podrobný!)

***) Ježto jmenovaný vrchní hejtman Wunsch chtěl jakoby schválně obrátit zadní část budovy se záchody směrem ke kostelu (aby to farníci čichali!), povstal z toho zajímavý spor, který se skončil vítězstvím farářovým!

rodinou a domácností jest špatně obmyšlen, a přec stála ta stavba tolik peněz!!“*)

R. 1879. vyvýšena tato budova o 2. patro, a to zase, jako dříve nákladem milostivého patrona.

Až do r. 1871 byla zdejší škola dvoutrídni; teprv počátkem školní roku 1871–2 rozšířena byla o třetí třídu. Čtvrtá třída otevřena až v únoru r. 1877. a pátá dnem 1. ledna 1887. Tak zůstala věc až do r. 1906. Toho roku postavena nákladem místní školní rady nynější nádherná nová budova dle zákonů nových (z r. 1868 nn.) u cesty směrem k Sobíně, a ta dne 16. září 1906 od k. arc. sekretáře Augustina Krčmáře, faráře ze Stodůlek, posvěcena a svému účelu odevzdána, takže hned se v ní začalo učit, a ježto žactva přibýlo, utvořeny při třídě IV. a V. třídy pobočné, takže bylo 7 tříd (5+2).

Konečně v březnu r. 1914 rozděleny i třídy druhá a třetí v pobočky, takže t. roku je 9 tříd (5+4 paralelky).

Z učitelů, kteří zde sloužili,**) uvedeme jen pány nejnovější:

Řídícím učitelem od r. 1. září 1877 až 30. září 1898 byl zde František Mejtský, učitelem František Pelz od 1. září 1883 do r. 1911, Alois Saifrt od 1. listopadu 1897 až dosud. Roku 1898 1. října ustanoven řídícím učitelem František Krottil z Hořelice. Zemřel zde dne 12. června 1902.

Od r. 1903 11. ledna působí jako řídící učitel pan Jan Suchoradský, bývalý správce školy v Chýňavě.

*) Co vlastně stála stavba, se nedovídáme. Jen to je jisto, že byla provedena nákladem kostelního patrona P. T. velkovévody toskánského.

***) Viz Černý, Javůrek, Melichar: Dějiny školství okresu Kladensk. 1898, str. 143.³⁷

(Nastoupil 1. března 1903, narozen 16. dubna 1852 v Podbabě.) – Jména ostatních pánů, zde v r. 1914. působících, jsou: Fr. Pechlát, Vc. Počkay, Ant. Uhlík, Al. Saifrt, Eleonora Šestáková, Hermina Skydánková, Rž. Peřinová., Hel. Tittelbachová, výpom. Josefa Hrušková.

Jenčské dívky před obecní vahou, jdouce ze školy.

O zavedení vyučování jazyku německému na škole zdejší teprv se jedná. (Kdežto na př. v Čakovících u Prahy zavedeno už ve šk. roce 1895–6)

Ženským ručním pracím vyučuje industr. učitelka Jaroslava Pelzová.

Škola ve Velkém Jenči.

Dle farní pamětní knihy Hostivické bylo v zásadě povoleno odškolení Jenče listinou zřizovací,

danou dne 1. července 1842 a schváleno vys. guberniálním vynesením ze dne 30. máje 1844 č. 29 954.*)

Ovšem školní budova prvá (ne nová, t. j. druhá, jak praví Melichar!) vystavěna byla už r. 1838 od p. t. patrona velkovévody toskánského, a občané dali potahy, ale zvláštní je to, že – jak výslovně dí farní kniha – stalo se to beze svolení c. k. gubernia. A teprve po vystavění jejím se jednalo o zajištění platu učitelovi a zajištění vyučování náboženského.

V této budově byla až do roku 1882 jednotřídka, a když 1. lednem téhož roku otevřena třída druhá, vyučováno v čísle 20.

R. 1885. dokončena byla přístavba školy nákladem 5 830 zl. a dne 25. září školní budova znova vysvěcena. Dne 1. září 1888 byla škola rozšířena o třídu třetí.

Pořad učitelů uvádí Černý, Javůrek, Melichar, 1. c. str. 150.

Od 1. listopadu 1895 do 31. srpna 1896 tam působil též p. Frant. Pechlát. Řídícím učitelem od 1. ledna r. 1876 do r. 1909 byl Josef Kmoch. Po něm nastoupil p. Norbert Vorlíček, správce školy v Chýni, a učí dosud. Jména pánů podřízených správě v r. 1914 a 1915 jsou: Jos. Blažko, Jar. Sirotek.

E) KOMMUNIKAČNÍ PROSTŘEDKY.

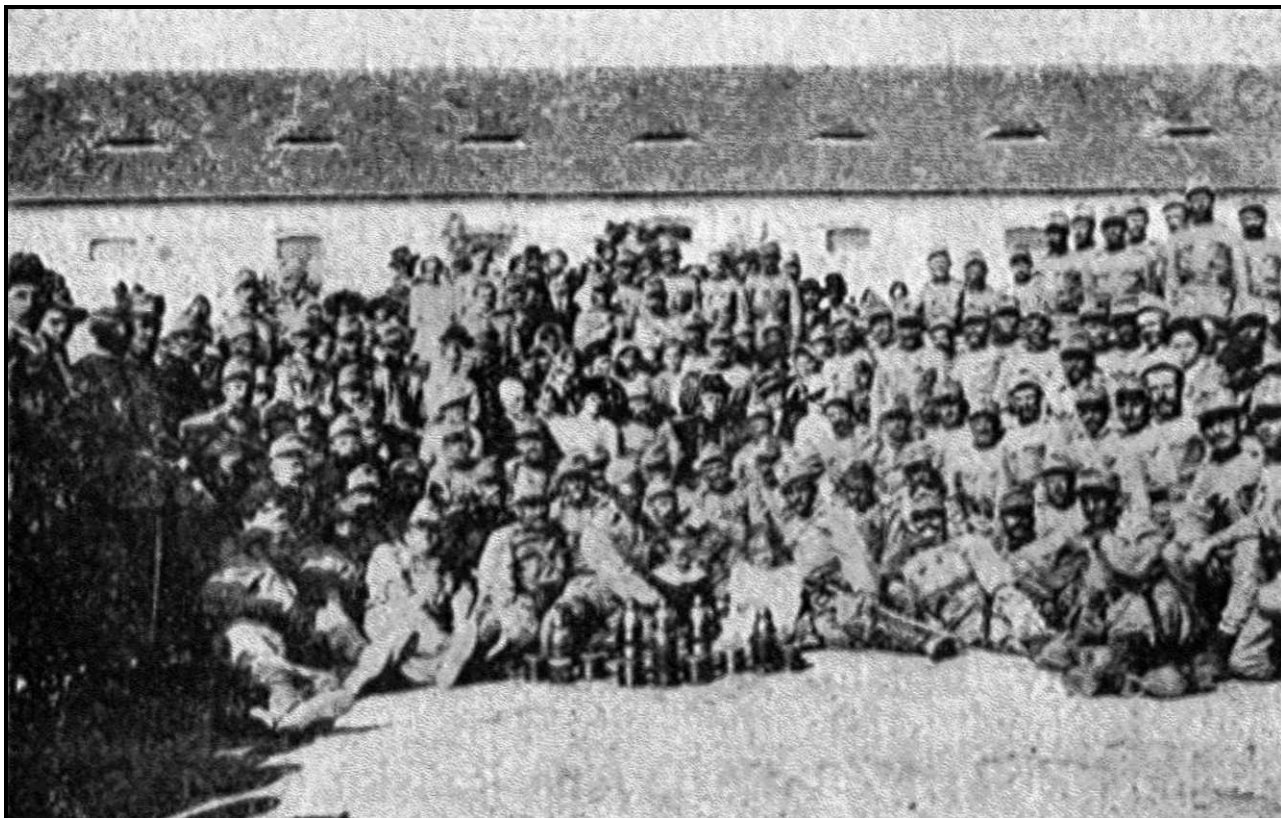
Okresem unhoštským vedou silnice státní i okresní. Celkem jest na Unhoštsku asi 156,68 km

*) Tak to má paměť. kn., str. 54 a nevím, odkud vlastně svůj rok 1833 čerpal Melichar.

státních i okresních silnic, na 1 km² připadá 653,65 m (v Čechách r. 1889 na 1 km² pouze 487 m). Ale jediný nedostatek se zde vyskytuje, totiž nedostatek silnic výtečně válcovaných.

R. 1860 bylo v celém hejtmanství kladenském 74,433 km okresních silnic, r. 1894 je jich 186 km!

Srovnejme! Na okrese říčanském v r. 1865 bylo celkem přes **20** km okres. silnic. V roce 1912. již **205,630** km. Co se tkne poměru množství silnic k velikosti okresu, je říčanský okres z venkovských okresů v Čechách první.

Dělostřelci divise houfnicové dávají se v Litovicích fotografovati po polní mši na památku pro rodiny v r. 1914.

Co se tkne drah železných, může se hejtmanství kladenské i okres unhošťský honositi, že jím probíhala druhá trať železniční v Čechách vystavěná, a to od Prahy přes Hostivice k Rozdělovu. Byla to

koňská dráha z Brusky do Výhybky, soukromou společností akciovou v délce 25 km (k dopravě dříví) vystavěná, po níž 21. března 1830 počalo se jezdit. Dráha tato prodloužena v délce 26,6 km do Lán do 25. října t. r.

Avšak již po roce provoz přestal pro nesjízdnost trati a společnost ocitla se o rok později v úpadku, který skončen v říjnu 1834 tím, že dráhu i privilegium koupil Karel Egon kníže z Fürstenberka. Tento uzavřel s pražským dřevařem Schimmanem smlouvu, dle níž Schimman svým nákladem trať učiní sjízdnou a prodlouží ji až do Pině,*) kníže pak dodá po 20 let ročně 16–20 tisíc sáhů dříví k dopravě po dráze a po odevzdání dráhy nahradí veškeré útraty stavební. Dne 14. října 1837 zahájen provoz po nově upravené a prodloužené trati.**)

Když těžení uhlí vzrůstalo, založena r. 1852. „Buštěhradská železniční společnost akciová“ (r. 1855 privilegovaná) a ta 5. listopadu 1855 zahájila provoz na trati Staré Kladno-Kralupy v délce 20,5 km a zároveň užívala trati vystavěné dráhy Nučické ke spojení Starého Kladna s Výhybkou (nyní stanice: Kladno). Roku 1863 přestavěna koňská dráha z Výhybky do Brusky a r. 1868 z Výhybka dále na západ v dráhu parní.

R. 1874 vystavěna trať Výhybka-Dubí, čímž spojení po dráze Nučické přestalo. K této síti přibyla ještě v r. 1870 trať Hostivice-Smíchov.

Stanice dráhy Buštěhradské byly: Hostivice, Jenč, Kladno (dříve Vejhybka); směrem ke

*) Pině = myslivna v lesích křivoklátských.

***) Viz dílko: Popis hejtmanství Kladenského, Škorpil, Kladno, 1895.³⁸

Kralupům: Nové Kladno, Dubí, Buštěhrad a Brandýsek. Ze stanic vedla čttná křídla k dolům.

Duchovenstvo Františkánské v Hájku.

Dráha Pražsko-Duchcovská, nyní státní, vystavěna byla r. 1872–1877.

F) STRUČNÉ DĚJINY PŘIFAŘENÝCH OBCÍ.

1. Hostivice.

Ves leží nad „strouhou“, nyní „potokem“ Jenečským, 340 m nad hladinou moře Jaderského, 2½ hodiny východně od Kladna, má 163 domy (13 čísel v Jenečku), 1 586 obyvatel. Pošta, železniční stanice a v ní telegrafní, v místě, s farním chrámem a školou, nyní 5třídní se 4 pobočkami. Dvůr Jeho Veličenstva se zámkem a bývalou kaplí, cihelna panská, četnická stanice, jeden parní a jeden vodní mlýn, lomy opukové a pískovny. Samoty: Peterkův mlýn a c. k. vojenská prachárna. Dějiny osady již podány.

2. Sobín.

Má asi 13 domů, 141 obyvatelů, pošta, telegraf i stanice Hostivice, železniční stanice též Litovice na státní dráze, samota: Sobínka, hostinec. Sobín náležel za starodávna klášteru plaskému.*) Brzy po Premonstrátech uvedeni byli do Čech ve 12. století i Cisterciáci, od sv. Roberta založení. Jedním z prvních jejich klášterů byl i klášter v Plasích, založený

*) Emler, Reg. Boh. II. 627: „villam dictam Sohegen, sitam inter villam Lutovitz et villam dicrem Kaym“.

r. 1146. (Plasy, Plasz, polit. i soudní okres Dolní Kralovice.) Klášter ten Sobín 1288 postoupil měšťanu pražskému Rudlinovi Holému a jeho manželce na čas jich života, začež manželé tito odkázali klášteru dům svůj na Starém městě pražském blíž kostela sv. Jiljí. V Sobíně býval také svobodný dvůr, který jeptišky kláštera sv. Kateřiny postoupily Jindřichu Seidlovi směnou za zboží jeho v Běchovicích*) (r. 1380). Ve 14. století byla ves nadáním kapitoly u Sv. Vít, v 15. století náležela Zikmundovi Chrtovi ze Rtina, ku konci 16. stol. Žďárským a při dělení r. 1688 připadla k dílu Litovickému.

Professor z vinohradské realné školy Hromádko fotografuje družičky z červnového procesí.

*) Uvádí Holub, op. c. 118.

3. Litovice.

Ves nad potokem Litovickým, asi 53 domy; fara, škola, pošta Hostivice. Železniční stanice buď Hostivice neb Litovice. Dvůr s tvrzí a myslivna Jeho Veličenstva. Dříve sluly Letovice.³⁹ Připomínají se r. 1213, kdy na tvrzi seděl Bořita z Letovic. R. 1372 koupil je Jan Očko z Vlašimi, arcibiskup pražský, a r. 1390 postoupil je svým bratřím. Ke konci 14. a 15. století znám Bořivoj a Zachar z Letovic, r. 1421 náležely Janu ze Svinař a Letovic. V 16. stol. dostaly se v majetek Chrta a jeho synů, r. 1559 Abdonu Šlikovi, od něhož je koupil Šebestián Prunar, měšťan Starého města pražského. Po něm dědil syn Jarolím a vnuk Jindřich. Když se tento utopil r. 1618, ujala se statku matka, provdaná za Jana Kutnauera ze Sonnensteyna. Týž 21. června 1621 pro vzpouru pověšen při popravě na Staroměstském náměstí na trám, statek konfiskován a roku 1631 prodán Křištofu Šimonovi, svobodnému pánu z Thunu, nejvyššímu hofmistru Ferdinanda III. Od něho koupil Litovice František Adam Eusebius ze Žďáru. Při dělení r. 1688 díl Litovický, k němuž náležely osady: Břve, Jenč V. a M., Horní Ptíče, Sobín, Řebeč a Stelčoves, připadl Anně Kateřině hraběnce z Magni. Syn její Josef Antonín prodal celý díl ten r. 1702 Josefovi hraběti z Vrbna a tento téhož roku Karlu Jáchymu Bredovi a tento díl ten připojil k panství Tachlovickému. Tvrz, r. 1662 opravená, stojí dodnes a zřízena v ní sýpka a kancelář. Z rybníku Gala (lid říká: Kala, v nynější bažantnici) počíná královský vodovod Pražského hradu. Voda odtud vede se zvláštním potokem a pak příkopem k Liboci, ke Střešovicům do vodojemu, z něhož přichází do podzemního vodojemu, zvaného vodní zámek. Z tohoto vede se po rourách dále k zámku.

130

³⁹ Záměna Litovic s moravskými Letovicemi je historickým omylem. Z tohoto důvodu k „naším“ Litovicím nepatří údaj o Bořitovi z Letovic, naopak chybí celý významný rod Dražiců

4. Břve.

Ves 350 m nad hladinou mořskou, blíže rybníka „Břveského“, asi 26 domů, asi 300 obyv., železniční a telegrafní stanice Litovice, pošta, též dráha: Hostivice, cihelna, z tvrze zbývá jednoduchý „ovčín“. Ves s tvrzí a poplužním dvorem náležela v 15. stol. rodině Rokycanských z Prahy, z nichž se jmenuje r. 1418 František a jeho synovec Jan. Tomuto 1421 zabrána Pražany. Vdova po něm, Anna ze Břve, obdržela vše zpět a r. 1448 provdala se za Oldřicha rytíře z Medkova, purkrabí pražského. R. 1554 patřily Břve Zikmundovi Chrtovi ze Rtina, za něhož tvrz zpusťla. V 17. století náležely Žďárským a při dělení 1688 připadly s pustým už dvorem k dílu Litovickému. (Viz Litovice!)

5. Jenč Velký.

Ves, 368 m nad hladinou moře, 110 domů, 1 024 obyvatelů, fara Hostivice, pošta, železn., stanice i telegrafní na nádraží v místě, dvůr, strojní pivovar (2 várky denně, tuším po 60 hl),*) parní mlýn a cihelna Jeho Veličenstva; lom na štěrk ve „skalce“.

Samota Černý Koníček (vl. hospoda se znakem černého koně v tak zvaném Dolíku). Před lety tam bývala i zastávka dráhy.

Ve vsi bylo několik dvorů a dvě tvrze. R. 1250 měl zde dvůr klášter Kladrubský; r. 1253 řád Křižovníků dostal dvůr od Václava I. krále. Pak měli tu za Přemysla Otakara II. měšťané z Malé Strany dvory. Karel IV. daroval koupí zde získaný dvůr klášteru na Slovanech, který roku 1409 Kašpar Čotr, konšel Starého města pražského, směnou získal.

*) Ve Vel. Popovicích 5 várek denně, ročně 90 000 hl.

(Srov. přehled majitelů velkostatku.) Ve válkách husitských seděl na tvrzi v Jenči Prokop z Rakovníka, měšťan Starého města pražského. R. 1436 zapsán (ač náležel buď řečenému Masákovi neb klášteru na Slovanech) od Sigmunda jeden dvůr Vaňkovi Zelenému z Rakových. R. 1460 měl tu dvůr s tvrzí Theodor Rejchl z Rejchu a po něm Johanna ze Skuhrova. V polovici 16. stol. náležel Vilému Chlumčanskému z Přestavlk, který jej 1553 prodal Volfovi z Vřesovic. Jiný dvůr měl v polovici 15. stol. Hašek z Jenče, po něm syn Leonard. Dále náležel v polovici 16. stol. Šebestiánu Planskému ze Seeberga a od něho r. 1567 koupil jej Volf Vřesovic, čímž vše sloučil. Dcery tohoto prodaly vše Janovi Vchynskému ze Vchynic a tento Gotthardu Floriánu Žďárskému. Při dělení r. 1688 dán k dílu Litovickému. (Viz Litovice!)

6. Jenč Malý čili Jeneček.

Ves 350 m nad hladinou moř., asi 30 domů, 350 obyv., rozdělena berní správou tak, že 13 čísel asi se 180 obyv. náleží do Hostivic, ostatní do politické obce Litovice. Fara 10 minut vzdálena, škola, želez. stanice i telegraf. v Hostivicích. Počátkem 14. stol. náležela ves tato špitálu sv. Lazara u Prahy. Směnou dostala se r. 1363. Karlu IV. Počátkem 16. stol. byl majetníkem Ludvík Bezdružický z Kolovrat, načež podobně jako Hostivice dostal se Žďárským a při dělení r. 1688 připadl k dílu Litovickému.

7. Neidek, Hradiště, Valov.

Neidek, dvůr, stával kdesi jižně od Hostivic. R. 1325 náležel Mikuláši Bavorovi, měšťanu Praž-

skému, r. 1548 Ludvíkovi Bezdrůžickému z Kolovrat, ten r. 1563. prodal jej Evě ze Žampachu. Tehdy byl již pustý a dnes nevíme ani, kde stál.

Hradiště (Hradisko), ves s tvrzí a poplužním dvorem, stávala tam, kde nyní Peterkův mlýn. Náležela komoře královské. Měnila často majitele, až roku 1548 měl ves Ludvík Bezdrůžický z Kolovrat; synové jeho Abdon a Zdislav r. 1560. zastavili pro dluhy pustou již tuto ves a r. 1563. prodali Evě ze Žampachu. Syn této prodal Hradiště Žďárským. Ze vsi zbyl pouze mlýn. R. 1660, zdá se, že část vsi Hradiště ještě stála. – (Viz pokračování dějin kostela!)

Konečně k farnosti Hostivické patřival i Valov, ves nyní zaniklá, i Valev zvaná; stávala severozápadně od Hostivic, směrem k Dobrovici, kde „na Valovských“ se říká. Před r. 1252. náležela část Kunrátovi, příjmím Kejklíři, který ji rok později prodal řádu Křižovníků s červenou hvězdou. Okolo pol. 14. stol. byl držitelem Heřman Vestfál, měšťan Starého města pražského. Od něho ji roku 1347. koupil Karel IV. a daroval klášteru na Slovanech. Též arcibiskup pražský měl tu dvůr, kterým r. 1357 nadal špitál pro nemocné a sestárlé duchovní na Hradčanech. Po válkách husitských nečiní se o Valově v historii zmínka. Dle anonymního rukopisu zašla po r. 1560.

G) JINÁ PAMĚTIHODNÁ MÍSTA, SOCHY A JINÉ.

Především něco o zámku zdejší. (Popis jeho viz v díle: Soupis památek etc. Napsal Zdeněk Wirth. V Praze, 1907.⁴⁰) Ale dovolujeme si upozorniti na tyto chyby o zámku: Str. 48. Pamět. kniha hostivická druhá sahá od r. 1773. (ne 1774!) Str. 51. V síni zámku na fresce: ne vpravo kněz Dom. (snad Dominikán?), nýbrž onen kněz na Bílé Hoře byl: Karmelitán, a Santa Maria. A do třetice: str. 57. obraz 45: Sousoší sv. Trojice, název nevhodný!) Původní krásnou výzdobu zachoval si zámek ve velké síni, bývalém mázhauze a v sále v prvním patře. Mezi jiným znázorněna i bitva na Bílé Hoře al fresco.

V 17. stol., praví se, že v Hostivicích stály dva svobodné dvory, totiž Rumpalovský a Chrzovský, a při tomto Chrzovském byla tvrz znova vystavěna. Z toho se dá souditi, že tvrz Hostivická při dvoře Chrzovském byla ve válce 30leté tak pobořena, že někdy po roce 1662 od základů znova vystavěna byla. Nová tato tvrz stála asi 50 let, až do roku 1734. Tehdy nová majitelka panství Tachlovického Anna Marie Toskánská dala ji zbořiti a zbudovala na místě tom nový zámek.⁴¹ O několik let později přistavěna k zámku kaple, která byla r. 1756 dne 8. listopadu, jak vypravuje pamětní kniha (I., str. 9) posvěcena od Jana Adama Svobody,

⁴⁰ Svazek č. 4 této řady Pramenů k hostivické historii

⁴¹ Anna Marie Toskánská přestavěla jednopatrový zámek vybudovaný hraběnkou Caretto-Millesimovou

kurátora Zlonického a vikáře rakovnického traktu, a ten první tam sloužil mši sv. a též jiných 5 kněží sousedních v přítomnosti Filipa Zbyňka z Wünklerů, plenipotentiaře „Nejjasnějšího Vévody obojího Bavorska“. – Kaple ta je barokní, kryta prejzovou kopulí. V pamětní knize po rukopisu faráře Metty k roku 1817. stojí cizí rukou připsáno: „Před mým příchodem odvolatelně proměněna v sušírnu! Za administrace Josefa Veselého, nyní kuráta Zvoleněvského.“

Nyní však od r. 1817. trvá tato kaple ve zpuštěném stavu. Vícekrát se nevzkřísila. Okna nyní zazděna i pravoúhlý vchod ze vsi. Přístup nyní jen ze zámku a jinak slouží za sklad uhlí. V 1. patře zámku vchod do oratoria kaple.

K bývalé tvrzi patřily mimo dvůr Chrzovský o dvou poplužích*) ještě dvě krčmy; srovnej výše „krčma hořejší“!

Sochy a kříže ve farní osadě.

1. Uprostřed návsi stojí z žehrovského pískovce tesaný sloup mariánský nebo „morový“ zvaný (též nevhodně: Svaté Trojice), asi 9 m vysoký. Vystavěn byl vlastně v sadech nákladem kněžny Anny Marie Toskánské asi r. 1734. Stavěti podobné sloupy bylo tehda v oblibě. Vzpomeneme-li si, že velkovévodkyně pocházela ze Zákup a že v Zákupech je sloup podobného rázu před klášterem na náměstí a jmenuje se „socha sv. Trojice“ – a že v téže skoro době (1713) před chrámem sv. Mikuláše v Praze byl

*) Popluží, stč. míra polní, tolik prostoru, kolik jedno spřežení jedním pluhem zorati mohlo. Větší než záhon a menší než lán. (1 lán 12 kop záhonů.)

těž postaven sloup sv. Trojice na památku moru – můžeme s pravděpodobností tušiti, že sloup hostivický od lidu zván byl dle pražského morový neb trojický, zvláště, když skutečně za vlády císaře Leopolda I. (1657–1705) strašlivý mor v Čechách vypukl. Název „mariánský“ sloup bylo by lze odůvodniti jen tím, že na jeho vrcholu nalézá se na jedné straně nápodoba obrazu mariánského bělohorského v reliefu a na druhé obraz kněžny Toskánské se sepjatýma rukama, na způsob orantky starokřesťanské.⁴²

Jinak však odvozovati sloup ten a jméno mu dávatí „mariánský“ dle „Marie Vítězné“ a říkati, že po bitvě bělohorské dědici emigrantův nutili lid k úctě „Marie Vítězné“, jak to činí nepřímou Al. Dlabač (Ve Výtvarníku, I 40), a najisto tak tvrditi, kde scházejí prameny, zdá se nám příliš odvážné. Spíše asi ten sloup, jako v Praze, měl býti úpěnlivým zvolavníkem k nebesům o ochranu před morem a hladem prosícím.

Spodek sloupu je čtyřstranný, na hranách opěráky nahoře ve volutu zařčené. Na tomto svodku stojí 4 sochy: sv. Vavřinec, sv. Kateřina, sv. Vít (?) a sv. Florián. Části těchto soch jsou už zuráženy. Ze spodku vyrůstá užší sloupec, jehož plochy jsou pokryty kartušemi stejného tvaru. V jedné monogram Anna, v druhé korunovaný znak sasko-lauenburský, ostatní prázdné. Hlavici dřívku tvoří obláčky andílčí, na vrcholu plochá deska, na jejíž jedné straně spatřuje se reliéf kněžny Anny jako prosebnice, a na druhé obraz Bělohorský v polovypuklině.

2. V tak zvané „ohradě“⁴³ stojí socha sv. Jana Nep. asi 4 m vysoká z 18. stol. Na podstavci po stranách veliká závitová křídla a těžká římsa.

⁴² Reliéf znázorňuje Pannu Marii Polickou

⁴³ Socha tehdy stála na místě nynějšího pomníku padlým na Husově náměstí, kam byla přemístěna při výstavbě váhy před zámekem. Po 1. světové válce byla nejprve rozbita a po opravě znovu přemístěna, tentokrát do kostelní zahrady

3. Kříže.

O prvním kříži děje se zmínka v pamětní knize při r. 1755. Tehdy konali zde 4 kněží z Tovaryšstva Ježíšova z Prahy missie celý týden, a na památku postaven v těch místech dne 3. května 1755 kříž. R. 1773. posvěcen byl kříž při cestě od Jenče k Hájku. Dal jej postavit Tomáš Dolejš, rolník z Velké Jenče.

R. 1776 posvěcen kříž u Sobína u cesty k Hostivici. (Dnes před statkem „Tureckých“.) Dal jej postavit Tomáš Fidlman.

Kromě toho v letech, kdy dokončena byla stavba staré školy a o něco zkrácen hřbitov kol kostela, postaven na získaném místě kovový, pozlacený kříž na kamenném podstavci r. 1838.

Dvě sochy, jak už bylo řečeno, zdobí i zdejší silniční most uprostřed vsi, před čísly 20. a 21.⁴⁴

V nedávné době vystavěla si obec Sobínská na návsi slušnou zvoničku, a podobně, jak už výše řečeno, obec Jenčská.

Těž Litovice si samy zvoní klekání, ale kaplička tamní je chatrná.

Náhrobky v kostele: Na červeném mramoru před mřížkou: pohřben zde jakýsi „oekonomus“, curator, 18... (snad 1802, p. Ant. ze Šindelářů?) Na starém hřbitově ve zdi u staré školy náhrobky hrabat Žďárských: kněz jakýsi v bílé albě s kalichem a sv. hostií v ruce, na hostii písmena IHS, a druhý náhrobek: znak hrabat Žďárských: chrt, pronásledující zvěř s nápisem gotickým z r. 1543. Na samotném pak hřbitově před dveřmi kostelními pískovcový náhrobek s mramorovou deskou (purkrabí Günther), a jehlan ze sliveneckého mramoru (Svobodová).

Jdouce z Prahy za strahovskou bránu, spatřujeme s levé strany nahoře v polích, kde bývala stará Karlovarská silnice (nynější se uchyluje místy), řa-

⁴⁴ Při přestavbě mostu r. 1928 přeneseny k onomu pozlacenému kříži před vchodem do areálu kostela

du kapliček ve vzdálenosti asi 600 m od sebe ve slohu vlašském stavěných a na vrcholu křížem a dvěma koulemi ozdoběných. Jest jich celkem 20 a jdou až k poutnímu místu Hájku blíže Unhoště. Každá měla na omítce znak a jméno zakladatele – řady to šlechticů, jež uvádí Holub (Paměti farnosti u sv. Markéty); v středu pak obraz ze života P. Marie a sv. Františka, s latinským veršem věnovacím. Stavěny byly v ll. 1720–26. Náklad na každou obnášel 200 zl. a mimo to založena malá fundace k udržování v obnosu 20 zl. Císař Josef II. ony obnosy fundační zkonfiskoval a kapličky opuštěny a svému osudu ponechány. Až teprv v době nedávné několikrátě opravovány. Posledně opraveny byly v letech 1899–1900 na podnět známého P. Gilberta Procházky, kvardiána z Hájku. Tehdy již jich bylo pouze 14 a r. 1913 jen 13. Zvláště zbořeny jsou ony od Hostivic počínaje podle silnice do Litovic a vzhůru do vršku k nádraží Litovickému.

Jenomže při opravě posledních pěti kaplí již neobnoveny fresky, znaky atd., nýbrž jednoduše na plechu nové obrazy vymaloval J. Scheiwl z Prahy.

Připomenuto jen ještě budiž, že tyto mariánské kapličky spojovaly lorettu v Hájku s lorettou na Hradčanech, roku 1626. od paní Benigny z Lobkovic založenou. Lid náš domnívá se, že tyto kapličky vedou zase za Prahou ke Staré Boleslavi. Což není zrovna pravda. Jest sice Stará Boleslav s Prahou podobnými kapličkami spojena, byly však mnohem dříve (1680) založeny a nesly na sobě obrazy ze života sv. Václava.

OBSAH.

	Strana
Na místě přemluvy	6
Farní osada Hostivice, úvod	7– 12
A. Dějiny obce Hostivic	13– 46
B. Dějiny farního chrámu P. a něco o záduší	47– 78
Nynější podoba chrámu	79– 94
C. Zprávy o faře zdejší a o duchovních, kteří osadu zdejší spravovali	95–118
D. Zprávy o škole zdejší a Jenčské	119–124
E. Komunikační prostředky	124–127
F. Stručné dějiny přifařených obcí	128–133
G. Jiná pamětihodná místa, sochy a jiné	134–138

Seznam vyobrazení v textu:

	Strana
1. Partie z rybníka na Břvech.	8
2. Letní idylla v rybníce u Hostivic. Krahulov.	9
3. Zámek v c. a k. dvoře, v popředí panský rybníček. Obecní sad.	10
4. Partia zahradní z Hostivic.	37
5. Nová kasárna, c. a k. dělostř. zbrojnice a c. a k. zbrojní skladiště.	42
6. Nová kasárna pro střídající se vojenskou stráž u pracháren.	43

	Strana
7. Z ruchu válečného r. 1914. Polní mše sv. v srpnu pro c. a k. dělostřelce.	45
8. Pohled zvenčí na kostel, faru a sad.	49
9. Vnitřek kostela hostivického.	81
10. Půdorys kostela.	83
11. K. arc. konsist. rada Sirůček.	106
12. Nová škola. Děti v r. 1908.	110
13. Škola v Jenči 1909.	112
14. Chlapci Jenčtí r. 1911.	114
15. Dívky Jenčské r. 1911 na návsi.	116
16. Nynější správce fary Hostivické, dp. Jan Novotný.	117
17. Smíchovský fotograf zachytil na desku ministranty z roku 1911.	120
18. Jenčské dívky před obecní vahou, jdouce ze školy.	123
19. Dělostřelci fotografovaní po polní mši v Litovicích 1914.	125
20. Duhovenstvo Františkánské v Hájku.	127
21. Prof. Hromádko fotografuje družičky z červnového procesí votivního.	129